

1901

Όλοι τὸν χρόνον τὸν παλῆν τὸν βρίζουν ὁμοφώνως
 μὲ χίλια δυὸ βρισίδια,
 χρόνε παλῆ, μπαμπάγγερε, κακὸς ψυχρὸς σου χρόνος,
 σὺρε στὰ ξεκουμπίδια.

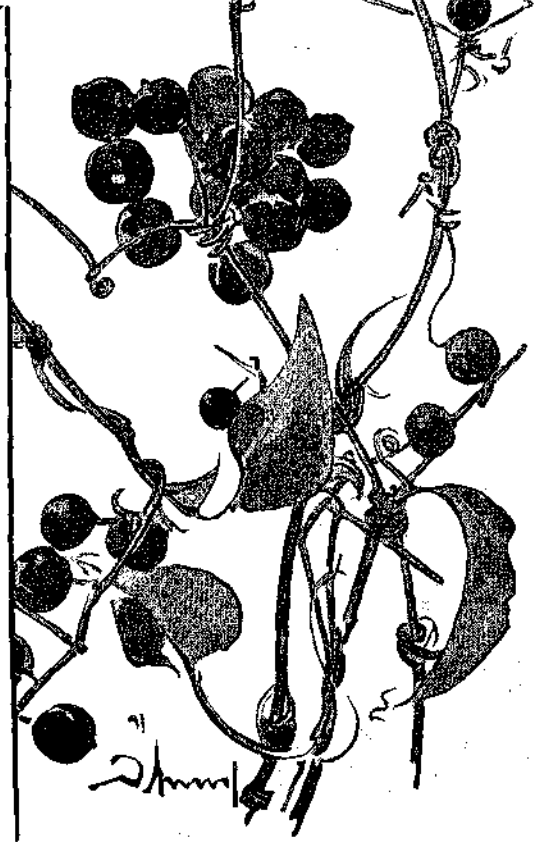

Καινούριε χρόνε, κόλιασε παιῶνας γ' ἀνακρούσης
 'στοῦ πρώτου τὰ σκουπίδια,
 ὡς ποῦ καὶ σὺ πεθαίνοντας σὸν τὸν παλῆν γ' ἀκούσης:
 « σὺρε 'στὰ ξεκουμπίδια ».

Ἔτσι θὰ βρίζῃ τὸν καιρὸ τῆς γῆς αὐτῆς ἡ σφαῖρα
 καὶ θὰ πηγαινῆ λέοντας μὲ κλάφαις καὶ παιχνίδια,
 ὡς δεῖν χρόνος χαλασμοῦ νὰ φθάσῃ καμμιά 'μέρα
 καὶ σκούξῃ 'στὸν παλῆκοσμο « σὺρε 'στὰ ξεκουμπίδια ».

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

ΤΟ ΜΗΤΡΙΚΟ ΓΑΛΑ

Σὰ μία μάννα ξαντικρόσω
Τὸ μωρό της νὰ βυζαίνη,
Ἀπὸ σέβας νικημένη
Σκύφτει μέσα μου ἡ ψυχὴ.
Δὲς καὶ πάω νὰ γονατίσω
Ταπεινά, σὰ νάχα ὀμπρός μου
Τῆ Βασίλισσα τοῦ κόσμου
Μὲ τὸ ἀθάνατο παιδί.

Τώρα, μάτια, συλλογίσου
Τὸ τί αἰσθάνομαι γιὰ σένα,
Ποῦ σὲ γνώρισα παρθένα,
Ὅλη ἀφρόντιστη χαρά,
Σὰ θωράω σὶ ἀγνὸ βυζί σου
Ξανθοκέφαλο ἀγγελούδι,
Ποῦ, ὡς μελίσι στὸ λουλουδί,
Πιλιλλίζοντας κολνᾷ.

Κύτταξέ το!... σοῦ γελᾷει
Θαορεῖς κ' ἔχει εὐγνωμοσύνη
Ποῦ δὲν τ' ἄφησες νὰ πίνῃ
Ἀπὸ σιῆθος πλερωτό·
Ὅθε κάποτε περναίει
Στοῦ παιδιοῦ τ' ἀδῶ κορμάκι
Αἰσχρὸ μόνυμα, φαρμάκι
Ἀπὸ ἀγιάτρευτο κακό.

Πόσο, πόσο σὲ θαυμάζω,
Ἀκριβὴ μου περιστέρα,
Πῶχεις πάντα, νόχτα μέρα,
Στὸ πουλάκι σου τὸ νοῦ.
Ὅταν ὄλαις λογαριάζω
Ταῖς φροντίδαις σου γιὰ ἐκεῖνο,
Δίχως φόβο σὲ συγκρίνω
Μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Ἄν κοιμᾶται, ἂν ὄρα λίγη
Ἀπὸ σὲ τ' ἀποχωρίζῃ,
Νέα τὸν κόρφο σου γιομίζει
Γλυκοβύζαστη θροφή.
Τὰ ματάκια σὰν ἀνοίγῃ,
Κάποια θέλοντας βοήθεια,
Σοῦ γιομίζουνε τὰ στήθια
Χίλιοι ἀγάπης θησαυροί.

Τρέμεις τόσο τέτοιο σιόμα
Μὴ διαβῇ σὲ ξένη βάρια,
Ποῦ ἀποστρέφεται τὰ μάγια
Τοῦ θεάτρον, τοῦ χοροῦ.
Τὸ ροδάτο πῶχεις χρώμα,
Δὲ σὲ μέλλει νὰ χλωμιάσῃ,
Ἄν στὰ μάγουλα περάσῃ
Τοῦ συχνόθρεφτου μικροῦ.

Τῆς ζωῆς τὸ πρῶτο μέλι
Ποῖς ποτὲ θὰ λησμονήσῃ,
Ποῖν τὰ χεῖλη ὁ Χάρος κλείσῃ
Ὅπου τό' χουνε γευτῆ;
Πιστευτὸς νὰ γένη ἂν θέλῃ
Μὴν κάνεις προστρέξῃ ἄλλα,
—Μὰ τῆς μάννας μας τὸ γάλα—
Φτάνει ὀλόφυχα νὰ πῆ.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΞ

Ο ΑΓΙΟΠΕΤΡΙΤΗΣ

Αἱ ιδέαι ἡμῶν περὶ εὐτυχίας φαίνονται μεταβαλλόμεναι μετὰ τῆς ἡλικίας. Ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὅποιον κατήντησα κατὰ τὸ γῆρας μου νὰ θεωρῶ ὡς τὸν εὐτυχέστατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς θνητῶν, οὐδενὸς μοι ἐφάνη ἄξιος ἐξαιρετικοῦ μακαρισμοῦ, ὅτε συνέβη νέος ἂν νὰ τὸν συναντήσω. Ἐνεχαράχθη μὲν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῇ μνήμῃ μου ἀνεξαλείπτως ὡς περιέργου τύπου τοῦ γένους τῶν διπῶδων, ἀπτέρων καὶ πλατωνύχων ζῶων, ὡς ἐνόμαζεν ὁ Πλάτων τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μετ' οὐδενὸς συνεδέετο αἰσθηματος φθόνου τῆς ἐπιγείου τύχης του, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναμην τότε νὰ φαντασθῶ πολὺ διαφερούσαν τῆς τῶν προβάτων καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν, ἵνα μὴ εἶπω τῶν ὄστρειδίων καὶ τῶν σπόγγων.

Τὴν ἀνοιξὶν τοῦ ἔτους 1864 σπειδῶν νὰ φέρω εἰς πέρας ἱκανῶς γνωστὸν νεανικὸν μου πόνημα, τὸ ὅποιον δὲν μοι εἶναι εὐχάριστον νὰ μνημονεύσω, ἔτυχε νὰ λάβω ἀνάγκην μεσαιωνικῶν τινῶν τόμων, μὴ ὑπαρχόντων οὔτε ἐν τῇ δημοσίᾳ οὔτε ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἐν Ἀθήναις βιβλιοθήκῃ. Ἐσκέφθην νὰ κομίσω αὐτοὺς ἐξ Ἑυρώπης καὶ ἀνεδίφησα τοὺς τιμοκαταλόγους τῶν παλαιοπωλῶν, ἀλλὰ τὰ βιβλία ταῦτα ἦσαν μᾶλλον ἀκριθᾶ. Οἰκονομικώτερον λοιπὸν καὶ βεβαίως διασκεδαστικώτερον μοι ἐφάνη νὰ ἐκπηδήσω πρὸς ἀναλήτησιν αὐτῶν εἰς τὴν πλησιεστάτην εὐρωπαϊκὴν βιβλιοθήκην. Τοιαύτη ἦτο ἡ τῆς Νεαπόλεως. Ἐκεῖ εὗρον ὅσα ἐζήτουν πλὴν τῆς ἀπαραιτήτως εἰς ἐμὲ ἀναγκαίας ἱστορικῆς πραγματείας τοῦ Σπανχάιμ, τοῦ διηγουμένου πράγματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀπίστευτα περὶ τοῦ Πάπα Ἰωάννου τοῦ ὀγδόου. «Τὸ σύγγραμμα τοῦτο δὲν ἔχομεν ἡμεῖς, μοι ἀπήντησεν ὁ βιβλιοφύλαξ, ἀλλὰ γνωρίζω ὅτι ὑπάρχει ἀντίτυπον αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ βιβλιοθήκῃ τοῦ Σεμιναρίου τοῦ Ἀγ. Πέτρου. Πολὺ ὁμῶς ἀμφιβάλλω ἂν θὰ σὰς ἐπιτραπῇ νὰ ἐξετάσῃτε αὐτό».

Ἀποῦ διέπλευσα πέλαγος πρὸς ἀναλήτησιν τῆς μονογραφίας ταύτης, ἄδικον θὰ ἦτο νὰ φεισθῶ ὡρῶν τινῶν σιδηροδρομικῆς πορείας. Τὴν μεθεπιούσαν εὐρισκόμην εἰς μίαν τῶν αὐλῶν τοῦ Ἀγ. Πέτρου ἀναζητῶν τὴν εἰσοδὸν τοῦ Σεμιναρίου, φιλόφρων δὲ τις βρασοφόρος εὐηρεσθήτη νὰ με ὀδηγήσῃ εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ θυρωροῦ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς. Οὗτος ἦτο σεβάσμιος πρεσβύτερος, φέρων στακτόχρουν ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος ἐπενδύτην σχήματος κάπως μεσαιωνικοῦ, ἐξ Ἰσουλῶν ἀρχαίως μαλλίνας περικνημίδας καὶ πόρπας ἐκ

γάλυκος εἰς τὰ ὑποδήματα στιλπνὰς καὶ μεγάλας, οἷας ἐφόρουσαν τῶν προπάππων του οἱ πατέρες. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῆς ἐνδυμασίας εἰλκυσε τὴν προσοχὴν μου ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του. Ἐν αὐτῇ εἰκονίζετο ποσὸν ἡρέμου μακαριότητος, ὅσον παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἔτυχε ποτε νὰ θαυμάσω. Παροιμιώδης κατήντησεν ἡ ἔκφρασις ὑπερανθρώπου γαλήνης, ἣν κατώρθωσαν οἱ ἀρχαῖοι γλύπται νὰ μεταδώσωσιν εἰς τῶν θεῶν τὴν φυσιογνωμίαν, ἀλλ' ἵτι πληρεστέρα μ' ἐφάνη τοῦ γέροντος ἐκείνου θυρωροῦ ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ πάσης δυναμένης νὰ ταράξῃ τὴν ἡρεμίαν τῶν θνητῶν συγκινήσεως. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἠδύνατό τις νὰ μαντεύσῃ, ὅτι οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἔτυχε νὰ κλαύσῃ ἢ νὰ γελάσῃ, οὐδ' ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς κατώρθωσεν ὁ χρόνος νὰ σκάψῃ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου προσώπου του ρυτίδας. Ὅτε εἰσῆλθον, ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων μικρὸν ἐρίφιον, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐφαίετο φιλικῶς συνδιαλεγόμενος, ἀποῦ δὲ ἐπληροφορήθη ὅτι ἐπεθύμουν νὰ εἰσαχθῶ εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Σεμιναρίου, ἠγέρθη βραδέως, ἀπέθεσεν ἡρέμα τὸ εὐμορφον ζῶον ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἀποῦ ἠσπάσθη αὐτὸ δίς, καὶ εἶτα διὰ βραδείας μελωδικῆς φωνῆς: «Ἀναβαίνω, εἶπε, νὰ ἴδω ἂν ὁ ὀσιώτατος ἀρχιεπιφύλαξ εἶναι ἐπάνω. Περιμένετε, παρακαλῶ, ὀλίγα λεπτά». Τὸ δωμάτιον ὅπου εὐρισκόμην ὁμοιάζε κελλίον ἀσκητοῦ. Μόνον αὐτοῦ κόσμημα ἦσαν αἱ ἐπὶ τοῦ τοίχου λιθογραφίαι ἐνδοξῶν Παπῶν καὶ ρήσεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς πλαισίων ἐκ χρυσοχάρτου. Τὸ κελλίον ἐκοινωνεῖ δι' ἀνοικτῆς θύρας πρὸς κῆπον, εἰς τὸν ὅποιον μετέβην ὅπως ἀναμείνω τοῦ θυρωροῦ τὴν ἐπιστροφὴν. Τὸ περιβόλιον τοῦτο πολὺ ἀπαίχε τῆς κλασσικῆς λαμπρότητος τῶν περιωνύμων βατικανείων κήπων καὶ ἐφαίετο ἀπὸ πολλοῦ ἐγκαταλειφθὲν ὑπὸ τῶν κηπουρῶν εἰς μόνης τῆς φύσεως τὴν πρόνοιαν. Οὔτε σκιάδας ἔβλεπέ τις ἐν αὐτῷ, οὔτε πίδακας, οὔτε ἀγάλμα κανέν, οὐδ' ἄνθη διακρινόμενα διὰ τὴν χροίαν ἢ τὴν εὐωδίαν, ἀλλὰ μόνον ἀγριάνθημα, μολόχας, μαργαρίτας, παπαρούνας, φρασκομήλα, χόρτον δύο πόδας ὑψηλὸν καὶ πολλὰς πορτοκαλέας βριθούσας καρπῶν, μὴ ἀξιουμένων, ὡς φαίνεται, συλλογῆς, διότι ἐστίξε τὴν περὶ τὰ δένδρα χλόην πλῆθος ἐρυθροχρῶσων σφαιρῶν. Οἱ ὀρίζοντες τὸν κῆπον τοῖχοι ἐκαλύπτοντο μέχρι τῆς κορυφῆς ὑπὸ αἰγοκλημάτων καὶ εἰς γωνίαν τινὰ αὐτοῦ ἀνέβλυζεν ἡρέμα βρύσις σιωπηλὴ ὡς ἡ τοῦ Σιλωᾶμ περικυκλουμένη

ὑπὸ καρδάμων καὶ ἄλλων φιλῶδρων φυτῶν. Πάντα ταῦτα μετέδιδον εἰς τὸ ἀκτένιστον ἐκείνο κηπάριον χροιάν ἀγροτικήν καὶ ἱερμικήν ἐκπλήττουσαν κάπως τὸν θεατὴν, μὴ ἀναμένοντα νὰ εὕρη γωνίαν Σκήτης ἢ Θεβαΐδος παρὰ τὸ πολυθόρυβον ἀνάκτορον τοῦ πολυπράγμονος Πίου τοῦ ἐνάτου.

Τοὺς ῥεμβασμούς τούτους διέκοψεν ἡ ἐπιστροφή τοῦ θυρωροῦ ἀκολουθουμένου ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου αὐτοῦ ἐριφίου, ὅστις χωρὶς νὰ βιάζεται μοι ἀνήγγειλε διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἱεροφάλου, ὅτι ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ἐξυρίζετο καὶ μόνον μετὰ ἡμίσειαν ὥραν θὰ μετέβαινεν εἰς τὸ ἀρχεῖον. «Δύναμαι, ἠρώτησα, νὰ περιμείνω ἐδῶ;» — «Μάλιστα, κύριε», καὶ ταῦτα λέγων μοι προσέφερε πορτοκαλίον ξινώτερον λεμονίου. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαινέσω τὴν ποιότητα τοῦ καρποῦ συνεχάρην αὐτὸν διὰ τὴν ωραιότητα τῶν δασυφύλλων πορτοκαλεῶν. — «Τὰς ἐφύτευσα, μοι εἶπεν, ἐγὼ πρὸ πενήτηκοντα τεσσάρων ἐτῶν, εἶμαι ὁ ἀρχαιότατος Ἁγιοπετρίτης».

Ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἀμετάφραστος εἰς ἄλλην γλῶσσαν. Sampietrini ὀνομάζονται ἐν Ῥώμῃ ἰδιαιτέρως τὰς τάξεις ἀνθρώπων, μόνον ἔργον ἐχόντων νὰ ἐξυπηρετῶσι, νὰ καθαρίζωσι καὶ νὰ στολιζῶσι κατὰ τὰς ἐορτάς τὸν ἀχανῆ ναὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου καὶ τὰ ἀπειράριθμα αὐτοῦ θυσιαστήρια. Οὗτοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀποτελοῦντες ὡς καὶ τὰ ἀγάλματα ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ πολυδαίδαλου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ λαβυρίνθου. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔζησαν καὶ ἀπέθαναν χωρὶς νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ἱεροῦ περιβόλου. Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ μετ' ἐμοῦ διαλεγόμενος μακάριος θυρωρός.

— «Ὁ πατήρ μου, μοι εἶπεν, ἦτο Ἁγιοπετρίτης, ἐπιμελητὴς τοῦ μεγάλου πολυελαίου, καὶ ἡ μήτηρ μου Ἁγιοπετρίτισσα σαρώτρια τοῦ τάφου τοῦ Πάπα Παύλου Βοργέζη. Ὁ Ἅγιος Πέτρος εἶναι ὁ πατρικός μου οἶκος».

— Ἄλλ' ὑποθέτω ὅτι ἐξῆλθες ἐνίστε ἐξ αὐτοῦ;
— Οὐδέποτε. Ποῦ θέλετε νὰ ὑπάγω;
— Πῶς! Δὲν γνωρίζεις τὴν Ῥώμην;
— Τὴν βλέπω ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ μεσαίου θόλου. Φαίνεται πολὺ καλά, ὡς καὶ τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως. Διατί λοιπὸν νὰ μετακινήθῃ, ἀφοῦ ἔχω ἐδῶ πάντα ὅσα δύναται ἡ καρδιά μου νὰ ἐπιθυμῆσῃ; Διαίγω βίον Σεραφεῖμ. Ἀκούω κατὰ πᾶσαν πρωίαν τὴν λειτουργίαν. Βλέπω ἐξερχομένας ὄλας τὰς λιτανείας· παρευρίσκομαι εἰς μεγαλοπρεπεῖς τελετὰς καὶ λαμπράς κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα φωτοχυσίας, ἀκούω περίφημον μουσικήν καὶ παρίσταμαι συχνότατα εἰς τὴν διάβασιν τοῦ Πάπα· οὗτος γνωρίζει τὸ

ὄνομά μου, μοι δίδει πάντοτε τὴν εὐλογίαν του καὶ ἐνίστε δύο ἢ τρία τάληρα, τὰ ὅποια δὲν ἤξεύρω τί νὰ κάμω, ἀφοῦ μὲ τρέφει ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς τραπέζης του καὶ κατὰ τὰ Ἰωβηλαῖα μοι δίδει ὁ ἅγιος ἄνθρωπος νέαν ἐνδυμασίαν.

— Καὶ δὲν ἐπιθυμεῖς, ἠρώτησα, τίποτε ἄλλο;
— Ἐπιθυμῶ ὡς ὄλος ὁ κόσμος νὰ ὑπάγω εἰς τὸν Παράδεισον καὶ ἐλπίζω ὅτι θέλει ἐκπληρωθῆ ὁ πόθος μου, ἀφοῦ ὁ παναγιώτατος Πάπας μὲ ὑπεσχέθη νὰ τελέσῃ ὁ ἴδιος λειτουργίαν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου μου». Καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς ὑποσχέσεως ἐκείνης ὑγραίνοντο ἐξ εὐγνωμοσύνης οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ ἔτι μεγαλητέρα εἰκονίζετο ἐπὶ τοῦ προσώπου του μακαριότης, ὡς ἂν ὑπὸ τὸ κράτος οὐρανιας ἐκστάσεως ἐβλεπε τὴν ψυχὴν του πτερυγίζουσαν ἤδη πρὸς τὰς μακαρίους μονάς.

Τὸ κατ' ἐμὲ ὁμολογῶ ὅτι κάπως μὲ συνεχίγησε καὶ ἔτι μᾶλλον μ' ἐξέπληξεν ἡ τελεία αὕτη ἀποξένωσις ἀπὸ πάσης φιλοδοξίας καὶ παντὸς ἐπιγείου πόθου, ἐκδηλουμένη τόσο πλησίον τῆς αὐλῆς τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ τέραστίου τούτου λέσθητος, ὅπου κοχλάζουσιν ἀκοιμήτως τὰ ἀγριώτατα ἱερατικά πάθη, ἡ ἀκόρεστος φιλαρχία, ὁ δόλος, ἡ ραδιουργία καὶ ἡ ἀσβεστος δίψα προαγωγῆς, ὅπου καὶ αὐτοὶ οἱ κωνδηλανάπται βλέπουν καθ' ὕπνου οὐχὶ τὸν παράδεισον, ἀλλὰ μίτραν ἐπισκόπου ἢ πορφύραν καρδινάλιου. Ὀλιγώτερον ἴσως τῆς ἀνακαλύψεως ἀπλοϊκῆς πίστεως καὶ ταπεινῆς μακαριότητος ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Βατικανοῦ θὰ μὲ ἐξέπληξεν ἡ ἀπροσδόκητος συνάντησις φοίνικος ἐν Σιβηρίᾳ ἢ χλοερᾶς ἐν Ἀττικῇ κοιλάδι.

Τὴν συνέντευξιν διέκοψεν ἡ προσέλευσις νεαροῦ καὶ χαριστάτου ἀββά ἐν ἰοχρόῳ στολῇ καταβάντος, ὅπως μοι ἀναγγέλη ὅτι ἠδυνάμην ἤδη ν' ἀνέλθω εἰς τὸ ἀρχεῖον. Ἀγνοῶ διατί ὀνομάζεται ἀρχεῖον, ἐνῶ πράγματι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πλουσία ἀλλ' ἔρημος κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην βιβλιοθήκη. Οἱ δύο ὀσιώτατοι φύλακες μὲ ὑπεδέχθησαν μετὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἐκείνου μειδιάματος, τοῦ ὁποίου ἀπέβη παροιμιώδης ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἡ εὐπροσηγορία καὶ ἡ γλυκύτης. Ἄλλ' ὅτε παρεκάλεσα νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ λάβω σημειώσεις ἐκ τῆς διατριβῆς τοῦ Σπαγγαίμ, συναφρωθήσαν, ἀντήλαξαν ταχύ βλέμμα πρὸς ἀλλήλους, ὁ δὲ νεώτερος, ἀφοῦ ὑπεκρίθη ὅτι ἐρευνᾷ τὸν κατάλογον, μοι ἀπήντησε «μετὰ βαθυτάτης λύπης» ὅτι ἡ διατριβὴ αὕτη δὲν εὐρίσκεται οὔτε ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Σεμιναρίου οὔτε ἐν τῇ Βατικανείῳ. Καίτοι ἐγνώριζον ὅτι ὑπάρχει, ἀπρεπὲς ἐθεώρησα νὰ φανῶ δυσπιστῶν εἰς τοὺς

λόγους τῶν εὐγενεστάτων ἐκείνων κληρικῶν, οἵτινες ἄλλως οὐδεμίαν εἶχον ὑποχρέωσιν νὰ μοι ἀνακοινώσωσιν ὅσα δὲν ἐθεώρουν συντελοῦντα πρὸς αὐξήσιν τῆς δόξης τῆς Ἁγίας ἑδρας. Ὅπως μὴ φανῶ δυσαρεστηθεὶς ἐκ τῆς ἀρνήσεως, παρέμεινα παρ' αὐτοῖς ἐπὶ ἡμίσειαν ἀκόμη ὥραν, ὑποκρινόμενος ὅτι θαυμάζω τὰς ἐπιδειχθείσας μοι εἰκόνας προραφικῶν ζωγράφων, τὰς πολὺ ὁμοιοζούσας τὰς ἡμετέρας βυζαντινὰς μαυρογραφίας.

Καταβαίνων ἐκ τοῦ ἀρχείου ἐπανεύρον τὸν θυρωρὸν περιπατοῦντα βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ κήπῳ του, μεθ' ὅσης ὁ Ἀδὰμ πρὸ τοῦ ἀμαρτήματος ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ μακαριότητος, συγχρόνως δὲ ἀπήγγελλε στροφήν τοῦ γνωστοῦ λατινοβαρβάρου καλογηρικοῦ χαιρετισμοῦ:

Fac me vere tecum stere
Intra crucem tecum stare.
Fac ut portem Christi mortem
Passionis fac consortem.

Ἐκ διαλειμμάτων διέκοπτε τὸν περίπατον καὶ τὴν ἀπαγγελίαν, ὅπως ἀποσπᾶσθαι ξηρὰ τινα φύλλα στιζόντα διὰ κίτρινης κηλίδος τὴν κόμην τῶν πορτοκαλεῶν. Τὴν ἀσχολίαν ταύτην ἐθεώρησα πρέπον νὰ διακόψω, ὅπως τὸν εὐχαριστήσω καὶ τὸν ἀποχαιρετήσω. Οὗτος μοι ἀπέδωκεν εὐπροσηγόρως τὸ φιλοφρόνημα, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐδειξε προθυμίαν νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν διακοπεῖσαν συνδιάλεξιν. Ἐφαίνετο ἤδη λησιμονήσας με, ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μου ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν πολὺ μικροτέραν ἐντύπωσιν ἢ κίτρινον στίγμα ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ φυλλώματος πορτοκαλεῶν.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀγαθοῦ τούτου Ἁγιοπετρίτου παρέμεινεν, ὡς εἶπον, ἐν τῇ μνήμῃ μου ἀνεξάλειπτος, ἐφ' ὅσον δὲ γηράσκω, τοσοῦτον μᾶλλον κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι οὗτος εἶναι πράγματι ὁ εὐτυχέστατος ἐξ ὅσων συνήτησα ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπων. Τούτον οὐδεμία φαίνεται πληγώσασα ἐκ τῶν ἀκανθῶν, δι' ὧν ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐθεώρησε πρέπον (δὲν ἤξεύρω διατί) νὰ στρώσῃ τὴν ἐπίγειον ἡμῶν πορείαν. Οὐ μόνον οὐδέποτε ἠσθάνθη οὐδ' ἦτο ἐπιδεκτικὸς νὰ αισθανθῇ ὀξείαν λύπην, ἀλλ' οὐδὲ δύναται ἡ εὐτυχία του νὰ θεωρηθῇ ἐγχειμένη εἰς μόνην τὴν ἀπουσίαν πάσης ὀδύνης, ἀφοῦ πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι κατέχει πάντα ὅσα εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιθυμητά, πᾶν δὲ ἄλλο πλὴν τούτων οὔτε ποθεῖ, οὔτε γνωρίζει, οὐδὲ δύναται νὰ φαντασθῇ. Ἄδικον δὲ θὰ ἦτο νὰ ὁμοιωθῇ πρὸς τοὺς πολυποδας καὶ τοὺς σπόγγους, ἀφοῦ ἔχει πλήρη συνείδησιν τῆς κατακλυζούσης πᾶσαν ὥραν τοῦ βίου του εὐδαιμονίας. Χάριν αὐτοῦ φαίνεται νομίζων ὅτι ἀνήγειρεν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος εἰς τετρακοσίων ποδῶν ὕψος τὸν μεγαλοπρεπέστατον τῆς οἰκου-

μένης θόλον, ὅτι εἰκόνισεν ὁ Ῥαφαὴλ τὰς καλλιστάς Παναγίας του καὶ χάριν αὐτοῦ ἐτόνισαν τὰ γλυκύτατα αὐτῶν μέλη ὁ Χένδελ καὶ ὁ Παλεστρίνας. Τὰ τελειότατα τῶν ἀριστουργημάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦντα ἀναπόσπαστον μέρος αὐτοῦ, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον «Ταῦτα ἐν αὐτῷ εἰσιν καὶ αὐτὸς ἐν αἰαῖσις ἐστω». Ἄλλὰ πλὴν τῶν ὑψίστων τῆς τέχνης, ὁ μακάριος οὗτος θυρωρὸς φαίνεται ἰκανώτατος νὰ ἐκτιμῆσθαι καὶ ἄλλας ταπεινοτέρας ἀπολαύσεις, τὸ θάλλος ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἡλίου, τὸ κελάρυσμα τῆς βρύσεως, τὴν βλάστησιν τῶν πορτοκαλεῶν, πιθανώτατα δὲ καὶ τὰ καρυκεύματα τοῦ παπικοῦ μαγειρείου, ἀφοῦ μετὰ τόσον θερμῆς εὐγνωμοσύνης ἐμνημόνευσεν, ὅτι ἠυδόκει ὁ ἅγιος Ποντίφηξ νὰ τρέφῃ αὐτὸν ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς ἰδίας τραπέζης. Οὐδὲ πρέπει νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἀρκεῖ μόνη ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ τυφλὴ πίστις, ὅπως καταστήσῃ πάντας τοὺς θερμῶς ἀγαπῶντας τὸν Θεὸν μακαρίους. Ἀπ' ἐναντίας ἐκ τῶν περισθεθέντων ἀπομνημονευμάτων τῶν ἐπισημοτάτων ἁγίων πληροφοροῦμεθα, ὅτι σπανίως ἔτυχεν οὗτοι νὰ γευθῶσι, δὲν λέγομεν ἀμυγῶν εὐδαιμονίας, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ψυχικῆς γαλήνης. Τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐσπάρασεν ὁ διηνεκὴς φόβος μὴ δὲν ἐπραξάν ἰκανά, ὅπως ἀξιωθῶσι τῆς εὐνοίας ἢ τύχῃ τῆς συγγνώμης τοῦ Θεοῦ. Ἐθάμβωνε μὲν ἐνίστε τὴν ὄρασιν αὐτῶν ἡ ὀπτασία τοῦ Παραδείσου, ἀλλὰ καὶ πολλάκις περιερέοντο ὑπὸ ψυχροῦ ἰδρωτός ἀναλογιζόμενοι: ὅτι αἰώνια καὶ φοβερά ἦσαν καὶ τῆς κολάσεως τὰ βασανιστήρια. Ὅσοι δὲ πλὴν τοῦ Θεοῦ ἠγάπων καὶ τὸν πλησίον, οἱ φύσει εὐαίσθητοι καὶ φιλόανθρωποι, ἀδύνατον ἦτο νὰ αισθανθῶσι χαρὰν ἀναλογιζόμενοι, ὅτι πολλοὶ ἦσαν περὶ αὐτοὺς οἱ πεινῶντες, ῥιγούντες, φθισιῶντες, ἀνάπηροι καὶ λεπροί. Ἄλλ' ὁ πράγματι μακάριος ἐκεῖνος ἄνθρωπος οὐδέποτε ἐφαίνετο ταραχθεὶς ὑπὸ τοιούτων σκέψεων. Ἐνῶ ἠυφραίνετο ἐν τῇ ἀπολαύσει πάντων ὅσα ἐνόμιζε κατὰ τὸν παρόντα βίον ἐπιθυμητά, ἠτένιζε μετὰ θάρρους εἰς τὰ μέλλοντα, πιστεύων ὅτι διακρίνει εὐκρινῶς ἐν τῷ παραδείσῳ τὴν φωταυγῆ θέσιν τὴν προωρισμένην αὐτῷ πρὸς μακαριότητα αἰώνιαν. Ἄλλὰ καὶ πῶς ἦτο δυνατόν ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς κατοχῆς αὐτῆς, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ ὑπεσχέθη αὐτῷ νὰ τελέσῃ ὁ ἴδιος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ λειτουργίαν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του; Πᾶς μετὰ τοιαύτην ὑπόσχεσιν διαταγμὸς θὰ ἦτο ἐξ ἰσοῦ παράλογος, ὅσον καὶ πᾶσα περὶ τῆς πληρωμῆς ἀνησυχία κομιστοῦ συναλλάγματος φέροντος τοῦ Ῥόσχιλδ τὴν ὑπογραφήν.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

- Μάννα μου, κοιμήσου! Τοῦ Βορηᾶ εἶν' ἀντάρα,
Καὶ τῆς θύρας κάτω τρίζουν οἱ ἄρμοι.
Πές, ποιὰ σὲ σπαράζει τῆς ψυχῆς λαχάρα,
Κι' ἄφησες τὴν κλίνη ἑξάφνου τῆ θερμῆ;
- Ἀκουσα ἄσπρον ἔπνο τὰ νεκρά παιδιὰ μου,
Ποῦ ἀπ' ταραχιασμένο μνήμά τους γυροῦν.
Εἶν' αὐτὰ! Τὰ νοιώθω μέσα ἄσπρον τὴν καρδιά μου,
Βγήκανε μετὰ τὰ κῆ ἀπ' ἐδῶ περοῦν.
- Γῦρε, μάννα! ἢ μόρα σπάει ἄσπρον παραθύρι,
Καὶ νεκρῶν τραγοῦδι, λές, πῶς θρηνηδεῖ.
- Βλαστημᾶς! ἄσπρον τῆς Γέννας πᾶν τὸ πανηγύρι
Τὰ παιδιὰ τὸ Οὐράνιο ψάλλοννε Παιδί!

ΤΟ ΚΛΕΙΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Νύχτα μυστηρίων. Χριστουγέννων ὥρα.
Ἡ Ζωὴ μοιράζει ἄσπρον καθένα δῶρα.

— Ἄνοιξε! — Ποιὸς εἶσαι; — Εἶμ' ἐγὼ ἢ Δόξα,
Ποῦ δλη σου τῆ νειότη νὰ χρυσόνω με εἶδες
Μέσα ἄσπρον ὄνειρά σου ἄσπρον με οὐράνια τόξα.
Ἄνοιξε! σοῦ φέρνω μάγισσες ἐλπίδες.

— Φύγε! τοῦ σπιτιοῦ μου δὲν ἀνοίγει ἢ θύρα,
Νὰ κερνάς φαρμάκια σοῦγραψεν ἢ Μοῖρα.

— Ἄνοιξε! — Ποιὸς εἶσαι; — Ὁ θεὸς τοῦ κόσμου!
Ὅλοι με λατρεύουν, ὄλοι με δοξάζουν
Ἐρως, δόξα, κάλλη, σκύβουν ὄλα ἔμπρός μου.
Ἄνοιξε τῆ θύρα! Πλοῦτο μ' ὀνομάζουν.

— Σὺ τὴν εὐτυχία δὲν γνωρίζεις, τράβα!
Πίσω σου δὲ σέρνω τῆ ζωὴ μου σκλάβα.

— Ἄνοιξε! — Ποιὸς εἶσαι; — Δὲν ὑπάρχει μέρος,
Ποῦ νὰ μὴ μ' ἀνοίγουν διάπλατη τῆ θύρα.
Σὲ παλάτια μπαίνει καὶ καλύβια ὄ Ἐρως.
Τὴν καρδιά νὰ γιάνω ἔρχομαι τῆ χήρα.

— Φύγε! τὴν ψυχὴ μου ἄσπρον με μίσση,
Τὸ ἄραχλό μου σπῖτι σὺ μού τῶχεις κλείσει!..

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Έλαιογραφία : Θ. Ράλλη.

Η ΠΡΩΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΑΙΩΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Είχε λησμονήσει πλέον ο Πέτρος το δράμα που έπροκάλεσε τόσα του δάκρυα και κατόπιν του οποίου κατέλιπε τās αγαπητάς του 'Αθήνας. 'Ητένιζε με αδιάφορον όμμα τήν ζωήν. Μίαν δύναμιν ψυχής νέαν, ήσθάνετο να χύνεται μέσα του από τους κόλπους τής Φύσεως. «Μέσα εις τήν ατμοσφαιραν των 'Αθηνών υπέφερα πολύ, έγραφεν εις στενόν φίλον του. Το έργον μου, ως ποιητού, απέπνεε το πάθος, τόν πόνον τής καρδιάς. 'Εδώ, εις τήν Μεγάλην Φύσιν, νέοι κόσμοι αποκαλύπτονται καθ' ήμέραν εις τὰ έκπληκτα όμματα μου, και άνευρίσκω τήν μεγάλην τροφόν τής Τέχνης, τήν ανεξάντλητον πηγήν τής ζωής».

Τίποτε πλέον δέν του ένθύμιζε το παρελθόν.

Και όμως ή εποχή εκείνη ήτο μία από τās ωραιότερας, ίσως ή ωραιότερα τής ζωής του. Μία συμβίωσις επί όλίγους μήνας, όλη πάθος, γεμάτη ποίησιν. Εις τήν αίθουσαν του Μουσείου τής 'Ακροπόλεως, έν φ ή ψυχή του ποιητού, αγκαλιασμένη μίαν ήμέραν τήν μεγάλην Τέχνην, παρεδίδοτο εις όνειρα καλλονής ιδεώδους, έπέρασεν εμπρός του ή Χρυσή. Τόσον απαλά, με τόσην χάριν διεγράφοντο αί κινήσεις της, ώσαν από μίαν άλλην ζωήν, νέαν, τελειότεραν. Εις τήν διάβασιν της, αί γύρω θεότητες εθαύμαζαν, μέσα εις τήν μαρμαρίνην απάθειάν των, τήν χάριν και τήν γοητείαν της. Καλλονή, έξ εκείνων που ποτέ δέν λησμονοούνται, και πάντοτε αναπολεί ό άνθρωπος με πόνον, και αγαπά και τήκεται από πόθον και έρωτα. Που ό προς αυτήν έρωσ είναι άυλος ως θρησκεία και ένέχει έξ ίσου βαθειά τās παραφοράς και τήν μέθην του πάθους, αφυπνίζοντος όλας τās όρμας τής ανθρώπινης φύσεως. Καλλονή, ή οποία φέρει εις έκστασιν και μεταβάλλει τήν ζωήν εις θάμβος, εις έν ασύλληπτον δράμα. Που χύνει μέσα μας αυτόν τόν πόθον του θανάτου.

'Υπνωτταν εις το όνειροπόλον βλέμμα τής Χρυσής χίλιοι κόσμοι, οι όποιοι απεκαλύπταν εις τὰ εκθαμβά μάτια του Πέτρου νέαν σελίδα τής ζωής.

'Εκτακτος λάμψις εφώτισε διά μίαν και των δύο τήν ψυχήν. Εις το καταφύγιόν των τής οδου Βουλής εκρυφταν από των άλλων τὰ όμματα τήν εύτυχίαν των, μεγάλην όπως τήν είχαν όνειρευθή. 'Ενίοτε μόνον διεκόπτετο από μίαν άόριστον μελαγχολίαν του Πέτρου. 'Αχράντος τότε έχύνετο εις στίχους ή αγωνιώσα ψυχή του.

Στίχοι χωρίς ρυθμόν, εγκλείοντες το μεγαλείον του 'Αλγους. 'Αλλοτε γοργά κατέλειπε τόν έαυτόν του προς ό,τι ώραϊόν έχει ή ζωή, προς τόν 'Ερωτα. 'Ηρκει το θάλλπος τής αναπνοής τής Χρυσής διά να σβύση τήν άνίαν του. 'Η ποίησις του τότε ήτο μίγμα παιδρότητας και περιπαθείας και χάριτος.

'Η Χρυσή ήκουε μαγευμένη και σιωπηλή έναλλάξ τήν θλίψιν και τήν χαράν των στίχων του Πέτρου. Και έχύνετο εις τās φλέβας των γλυκειά τής επιθυμίας ή μέθη, και επνίγετο το έγω μέσα εις του Πάθους τήν νάρκην, και ξεψυχισμένα τὰ σώματά των από τής ζωής τήν φλόγα, αγκαλιαζαν με υπεράνθρωπον δύναμιν, με μανίαν, τής 'Ηδονής το φευγαλέον όνειρον.

Συχνά ανέβαιναν εις τόν ιερόν βράχον και έμεναν ώρας ολοκλήρους εις έκστασιν διαρκή, εμπρός εις το αιώνιον κάλλος των αρχαίων μνημείων, που μέσα εις τήν μεγαλοπρεπή στάσιν των ανεζούσεν ή 'Ελλάς μεγάλη και ένδοξος και κατωπτρίζετο εις τήν φαντασίαν των δύο έραστών περίλαμπρος και ώραία ή κατοικία των ήρώων και ήμιθέων.

'Αλλοτε καθισμένοι εμπρός εις τήν Νίκην, απεθαύμαζαν τήν άπειρον χάριν της. 'Εβλεπαν τήν ζωήν, ή οποία θερμή πάλλει μέσα εις τās φλέβας της, να έμφυχόνεται από τήν συναίσθησιν τής ίδιας της χάριτος. Και έμεναν εκεί, θαμβωμένοι από το κάλλος του γυναικείου κορμού, που ελαφρά κάμπτεται επί τής δεξιάς πλευράς, και από τήν αφελή κίνησιν τής θεάς, ή οποία λύει το σανδάλιον μετά το χαρμόσυνον άγγελμα εις τήν αγαπητήν πόλιν.

Και έσυμπλέκοντο αί ψυχαι των στενώτερα καθ' ήμέραν με τόν δεσμόν του 'Ωραϊου.

'Η τελευταία των συνάντησις έγενεν εκεί όπως ή πρώτη. 'Εκλινε περιπαθώς ό ήλιος επάνω εις τήν αγκάλην τής αιωνίας του έρωμένης και τής έστελλε τὰ τελευταία του φιλιά, τὰ πιό εύμορφα, τὰ πιό όνειρεμμένα, έως τήν επαύριον. 'Όσαν ό φόβος του αποχωρισμού είχαν εμπήξει τὰ νύχια του εις τήν καρδιάν του Πέτρου, δέν έτολμούσε να τής μεταδόση τήν τρελλήν αυτήν σκέψιν του· άλλ' όταν απχωρίσθησαν, ήσαν άτελειώτοι οι έναγκαλισμοί του, τὰ φιλήματά του φλογερά.

Τώρα επανήρχετο εις τās 'Αθήνας θεραπευμένος. 'Εφερε μαζί του το έργον του τελειωμέ-

νον. Ένας κόσμος, όπως τον είχε συλλάβει ή φαντασία του, ή γεμάτη από όνειρα ψυχή του και τον όποιον είχε ζωγραφίσει μέσα εις τό άρχαιοπρεπές πλαίσιον του έπους.

Η καρδιά του, έπειτα από την μακράν νάρκην που ήτο βυθισμένη, εξύπνησεν από συναίσθημα αλλοκότου χαράς κατά την επάνοδόν του εις την αγαπημένην του πόλιν. Πένθιμος χαρά, που είχαν ανάγκην θάλπους και θωπειών. Όταν έφθασεν εις την κατοικίαν του και εκάθησεν εις τό γραφεϊόν του με τά χειρόγραφα εμπρός του ώσάν να έπερίμενε κάτι, και ή γύρω του μονα-

ξιά ήρχισε να φωτίζει μίαν προς μίαν τας σελίδας τής ζωής του και ή φαντασία του ν' άγχαλιάζη σιγά σιγά τό παρελθόν άπληστη, ώσάν να εξητούσε μέσα εις αυτό την ζωήν, και ή άνάμνησις του έρωτος τής Χρυσής, τόσον ώραίου και τόσον ποιητικού, έθέρμανε τό στήθος του, δέν ήμπόρεσε να κρατηθή και κατελήφθη από λυγμούς. Και έβρεξε τό χειρόγραφον με τής ζωής τά αιώνια δάκρυα. Τά δάκρυα που είχαν άπαρηνηθή και εις τά όποια επανεύρισκε την αληθινήν ζωήν.

KIMON MIXAHAIΔHS

ΕΝΑ ΔΕΝΔΡΟ

Σ' έ μιά σκοτεινή και μουχλιασμένη αούλή, τριγυρισμένη από ψηλούς, μαυρισμένους τοίχους, έφύτρωσε μιά φορά ένα μελαγχολικό δένδρο. Ήτον από τά πιό δυστυχισμένα δένδρα που είδε ποτέ ο ήλιος. Ούτε χλόη γύρω του, ούτε κανένας σύντροφος κοντά του. Τό μελαγχολικό δένδρο δέν ήξευρε καλά - καλά αν ήσαν και άλλα αδέρφια του στον κόσμο. Μιά καταχνιά πένθους έβάραινε τά πρώτά του χλωμά φύλλα και τό δένδρο που δέν είχε γνωρίσει ακόμα ούτε τή ζωή, ούτε τό θάνατο, αναστέναζε μέσα στην ύγρασία τής σκοτεινής αούλης: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

Οι πρώτοι του γνώριμοι ήταν μιά γρηά, ένα παιδάκι και ένας μαύρος γάτος. Η γρηά έγενθε όλη την ήμέρα κάτω από τό θόλο μιάς μισογκρεμισμένης καμάρας κ' έγκρίνιαζε μοναχή της, από τό πρωί ως τό βράδυ. Τό παιδί έγύριζε όλη την ήμέρα μιά σκούρα άπάνω στις μουχλιασμένες πλάκες, που έγκρίνιαζε στρηφογυρίζοντας σαν τό στόμα τής γρηάς. Και ο μαύρος γάτος, με τή ζεματισμένη του προβιά εύρισκε διασκεδάσι να τροχίξη τά νύχια του άπάνω στα τρυφερά βλαστάρια του δένδρου. Και τό δένδρο βαρυστισμένο από τή γρηά, από τή σκούρα και τά νύχια του μαύρου γάτου, αναστέναζε μέσα στην ύγρασία τής σκοτεινής αούλης: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

Ο θάνατος δέν άκουγε τους αναστεναγμούς του. Και τό δένδρο άρχισε σιγά - σιγά να ψη-

λώνη, πάντα άρρωστιάρικο, πάντα κιτρινιασμένο, ανεβαίνοντας προς τό φώς με τή λαχάρα του θανάτου. Όταν έψήλωσε άπάνω από τή γρηά, από τό παιδί και τον μαύρο γάτο, δέν έβλεπε πιά τά κατσουφιασμένα πρόσωπά τους, δέν άκουγε τή γκρίνια τής γρηάς και τής σκούρας και οι τσουγκρανιές του μαύρου γάτου δέν τό πονούσαν τόσο πολύ. Τά αδύνατα κλαδιά του είχαν φθάσει σ' έναν ξύλινον εξώστη και ο ήλιος άρχισε να του χρυσώνει τά φύλλα του και ο άέρας να του κρυφολέη κάποιο τραγουδάκι. Τό δένδρο άρχισε να γνωρίζη λίγο τον κόσμο και να του φαίνεται ώμορφη ή ζωή. Μά πάλι αναστέναζε κρυφά άπάνω από τον ξύλινον εξώστη: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

Άπάνω στον ξύλινον εξώστη κάθε δειλινό έρχότανε ένα έρωτευμένο ζευγάρι. Η νέα ήτον ξανθή σαν την αύγή και ο νέος μελαχροινός σαν τή νύχτα. Τό δένδρο που δέν ήξευρε πολλά πράγματα στον κόσμο, άρχισε να τους αγαπάη και να τους περιμένη κάθε δειλινό, γιατί του θύμιζαν τό ώραίο φώς αγχαλιασμένο με τό ώραίο σκοτάδι. Και καθώς έγερνε άπάνω από τά κεφάλια τους, ένοιωθε τώρα και αυτό σαν να του έφερναν ή αύρες, πονετικές για τή μοναξιά του, κάποια μακρινά μηνύματα από τά άγνωστα αδερφάκια του. Και μιά ανατριχίλα κατέβαινε, και γλιστρούσε από τά φύλλα του ως τά βάθη των ριζών του. Κ' έστέναζε τό δένδρο για την αγάπη, χωρίς να την γνω-

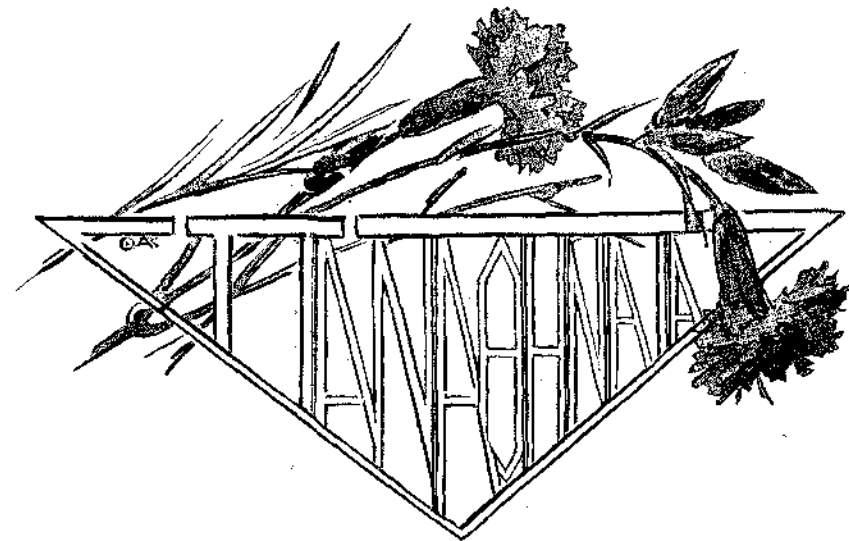
ρίζη, και πάλι έστέναζε: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

Σιγά - σιγά τό δένδρο ξεπετάχθηκε από τή στενόχωρη, αούλή, ξεπέρασε τον ξύλινον εξώστη με τους έρωτευμένους, ύψώθηκε άπάνω από τής μαυρισμένες στέγες. Έβλεπε τώρα κάτω του την πολιτεία άτελείωτη, τον κάμπο με τους έλαιώνας και τάμπέλια μακριά, λουσμένα σ' ένα χρυσό φώς, έβλεπε τή μακρινή θάλασσα σμιγμένη με τά θεμέλια τούρανοϋ. Τά πουλιά φλύαρα άπάνω στα πυκνά του τά κλαδιά του έμάθαιναν πολλά πράγματα που δέν έμαθε, ή αύρες του έφερναν συχνά φιλά από τής μακρινές πρασινάδες του κάμπου, ζωντανεύοντας τους χυμούς του με την ανατριχίλα τής καρποφορίας. Έγινε τώρα σοφό δένδρο, έμαθε όσα ήξεραν και οι άλλοι σύντροφοι του πέρα στην μακρινές πρασινάδες. Και ρουφώντας τή ζωή απ' όλους του τους πόρους, αναστέναζε πάλι στην ώρα του δειλινού, αποχαιρετώντας τό ώραίο φώς: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

Έτσι πολλές φορές τά ψηλά του κλαδιά εντόθηκαν τή δόξα των λευκών λουλουδιών και πολ-

λές φορές έτίναξαν καμαρωμένα κάτω στη γή τή μοσχοβολισμένη βροχή των χρυσών καρπών. Τώρα άφησε κάτω του τής ψηλές στέγες, εξέχασε την σκοτεινήν αούλή με τή γκρίνια τής γρηάς και τής σκούρας, εξέχασε ακόμα και τής πληγές που του έκαναν τά φαρμακερά νύχια του μαύρου γάτου. Η πολιτεία επάνταζεν άποκάτω του σαν ένα άπέραντο μελίσι ξένο και αδιάφορο. Μιλούσε τώρα με τά παιγνιδιάρικα μάτια των χρυσών άστρων, αγχάλιαζε τά λευκά σύννεφα, που έπερνούσαν γεμάτα σοφία και αγάπη κοντά του, και όταν ή όρμητικές φτερούγες των μεγάλων όρνέων έτάραζαν γύρω του τον άέρα, άκουγε τά μηνύματα και τά μυστήρια των ουρανίων ταξιδιών. Δέν έστέναζε πια τό δένδρο ούτε για τον κόσμο, ούτε για τή ζωή, ούτε για την αγάπη. Στο δασύ του φύλλωμα, αδέρφι των λευκών συννέφων, κάποιοι ουράνιοι αύρες έφιλούσαν κάποιοι άπόκρυφες χορδές. Και τό μελαγχολικό δένδρο, ψιθυρίζοντας μέσα στο πρωτόλουθο φώς τό τραγούδι τής αιωνιότητας, έστέναζε πάλι αγχαλιασμένο με τά σοφά σύννεφα: «Άχ! πώς ήθελα να πεθάνω!..»

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ω Δ Η

ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΜΦΟΡΕΑ

(John Keats).

Ὁ Νύμφη ἐσὺ, ἀνέγγιχτη παρθένα τῆς γαλήνης,
 Σὺ ψυχοπαῖδι τῆς σιωπῆς, τοῦ χρόνου τοῦ ἀργοκίνητου,
 Ὅπου, ἀλαλη, παραμυθίων ἀπὸ ἀνθισμένων χύνεις,
 Καὶ ἀπὸ ἐμᾶς γλυκύτερα, μ' ἄλλους μαζῇ τοὺς στίχους μας,
 Ποιοὶ μῦθοι φυλλοστέφανοι γύρω σου φτερουγᾶνε,
 Καὶ μᾶς διηγοῦνται γιὰ θεοὺς κ' ἀνθρώπους, ποῦ ἀνταμόνουνται
 Στὰ Τέμπη καὶ στῆς Λαγκαδιᾶς τῆς Ἀρκαδίας; Ποιοὶ νᾶνε
 Αὐτοὶ οἱ θεοὶ κ' οἱ ἄνθρωποι κ' ἢ κόρες ἢ ἀπάρθενες;
 Τάγριο γιὰτί κνηνητό; Τί νὰ ξεφύγουν τρέχουν;
 Γιατί ἢ φλογέρες κ' ἢ βοή; σὰν τί ξεφάντωμα ἔχουν;

Γλυκοὶ οἱ σκοποὶ ποῦ ἀκούγονται, μὰ πειδὸ γλυκοὶ εἶν' ἀκόμα
 Κεῖνοι ποῦ δὲν ἀκούγονται. Γλυκὲς φλογέρες παίζετε,
 Μὰ ὄχι σταυτὶ τάνθρωπινο, ἀπ' τάνθρωπινο τὸ στόμα
 Τραγοῦδια μὲ χωρὶς σκοπό, στὸ λογισμό μας ψάλλετε.
 Πάντοτε θεὰ τραγουδῆς πανώρηο παλληκάρι
 Αὐτοῦ ἀποκάτω ἀπ' τὰ δεντρά, ποῦ θᾶνε αἰώνια πράσινα,

Μὰ νὰν τῆς δώσης τὸ φιλὶ δὲ θὰ σοῦ γίνῃ ἡ χάρι
 Ποτέ, ἀφοβε ἀγαπητικέ, ὅσο κι' ἂν εἶσαι πλάγι τῆς.
 Λύπη ὄμως, κι' ἂν δὲν τῆ χαρῆς, μὴ βάλῃς στὴν καρδιά σου
 Πάντα θέλ' εἶναι ὁμορφη, πάντα ἀγαπητικιά σου.

Εὐτυχησμένα ἐσεῖς δεντρά, καλόμεῖρα κλαδιά μου,
 Ὅπου ποτὲ τὰ φύλλα σας δὲ χαιρετᾶν τὴν ἀνοιξι,
 Καλότυχε τραγουδιστή, ποῦ ὀλοκαιρὶς 'κεῖ χάμον,
 Ἀκούραστος θὰ τραγουδῆς τραγοῦδια νέα κι' ἀτέλειωτα,
 Κι' ἀπ' ὄλα πειδὸ τρισεύτυχη ἐσὺ, ὦ ἀγάπη πρώτη,
 Ποῦ πάντα σου εἶσαι ὀλόθερμη καὶ μνήσκεις πάντα ἀχόρταστη,
 Ποῦ αἰώνια νοιούθεις μέσα σου ἀμάραντη τῆ νεότη,
 Μὲ πάθος καὶ μὲ δύναμι καὶ θεϊκὴ κι' ἀνθρώπινη,
 Ποῦ ἀφίνεις τὴν καρδιά βαρειά καὶ ποδοπλανταγμένη,
 Τὸ μέτωπο φλόγα, φωτιά, τῆ γλῶσσα διαρασμένη!

Γιὰ τῆ θυσία ποῦ ἐκίνησαν ποιοὶ τάχατε εἶν' ἐκεῖνοι;
 Βαθύγνωμέ μου γέροντα, σὲ ποῖδὸ βωμὸ ὀλοπράσινο
 Σέρνεις τὴν ἀγελάδα αὐτῆ, ποῦ μονγκρητὸν ἀφίνει
 Ὡς τὰ οὐράνια, μ' ἀπαλὰ πλευρά στεφανοσιόλιστα;
 Ποιὰ χώρα τάχα ταπεινὴ, μὲ τὸ ἥσυχό τῆς κάστρου,
 Χτισμένη δίπλα σὲ βουνό, σὲ ποταμό, ἢ σὲ θάλασσαν
 Ἀπ' τὸ λαὸ τῆς ἄδειασεν αὐγῆ, πρὶν σβύση τὰστρο;
 Μικροῦλα χώρα, οἱ δρόμοι σου θέλ' ἀπομείνουν ἐρημοὶ
 Κι' ἀμίλητοι παντοτινά, καὶ μιὰ ψυχὴ σιμά σου
 Δὲ θὰ γυρίσῃ γιὰ νὰ εἰπῇ ποτὲ τὴν ἐρημιὰ σου.

Ὁ Ἀθηναία ἐσὺ Κυρά, συντρόφια τιμημένα,
 Ἄντρες, παρθένες ζηλευτὲς καὶ μαρμαροπελέκητες,
 Μὲ δάσος κλώνια ὀλόγυρα καὶ χόρτα πατημένα...
 Πῶς μᾶς κρατεῖς σὲ συλλογῆ, σὰν τὴν αἰωνιότητα,
 Κυρά βουβὴ κι' ἀμίλητη, τραγοῦδι τῶν βουκόλων!
 Καὶ διὰν τὰ χρόνια ποῦ κλυοῦν τῆ γενεά μας σβύσουνε,
 Σὺ θ' ἀπομένης πάντοτε ξένη στῆς λῦπες ὄλων,
 Ἀσάλευτη, νὰ σιγολές, φίλος πιστός, στὸν ἄνθρωπον:
 Ἡ Ἀλήθεια πάντα εἶν' Ὁμορφιά, κ' ἡ Ὁμορφιά εἶν' Ἀλήθεια,
 Ζέρετε αὐτὸ μόνο στῆ γῆς, κ' εἶν' τᾶλλα παραμύδια.

Ἡ ΦΑΡΜΑΚΟΛΥΤΡΙΑ

«... Τὴν νύκτα ἐκείνην εἶχον ἀναβῆ καὶ πάλιν εἰς τὸ βουνὸν διὰ τὴν συναντήσω τὴν ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλαν. Τὴν ἀλήθειαν νὰ εἶπω, δὲν ἤξευρα μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐμελλον νὰ τὴν συναντήσω, ἀλλ' ἠλαυνόμην ἀπὸ τὸ πάθος, ἔφερα τὰ βήματά μου εἰς προσκύνησιν, καὶ ἠσθάνομην τὴν ἀνάγκην ν' ἀναζωπυρήσω ἀρχαίας ἀναμνήσεις.

Ἦτον ἡ τελευταία φορά ὅπου θὰ ἔβλεπα εἰς τὰ ἐρημικὰ ἐκεῖνα μέρη τὴν ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλαν. Τὴν πρώτην φοράν, πρὸ ἐτῶν εἰκοσι, τὴν εἶχα συναντήσῃ εἰς τὸ βάλος δρυμῶνος, πλησίον ἀρχαίου παμμεγέθους σηκοῦ ἢ τεμένους ἐκ γιγαντιαίων μαρμάρων, τὸ ὅποιον πιθανὸν νὰ ἦτο ναὸς τῶν θεῶν, τῆς πρὸ τοῦ Προμηθεῶς ἐποχῆς. Σύρεται εἰς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο κτίριον τὸ προβάλλον ὡς πρόσωπον σφιγγῶς τὴν προσοψὴν τοῦ τὴν γριφώδη, ἦτο ἐν μεταγενέστερον πενιχρὸν παρεκκλήσιον, τιμῶμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Μάρτυρος Ἀναστασίας. Ἐκεῖ εἶχα συναντήσῃ πρὸ εἰκοσίων ἐτῶν τὴν ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου, εἶχεν ὑπάγει ὁμοῦ μὲ ἕνα παπᾶν, διὰ τὴν λειτουργίαν τὸν ναῖσκον. Εἶτα ἀφοῦ ἀπέλυσεν ἡ λειτουργία, ὁ παπᾶς ἐπιε τὸν καφὸν καὶ τὴν ρακὴν του, ἐξωθεν ἀκριβῶς τῆς θύρας τοῦ ναῖσκου, εἰς τὸ ὑπαίθρον, πλησίον τῆς φωτιᾶς τῆς ἀναμμένης διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θυμιατηρίου, καὶ διὰ τὸ ζέον, ἀπεχαιρέτισε τὴν γυναῖκα καὶ ἀπῆλθεν. Ἡ ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλα ἔμεινε, μαζὺ μὲ τὴν μικρὰν ἐπταετῆ παιδίσκη τῆς, καὶ μὲ δύο ἄλλας γυναῖκας, γειτόνισσές τῆς, αἱ ὁποῖαι τὴν εἶχον συνοδεύσει εἰς τὴν ἐκδρομὴν. Αὗται περιήρχοντο εἰς τοὺς λοφίσκους καὶ εἰς τὰ ρεύματα, εἰς τὰ περίξ τοῦ ναοῦ συλλέγουσαι ἀγριολάχανα καὶ μανιτάρια. Ἡ ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλα, ἰδοῦ τί ἔκαμεν.

Αὕτη ἤναψεν ἐπτὰ κηρία εἰς τὰ δύο μανουᾶλια τοῦ ναῖσκου, ἐμπρὸς εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τοῦ Προδρόμου, καὶ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας. Ἐφαίνετο, ὅτι ἤθελε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ παπᾶ, νὰ τελίσῃ αὐτὴ νέαν λειτουργίαν, πλέον μυστηριώδη. Ἀφοῦ ἤναψε τὰ ἐπτὰ κηρία, ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ παμμέγιστον καλάθιον τῆς μακρότατον ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ὀργιάς, λεπτὸν σχοινίον, ὀλοκίτρινον, εὐωδιάζον, κηρόπλαστον. Ἦτο γιγαντιαῖον φυτόλιον βαμβακερόν, τὸ ὅποιον εἶχε κλωσῆ δλον μὲ τὰς χεῖράς

τῆς, καὶ μὲ τὰς χεῖράς τῆς τὸ εἶχε περιβάλει μὲ μελικήριον πρόσφατον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ τεράστιον κηρίον τὸ ἔδρασε ἀπὸ τὴν κρικέλλαν τῆς παλαιᾶς σαρακωμένης θύρας τοῦ ναοῦ, εἶτα ἤρχισε νὰ τὸ ἐλκύη, καὶ νὰ τὸ ἐκτυλίσῃ κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὸ καλάθιον, ὅπου τὸ εἶχε τυλιγμένον εἰς ἔντεχνον καὶ εὐδιάλυτον κουβάριον, καὶ παραπορευομένη ἐξωτερικῶς τὸν τοῖχον τοῦ ναῖσκου, νὰ τὸ προσαρμόζῃ σύρριζα εἰς τὸν τοῖχον, πρῶτον εἰς τὸ ἡμισυ πλάτος τοῦ δυτικῶν τοῖχου, μέχρι τῆς γωνίας τῆς μεσημβρινοδυτικῆς, εἶτα κατ' ὄλον τὸ μήκος τοῦ μεσημβρινοῦ τοῖχου, εἶτα μετὰ τὴν καμπὴν τῆς γωνίας τῆς νοτιανατολικῆς, ἀνὰ τὸν τοῖχον τοῦ πλάτους τὸν ἀνατολικόν, μετ' ὅλης τῆς καμπύλης τὴν ὅποιαν ἐσηματίζεν ἡ χιβάδα τοῦ θυσιαστηρίου, εἶτα ἔκαμψε τὴν ἀριστερὰν γωνίαν, παρεπορεύθη τὸν βορεινὸν τοῖχον, καὶ διὰ τῆς γωνίας τῆς βορειοδυτικῆς ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναῖσκου. Κατόπιν πάλιν ἔφερε νέαν γύραν, ἀπαράλλακτα ὅπως τὴν πρώτην, καὶ προσήρμοσε τὸ νέον ἔμβολον τοῦ κηρωμένου νήματος, παραλλήλως καὶ ἐγγύτατα ὑπὸ τὸ πρῶτον. Εἰς τὴν τρίτην γύραν καὶ τετάρτην, καὶ καθεξῆς, μέχρι τῆς ἑβδόμης.

Ἐπτάκις ἔκαμε τὸν γύρον τοῦ κτιρίου, καὶ μὲ ἐπτὰ ἔμβολα κηρωμένου νήματος περιέζωσεν, ἡ ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλα, ὅλον τὸν ναῖσκον.

Καὶ αἱ γυναῖκες, αἱ ἐπιστρέψασαι ἄρτι μὲ τὰ καλάθια πλήρη ἐκ βοτάνων καὶ ἀμανιτῶν, ἔκαμνον τὸν σταυρόν των, καὶ τὴν ἤχοντο λέγουσαι:

— Ἄς δείξῃ ἡ Φαρμακολύτριά τὸ θάμμα τῆς! Βοήθειά σου! . . .

Ἡ Ἁγία Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτριά εἶν' ἐκεῖνη, ἣτις χαλνᾷ τὰ μάγια, ἥτοι λύει πᾶσαν γοητείαν καὶ μεθοδείαν πονηρὰν ὑπ' ἐχθρῶν γινομένην. Εἰς ἐμέ, παρευθεθέντα κατὰ τύχην ἐκεῖ, τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο παράξενον, ὅσον ἤθελε φανῆ εἰς μαθητὴν τῆς γ' τάξεως ἐπαρχιακοῦ γυμνασίου, δραπετεύσαντα ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, εἰς τὸ μέσον τοῦ ἔτους. Ἄλλ' ἡ ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλα ἤξευρε τί ἔκαμεν.

Ἐνα υἱόν, μοναχικόν, τὸν εἶχε. Καὶ εἶχε τέσσαρας κόρας μικράς, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλύτερα ἦτον ἤδη δεκαεὶς χρόνων. Καὶ ὁ υἱὸς τῆς, πρωτότοκος, ἠγγίζεν ἤδη τὸ εἰκοστὸν ἔτος. Καὶ ἤδη ἔχανε τὸν νοῦν του καὶ ἐζητοῦσε νὰ νυμφευθῇ.

Τοῦ εἶχαν κάμει μάγια, αἱ γυναῖκες, ἀπὸ

τὸν Πέρα Μαχαλᾶν. Καὶ τοῦ εἶχαν σηκῶσει τὰ μυαλά του. Ποῖος ἤξευρε τί μαγγανείας τοῦ ἔκαμαν, καὶ τί τοῦ ἔδωκαν νὰ πῆ. Ἐγνώριζαν ἐκεῖνοι ἀπὸ μαγείας . . .

Κι' ἀγάπησε μίαν κόρην, ἣτις ἦτον μεγαλειτέρα ἀπ' αὐτὸν στὰ χρόνια, καὶ ἤθελε νὰ τὴν λάβῃ σύζυγον.

«Ἡ θὰ τὴν πάρω, μάννα, ἢ θὰ σκοτωθῶ.» Τὸ εἶχε πάρει κατὰκάρδα. Ἦτον «ἐρωτοχτυπημένος.» Τώρα, τί νὰ κάμῃ ἡ ἐξαδέλφη μου Μαχοῦλα; Ν' ἀφήσῃ τὸν υἱόν τῆς νὰ ἐμβῇ στὰ βάσανα, τόσον νέος, καὶ αὐτὴ νὰ ἔχῃ τέσσαρας κόρας ἀνυπάνδρους, νὰ τὰς καμαρώνῃ; Καὶ ποῖος γονιὸς τὸ δέχεται, αὐτό;

Λοιπὸν ἔπεσε στὰ θεωτικὰ πράγματα. Ἐκαμε λειτουργίας πολλάς, καὶ ἀγιασμούς, καὶ παρακλήσεις. Ἐπῆρε τὰ ρούχα τοῦ γιοῦ τῆς, καὶ τὰ ἔβαλε νὰ λειτουργηθοῦν ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν. Ἐπαίδευσεν τὸν ἑαυτὸν τῆς μὲ πολλάς νηστείας, ἀγρυπνίας, καὶ γονυκλισίας.

Τελευταῖον προσέφυγεν εἰς τὴν χάριν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς. Αὕτη εἶχε παρὰ Θεοῦ τὸ χάρισμα νὰ διαλύῃ τὰς μαγείας καὶ γοητείας. Ἐπῆρε, τὴν ἐλεητοῦρησεν, ἔζωσε τὸν ναὸν τῆς ἐπτά φορές (τελοῦσα μὴν τῆς ἰδιαιτέραν λειτουργίαν περιπαθῆ ἐκ μητρικῆς στοργῆς) μὲ κηρίον ἑκατονταόργιον, τὸ ὅποιον ἡ ἰδία εἶχε παρασκευάσει μὲ τὰς χεῖράς τῆς, καὶ παρεκάλεε τὴν Ἁγίαν νὰ χαλάσῃ τὰ μάγια, νὰ ἔλθῃ στὸν νοῦν του ὁ υἱὸς τῆς, ὁ ἐρωτοχτυπημένος καὶ ποτισμένος ἀπὸ κακὰς μαγγανείας, καὶ νὰ μὴ χάνῃ τὰ μυαλά του ἄδικα . . .

«Ὁλ' αὐτὰ τ' ἀνεπόλουν καὶ τ' ἀναπαρίσταν μὲ τὸν νοῦν μου, ὡς νὰ εἶχαν συμβῆ χθές, καὶ εἶχαν παρελθεῖ ἤδη περισσότερα τῶν εἰκοσίων ἐτῶν ἀπὸ τότε, εἶχαν ἐξέλθει τῆς πολίχνης ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου, καὶ εἶχαν πορευθῆ μὲ τὴν ἀμφιλύκην ἕως τοῦ Δράκου τὸ ρέμμα, ἐκεῖ ὅπουθεν ἀρχίζει ὁ ὕψηλός, κάθετος ἀνήφορος τοῦ Βαραντᾶ. Ἡ σελήνη δὲν εἶχεν ἀνατελεῖ ἀκόμη, ἐπειδὴ ἦτο δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν πανσέληνον. Μέσα εἰς τὸ ρέμμα, βαθεῖα κάτω, ἀντήχει ὁ ῥόχθος τοῦ χεϊμάρρου, τοῦ σχηματιζομένου ἀπὸ τὰς χιόνας τὰς λυομένας. Καὶ εἰς ὕψηλός μαῦρος βράχος ἵστατο ἀπέναντί μου, μυστηριώδης εἰς τὸ σκότος.

Ἦτο κατὰ Μάρτιον μῆνα. Ὁ χεϊμαρρος ἐρρόχθη, ἔβρυχε, καὶ κατεφέρετο μετὰ κρότου, καὶ ἐκυλίετο σχηματίζων δύο καταρράκτας, κυρίαρχος εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτός. Ὁ κρότος

ἐκεῖνος ἐνέσπειρε φόβον εἰς τὴν ψυχὴν μου, ἣτις ἀνεγνώριζε παρ' ἑαυτῇ ὁμοιότητα μὲ τὸ ρεῦμα ἐκεῖνο. Ἐδεδεπόζετο ὅλη ἀπὸ ἐν ὑπουλον πάθος, καθὼς τὸ βαθύ ρεῦμα καὶ ἡ σιγὴ τῆς νυκτός ἐδεδεπόζοντο ἀπὸ ἕνα δούπον ὑποκωφον.

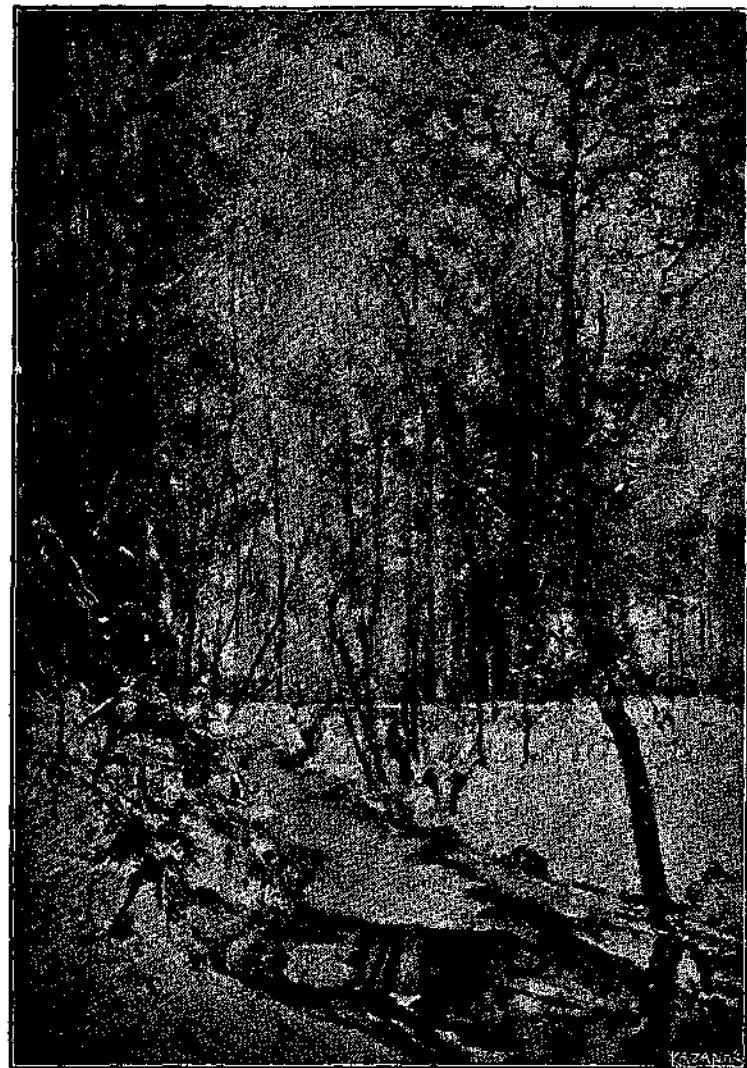
Μετὰ δυσκολίας διέκρινα τὸ μονοπάτι τὸ χαρρασομένο ἀνὰ μέσον βρύων καὶ θάμνων πυκνῶν. Εἶτα, ἀντικρὺ μου, εἰς τὴν κλιτὴν τὴν κρημνῶδη, ἤρχισα νὰ βλέπω μίαν ἀνταύγειαν. Αἱ πρῶται ἀκτίνες τῆς σελήνης ἐπηργύρωνον τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων. Ἐφθασα εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ἔρους, καὶ ἤρχισα ν' ἀνέρχουμαι τὸν ἀνήφορον. Ἀφοῦ ἀνέβην ὑπὲρ τὰ δισχιλία βήματα, σπύδων καὶ ἀσθμαίνων, εἶδα πέραν ἀντικρὺ τὴν σελήνην, ἐκείθεν τοῦ συνδένδρου λόφου τοῦ κρύπτοντος ὀπισθὲν μου τὸν ὄριζοντα, εἶδα τὴν σελήνην ἀπαλλαγείσαν τῆς λοφιᾶς τοῦ ἀντικρυνοῦ, μεμακρυσμένου βουνοῦ, ὅπου ἐπὶ τινα λεπτὰ ἐφαίνετο ὡς νὰ εἶχε βάλει φωτιὰν εἰς ἐν δένδρον μεμονωμένον, ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὕψηλοῦ λόφου, τοῦ φράσσοντος τὸν λιμένα τὸ δένδρον ἐφαίνετο ὡς νὰ καίεται· εἶτα ἡ Ἐκάτη, ἀφήσασα τὸ δένδρον μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ἀπόκαυμα, ἀνῆλθε βραδεία, ἐν ἀγλαίᾳ καὶ ἀποθεώσει φαινή, ὑπερβεν τῆς λοφιᾶς τοῦ ἔρους.

Μετὰ ὥραν ἐφθασα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, εἶτα ὠδεύσα ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου, ἐν παμφασί σελήνῃ. Εἶτα ἐφθασα εἰς τὴν ἀντίθετον κλιτὴν ὅπου πάλιν εὔρον σκιάς καὶ σύνδενδρα μέρη καὶ φόβητρα ἐμπρὸς μου. Ἐκεῖ παρακάτω ἦτον ἡ μικρὰ ἐπαυλις τοῦ Γιάννη τοῦ Στόγιου, ἀγρότου ἀπλοικοῦ φίλου μου. Ὑπερέβην τὸν χαμηλὸν φράκταν, εἰσῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἔκρουσα τὴν θύραν.

Ὁ Στόγιος δὲν εἶχε κοιμηθῆ ἀκόμη, φῶς ἔλαμπε διὰ τοῦ φεγγίτου. Τὸν ἐκάλεσα ὀνομαστί. Ἐγνώρισε τὴν φωνὴν μου, καὶ ἐλθὼν μοῦ ἠνοῖξε. Μοὶ παρέσχε πρόθυμον ξενίαν καὶ στέγην.

Ἐγὼ ἐν τούτοις δὲν ἤξευρα διατί εἶχα κρούσει τὴν θύραν του, ἀφοῦ δὲν εἶχα ὑπνον οὔτε νυσταγμόν. Ἀφοῦ ἐκεῖνος ἀπεκοιμήθη, ἔλαβα τὴν ράβδον καὶ τὸν πῖλόν μου καὶ ἐξῆλθον κράζας πρὸς αὐτὸν νὰ κλείσῃ, ἀν ἤθελε, τὴν θύραν· ἐκεῖνος, ἐπειδὴ «ἐλαγοκοιμάτο», πολὺ ἐλαφρὰ, μοῦ ἀπήντησε δι' ἡρέμου γογγυσμοῦ, μέσα εἰς τὸν ὑπνον του.

Κατέβην ἀκόμη χαμηλότερα τὸ βουνόν. Ἡ σελήνη ἐμεσουράνει ἤδη, καὶ ἐφεγγεν εἰς ὅλην τὴν κλιτὴν. Εἰς τὰς ποιμενικὰς ἐπαυλεις οἱ πετεινοὶ εἶχον λαλήσει. Κατῆλθον εἰς σύνδενδρον στενωπόν, ἐστράφη ἀριστερά, καὶ ἐφθασα εἰς τὸν ἔρημον ναῖσκον τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας.

Δ Α Σ Ο Σ

Ελαιογραφία : Παναζή.

(Από την Έκθεσιν τῆς «Εταιρείας τῶν Φιλοτέχνων»).

(Φωτογραφία Σπ. Κοκκόλη).

Παναζήναια

Η ΒΑΣΙΛΟΠΗΤΤΑ

... Καὶ τώρα, μετὰ εἴκοσιν ἔτη, ὅταν ἤρ-
χισα ἤδη νὰ φθίνω, ἀφοῦ κατὰ κόρον ἐγεύθην τῆς
ζωῆς ὅλην τὴν τρύγα καὶ τὴν πικρίαν, ἐὰν ἐγὼ
ἐζήτησαν νὰ ζώσω μὲ κηρίον τὸν ναὸν τῆς Μάρ-
τυρος, οὔτε κηρίον πλέον ἀγνὸν θὰ ἠδυνάμην
νὰ εὐρω, διότι ἀπὸ πολλοῦ ὅλοι οἱ κηροπλάσται
ἐπώλουν νοθευμένα κηρία, καὶ οἱ μελισσοτρόφοι
αὐτοὶ εἶχον μάθει νὰ νοθεύωσι τὸ κηρίον πρὶν τὸ
πωλήσουν. Καὶ ὁ ναῖσκος τῆς Ἀγίας εἶχε πε-
ριέλθῃ εἰς παρακμὴν καὶ ἀτημελησίαν οἰκτράν,
διότι ἡ θρησκευτικὴ εὐλάβεια μεγάλως εἶχεν
ἐκπέσει ἐν τῷ μεταξῦ. Δύο εἰκόνες λαδωμέναι
καὶ φθαρμέναι ὑπῆρχον μόνον εἰς τὸ τέμπλον τὸ
σαπρὸν, ἡ μορφή τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δεξιᾶ,
καὶ ἀριστερᾶ ἡ εἰκὼν τῆς ἀμνάδος του, τῆς
στρεφούσης πρὸς αὐτὸν τὸ πρόσωπον, καὶ φαινο-
μένης ὡς νὰ ἔκραζε μεγάλη τῇ φωνῇ « Σέ,
νυμφίε μου, ποθῶ! » Αἱ εἰκόνες τῆς Παναγίας
καὶ τοῦ τιμίου Προδρόμου εἶχον γείνη ἄφαντοι.
Ἴσως εἶχον ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὰς χεῖρας φιλαρ-
χαιῶν ἢ ἐραστῶν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης...

ὑπῆρχον μόνον δύο κανδήλια ἡμιθραυσμένα
ἢ ραγισμένα, ἡ βορεία πύλη τοῦ ἱεροῦ ἦτο ἀνευ
θυρίδος, τὸ μόνον παράθυρον τὸ μεσημβρινὸν τοῦ
ναοῦ ἀνευ παραθυροφύλλου, τὸ Θυσιαστήριον καὶ
ἡ προσκομιδὴ, γυμνά καὶ ἀνεπίστρωτα ἦσαν
πλήρη κονιορτοῦ... Ὁ ναῖσκος ὁ ἐπταζωσμέ-
νος καὶ ἀγιασμένος δὲν ἐλειτουργεῖτο πλέον.

«Οὐ θυσία, οὐχ ὀλοκαύτωμα, οὐ τόπος τοῦ
καρπῶσαι». Καὶ ἡ μυστικὴ λειτουργία, τὴν
ὁποίαν ἐτέλει πρὸ χρόνων πολλῶν περὶ τοὺς τοί-
χους τοῦ ἢ φιλόστοργος Μαχοῦλα ἢ ἐξαδέλφη
μου, δὲν θὰ εἶχε ξαναγεῖνη πλέον ἀπὸ πολλοῦ.

Ὡ! ἐπτάκις μόνον; ... ἐβδομηκοντάκις ἐπτά
θὰ εἶχον τώρα ἀνάγκην νὰ περιζώσω τὸν ναὸν
τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας! ... Τοσάκις εἶχε
περιζωσμένην τὴν καρδίαν μου ἡ ἀκανθα τῆς
πικρᾶς ἀγάπης, τοσάκις τὴν εἶχε περισφιγῆ τὸ
ἐρπετὸν πάθος, τὸ δολερὸν... εὐλαβοῦμην νὰ
εἶπω εἰς τὴν Ἀγίαν, ἡσχυρόμην νὰ ὁμολογήσω
πρὸς ἑμαυτὸν, ὅτι ἦμην, ὅψι ἤδη τῆς ἡλικίας,
λαῖα τοῦ πάθους καὶ ἔρμαιον...

Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ προσφέρω λαμπάδας καὶ
μοσχολίβανον, πρὸς τί νὰ περιζώσω μὲ κηρία τὸν
ναόν; Ἡ Ἀγία ἠδύνατο ἴσως νὰ με θεραπεύσῃ,
ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐπέθιμουν νὰ θεραπευθῶ. Θὰ ἐπρο-
τίμων νὰ καίωμαι εἰς τὴν φλόγα τὴν βρα-
δεῖαν... Ὑπάρχουν εἰς τὸν Παράδεισον Ἅγιοι
δεχόμενοι τὰς εὐχὰς τῶν ἐρώντων; ... Τάχα
ἐκεῖ, δίπλα εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Φαρμακο-

λυτρίας, εἰς τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο μεγαλομάρμαρον
κτίριον τὸ αἰνιγματώδες, νὰ ὑπῆρχε τὸ πάλαι
ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης, νὰ ὑπῆρχε βωμὸς τοῦ
Ἐρωτος;

Ὡ! καὶ ὅμως ἐτηκόμην... ὥρας-ὥρας ἐπε-
θύμουν, εἰ δυνατόν, νὰ ἰατρευθῶ. Βοήθει Ἀγία
Ἀναστασία!

Καθὼς εἶχα περιεργασθῆ τὸν ναῖσκον, εἶχεν
ἐξημερώσει ἤδη. Αἱ ὥραι εἶχον παρέλθει χωρὶς
νὰ τὰς αἰσθανθῶ, κ' ἐγὼ ἐν τῇ νάρκῃ καὶ τῇ
ρέμβῃ τῆς νυκτός, χωρὶς νὰ αἰσθάνωμαι τὸ ψυ-
χος, εἶχον διέλθει ὅλην σχεδὸν τὴν νύκτα τοῦ
Μαρτίου ἐκείνην εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ἀπεμακρύνθη
τοῦ παρεκκλησίου αἰσθανόμενος ἀκουσίαν ἀνα-
κούφισιν ὅτι, ἔρημον καθὼς ἦτο τὸ ἱερὸν τῆς, ἡ
Ἀγία δὲν θὰ ἤθελε πλέον νὰ με θεραπεύσῃ.

Ἐκεῖ παρ' ἐλπίδα, συναντῶ τὴν ἐξαδέλφη
μου Μαχοῦλαν... Ἦτο τοιαύτη ὁποία καὶ πρὸ
εἴκοσι χρόνων, σχεδὸν δὲν εἶχε μεταβληθῆ τὸ
πρόσωπόν της οὔτε λευκὴν τρίχα εἶχεν εἰς τὴν
κόμην, οὔτε ρυτίδα εἰς τὸ μέτωπον. Ἦτον ἐκ
τῶν γυναικῶν ἐκείνων τῶν ἐχουσῶν δευτέραν
νεότητά, ἀνθηροτέραν τῆς πρώτης, ὠχρά, καὶ
ἀφελῆς καὶ ἀπλαστός, ἐφαίνετο ἀσχημὴ ἐκ πρώ-
της ὄψεως, ἀλλὰ μετὰ δεύτερον βλέμμα ἀνεκά-
λυπτε τις εἰς τὸ πρόσωπόν της ἄφατον γλυκύ-
τητα. Ἦτο νύμφη καὶ ἱέρεια καὶ γυνή.

— Ποῦ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἐξαδέλφε; μοῦ
λέγει.

Ἡ ἐξαδέλφη Μαχοῦλα εἶχεν ἐλαιῶνα εἰς τὰ
μέρη ἐκεῖνα. Τὴν χρονίαν ἐκείνην ἦτο πλουσιω-
τάτη ἐλαιοφορία, καὶ ἂν καὶ ἦτο Μάρτιος ἤδη,
τὸ μικρὸν καλάθιον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει περὶ τὸν
ἀγκῶνά της τὸν ἀριστερόν, ἦτο γεμάτον ἀπὸ
ἐλαίας χαμάδας (ἢ θρούμπες) ὠραίας καὶ στιλ-
βούσας· αἱ τελευταῖαι ἐλαῖαι ἐπιπτον ἀπὸ τὰ
δένδρα ἀκόμη περὶ τὴν ἀνοιξιν. Ἐθεώρει τὴν
ἐξοχὴν ἐκείνην ὡς γειτονίαν ἰδικὴν της, καὶ
δι' αὐτὸ ἔλεγε «Ποῦ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον.»

Ἐγὼ τὴν ἐχαιρέτισα κ' ἐκάθισα ἐπὶ τινος
ὄχθου, ὑπὸ δένδρον ἐλαίας, εἰς τὴν ἐσχατίαν τοῦ
ἐλαιῶνος. Ἐκείνη ἐλθοῦσα ἀπέθεσε τὸ καλάθιόν
της πλησίον μου, καὶ περιστείλασα ἐπιμελῶς μὲ
τὰς δύο χεῖρας τὰ κράσπεδα τῆς ἐσθῆτός της,
ἐκάθισεν ὀλίγον παραπέρα.

— Τρῶς χαμάδες, νὰ σὲ φυλάξω, ἐξαδέλφε;

— Ἐξαδέλφη Μαχοῦλα, ἤρχισα ἐγὼ, χωρὶς
ἄλλως ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν φιλόφρονα προσφο-
ρὰν της, θυμᾶσαι, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἤμουν
ἐγὼ παιδί, ποῦ ἔζωνες μὲ κηρὶ τὸ ξωκκλήσι τῆς
Ἀγίας Ἀναστασίας;

— Θυμοῦμαι, ἀπήντησε.

— Πές μου, σὰν νὰ μὴ ξέρω, γιατί τὸ ἔκανες;

— Τὸ εἶχα τάξιμο, γιατί ὁ Μανωλάκης ἦτον ἐρωτοχτυπημένος· κ' ἐπειδὴς ἡ Ἁγία Ἀναστασία εἶναι ποῦ λιώνει τὰ μάγια, μεγάλ' ἡ χάρη της, ἔζωσα τὸ κλησιδάκι της, καὶ τὴν ἐπερικαλοῦσα, μὴν τυχὸν ἦτο μαγεμμένο τὸ παιδί μου, γιὰ νὰ χαλάσῃ τὰ μάγια.

— Κ' ὕστερα, τί ἀπόγεινε; Πές μου τα ὅλα, σὰν νὰ εἶμαι πνευματικός, γιατί ἐγώ, ξέρεις, τὸν περισσότερον καιρὸ ἔλειπα ἀπ' τὴν πατρίδα, καὶ δὲν τὰ παρηκολούθησα καλά.

— Φαίνεται ὅτι δὲν τοῦ εἶχαν καρωμένα μάγια, μόνο ὁ ἴδιος εἶχε πέσει στὸν ἔρωτα, κ' ἡ Ἁγία, σὰν δὲν ἦτον ἀπὸ μάγια, δὲν μπορούσε μὲ τὸ στανιὸ νὰ τοῦ ἀλλάξῃ τὰ μυαλά, γιατί μοναχὸς του καὶ θέλοντας ἔβαλε σεβντὰ μέσα του. Τὸ λοιπὸν ἡ Ἁγία ἔδειξε τὸ θάμμα της μὲ ἄλλον τρόπο· σὰν ἐτέλεσα τὸ τάξιμό μου, στὸν μῆν' ἀπάνω, τὸ κορίτσι ἀρρεθωνιάστηκε μὲ ἄλλον καὶ ἔς ὀλίγον καιρὸ ἔγεινε ὁ γάμος. Τότε, ἐπειδὴ ἦτον φόβος νὰ τρελλαθῇ ἢ νὰ χτικιάσῃ τὸ παιδί μου, ἀπ' τὸ κακό του, τὸν ἔταξα στὴν Παναγιά τὴν Κουνίστρα, μεγάλ' ἡ χάρη της, γιὰ νὰ τὸν γλυτώσῃ ἀπ' τὴν τρέλλα· κ' ἀπ' τὴν ἀρρώστια... Τοῦ κόστισε πολὺ, ἐπόνεσε, ἔχασε τὴν ὄρεξί του, κιτρίνισε σὰν τὸ κερί, ἔλυωσε στὸν ἀπάν' κόσμῳ... Ὡς τόσο, ἡ Παναγία ἔδειξε τὸ θάμμα της, καὶ τὸ παιδί δὲν ἐτρελλάθη οὔτε χτικιάσε... Ἐς ὀλίγον καιρὸ, ἦρθε στὸν ἑαυτὸ του.

— Καὶ τώρα τί γίνεται;

— Τώρα ταξιδεύει μὲ τὴ γολέττα μας, στὰ μέρη τῆς Ανατολῆς... Ἐπῆρε δίπλωμα πλοιαρχίας καὶ τὴν κυβερνᾷ ὁ ἴδιος, ἐπειδὴ ὁ πατέρας του γέρασε κ' ἐκάθισε ἔξω... Φαίνεται πῶς τὸ ἔρριξε λιγάκι στὸ πῖσμα, ὁ Μανωλάκης, μὰ δὲν τὸ παρακάνει πιστεύω... Ἀσπρισε, καὶ δὲν θέλει νὰ παντρευτῇ... Καλλίτερα γιὰ μένα νὰ σοῦ πῶ, ἐξάδελφε. Μ' ἐβοήθησε κ' οἰκονόμησα τὰ δυὸ κορίτσια· τώρα ἔχω ἀκόμα ἄλλα δυὸ. Καλλίτερα ποῦ γλύτωσε ἀπὸ τὰ βάσανα... Δὲν συμφέρει νὰ παραπληθαιῆ καὶ πολὺ ὁ κόσμος. Ὁ γείτονάς μου ὁ Κωσταντῆς ὁ Ρήγας, ἔξυπνος καὶ κοσμογυρισμένος ἄνθρωπος, ἀμα ἰδῆ νὰ γεννηθῇ κανὲν ἀγόρι στὴ γειτονιά, καὶ βλέπῃ τῆς γυναικὸς κ' ὄλους τοὺς συγγενεῖς νάχουνε χαρές, συνεθίζῃ νὰ λέῃ: «Χαρῆτε, βρε παιδιά· γεννήθηκε κ' ἄλλος χαμάλης!»

Ἀκολουθῶς ἠρώτησα τὴν ἐξαδέλφην μου ἂν τυχὸν συνέβησαν καὶ ἄλλα τινὰ περιέργα ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἡ Μαχούλα ἀπήντησεν:

— Ἐνα βράδυ, ἔς ἐκείνην τὴν ἐποχὴ, ἐνῶ ἐγυρίζα ἀπὸ τὸν ἐλαιῶνα, κ' ἐπέρασα ἀπ' τὴν Ἁγία Ἀναστασία νὰ κάμω τὸν σταυρὸ μου, καὶ νὰ ἀνάψω τὰ καντήλια, καθὼς ἐνύχτωνε, ἄκουσα κάτι κρότους, μὰ κρότους παράξενους πολὺ, ἔς ἐκείνο τὸ διπλανὸ τὸ χτίριο μὲ τὰ μάρμαρα, ποῦ λένε πῶς εἶνε στοιχειωμένο... Πάλι μιὰ νύχτα, ἔβλεπα στ' ὄνειρό μου πῶς βρισκόμουν στὸ ξωκλήσι τῆς Ἀγίας, κ' ἐκεῖ εἶδα τάχα ἕνα πρᾶμμα παράξενον πολὺ, νὰ προβάλῃ καὶ νὰ βγῆ ἔξω καὶ νὰ κυλιστῇ, ἀπὸ κείνο τὸ στοιχειωμένο χτίριο... Καὶ μοῦ ἐφάνη τάχα, πῶς ἦρθ' ἕνα κορίτσι ὄμορφο, μὰ ὄμορφο πολὺ, ἔλαμπε τὸ πρόσωπό του, καὶ μοῦ ἔδωκε ἕνα λουλουδάκι λευκὸ, μοσχομυρωδάτο, καὶ μοῦ εἶπε: «Νὰ δός το αὐτὸ τοῦ γιοῦ σου, νὰ μυριστῇ· εἶνε ἄνθος τῆς Ἐδέμ». Ἐξαφνα, γυρίζει πίσω ἐκείνο τὸ πρᾶμμα, τὸ παράξενον, τὸ μαῦρο καὶ κατακόκκινον, ποῦ εἶχε πηδήσει ἀπὸ τὸ χτίριο τὸ παλιό, γυρίζει πίσω θεριωμένο καὶ ῥίχνετ' ἐπάνω μου κ' ἐζητοῦσε νὰ μοῦ ἀρπάξῃ ἀπ' τὰ χέρια τὸ λουλουδί ποῦ μοῦ εἶχε δώσει ἡ ὄμορφη κοπέλλα, ποῦ φαίνεται νὰ ἦτον ἡ Ἁγία Ἀναστασία... Στὴν ἴδια στιγμὴ ἡ Ἁγία φαίνεται πάλι, σὰν νάβγαινε ἀπ' τὴν Ἁγία Πύλη τοῦ Ἱεροῦ, καὶ μ' ἕνα κλωναράκι ἀπὸ βάρια ποῦ βαστοῦσε στὰ χέρια, δίνει μιὰ καὶ τοῦ κόφει τὸ χέρι, τοῦ τρισκατάρατου, ποῦ γύρευε νὰ μοῦ ἀρπάξῃ τὸ λουλουδί... Αὐτὰ εἶδα.

*

Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπλανώμην εἰς τὰ βέματα καὶ τοὺς αἰγιαλούς, ἀνὰ τὴν ἀγρίαν ἀκτὴν, τὴν βορεινὴν καὶ θαλασσοπλήγη, καὶ μόνον τὸ δειλινὸν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἑπαυλιν τοῦ Στόγιου διὰ νὰ κοιμηθῶ ὀλίγας ὥρας. Ὅταν ἐξύπνησα, ἡ σελήνη εἶχεν ἀνατελεῖ, ἀλλ' εἶχα χάσει τὸν ὕπνον μου δι' ὅλην τὴν νύκτα.

Τὰ βήματά μου μ' ἔφεραν καὶ πάλιν πρὸς τὸν ναῖσκον τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας. Ἦναψα τεμάχιον λαμπάδος ἐκ κηροῦ μετρίως νοθευμένου, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀγοράσει τὴν προτεραίαν εἰς τὴν πολίχνην, τὴν εἶχα δὲ κόψει εἰς τέσσαρα τεμάχια χάριν εὐκολίας, καὶ περιτυλίξας εἰς χαρτίον, τὴν εἶχα βάλει εἰς τὸ θυλάκιόν μου. Τὴν προλαβοῦσαν νύκτα εἶχα λησμονήσει εἰς τὸ θυλάκιόν μου τὰ τεμάχια τῆς λαμπάδος.

Ἐκόλλησα τὸ κηρίον τοῦτο εἰς τὸ μανουάλιον, κ' ἐκάθισα εἰς ἐν τῶν δύο ἢ τριῶν στασειδίων, ὅσα ὑπῆρχον διὰ νὰ ξεκουρασθῶ... Εἶτα ἠθέλησα νὰ γονυπετήσω, καὶ προσεπάθησα νὰ δεηθῶ ἀλλ' ἐρρέμβαζον. Ἐκλεισα τὰ ὄμματα, ἐπαιτῶν ἕνα ὕπνον, ἀλλ' ὁ πόνος ἠγγύπνει ἐντός μου.

Εἰς τὰς ὥρας τῆς μοναξίας τῆς νυκτὸς ἐκείνης, τῶν ἀσυναρτήτων προσευχῶν καὶ τῶν ἀκουσίων βλασφημιῶν, ἔπλεον ὡς ἐν ὄνειρῳ εἰς ἄλλον κόσμον. Ἦκουον ἤχους, ψιθύρους καὶ φωνάς. Μοῦ ἐφάνετο ὅτι αἱ ἀναμνήσεις καὶ αἱ εἰκόνες, αἱ πολιορκουσαι τὸν νοῦν μου, ἐλάμβανον μορφήν καὶ σῶμα, ἐβόμβουν περὶ τὰ ὠτά μου ὡς σιγῆος ἀπειράριθμον πτερωτῶν ψυχῶν, προσέβλεπον τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας, καὶ μοῦ ἐφάνετο τόσον ὡραία, ὅσον ἐφάνη ἐν ὄνειρῳ εἰς τὴν ἐξαδέλφην Μαχούλαν. Εἶτα μία ἄλλη μορφή μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐστάθη ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνας, καὶ τὴν ἀπέκρυψε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσα μέγαν θόρυβον ἔξω, δεξιόθεν τοῦ ναοῦ, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο τὸ παλαιὸν κτίριον, τὸ «στοιχειωμένον». Πάραυτα ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν μου ἡ διήγησις τῆς ἐξαδέλφης Μαχούλας. Ἐλαβον τὴν λαμπάδα, καὶ ἔτρεξα ἔξω τῆς θύρας.

Αὔρα ἔπνεε ψυχρά, καὶ ἠπέλει νὰ σβύσῃ τὴν λαμπάδα. Ἐπειδὴ ἐδέησε νὰ περιστεγάσω τὸ φῶς διὰ τῆς παλάμης, δὲν ἔβλεπον τίποτε πέραν τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ. Ἡ σελήνη εἶχε περικαλυφθῆ εἰς νέφη. Διέκρινον εἰς τὸ σκίῳφος τὸ μαρ-

μάρινον κτίριον, καὶ δὲν ἐνόουν τίποτε. Μοῦ ἐφάνη ὅτι πράγμα τι ἐξεπήδησεν ἐκείθεν τοῦ τοίχου καὶ ἐπάτη εἰς φυγὴν· ἴσως ἦτον ἀγριόγατος ἢ νυφίτσα θηρεύουσα εἰς τὸ σκότος.

Ἐπανῆλθον εἰς τὸν ναόν, κ' ἔκαμα τὸν σταυρὸν μου. Ἐκάθισα πάλιν εἰς τὸ στασειδίον. Ἡ μορφή ἣτις μοῦ ἐφάνετο παρεστῶσα ἐκεῖ, ἡ φέρουσα τὴν ἀγνότητα εἰς τὰ ὄμματα τὰ κάτω νεύοντα, καὶ τὸν γλυκασμὸν περὶ τὰ χεῖλη τὰ ἄβρα καὶ μελιχρά, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἀντήλασσε νεύματα μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας. Μοῦ ἐφάνη ὅτι τὰ χεῖλη τῆς ἐψιθύριζον ἰκεσίαν, καὶ τὸ βλέμμα τῆς εἰκόνας ἔνευε συγκατάθεσιν...

Ἵπνος τότε μὲ κατέλαβεν, εἰς τὸ στασειδίον ὅπου ἐκαθήμεν. Ὁ ὕπνος ἦτον ἄνευ ὄνειρων, ὅλα τὰ ὄνειρα τοῦ τὰ εἶχεν ἀφαιρέσει ἡ ἐγγήγορις. Μόνον ἐνδομύχως εἰς τὸ βάθος τῆς συνειδήσεώς μου, μία φωνή, ἣτις ὁμοίαζε μὲ χρησμόν, ἠκούσθη ἀμυδρῶς νὰ ψιθυρίζῃ: «Ἵπαγε, ἀνιάτε· ὁ πόνος θὰ εἶνε ἡ ζωὴ σου...»

Ἐξύπνησα. Ἐσηκώθην καὶ ἔφυγα. Ἦσθανόμην ἀγρίαν χαράν, διότι ἡ Ἁγία δὲν εἶχεν εἰσακούσει τὴν δέησίν μου.

[Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν].

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ἡ ὄπτασις τοῦ μαρμαροῦ

Ὁ πελώριος μαρμάρινος ὄγκος ἀναμένει ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὴν χαραδρῶδη κλιτὴν τοῦ ὄρους, τοῦ πλασθέντος, διὰ μεγάλας βουλὰς, ἐξ ὑπερλιθίνης παλλεύκου ὕλης, τοῦ διαγραφομένου εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀττικοῦ ὀρίζοντος, ὡς ἀέτωμα τοῦ ὁποίου τὰ γάλατα ὑπνώττων ἐντὸς προσδοκῶντα ἀφύπνισιν· ὁ μαρμάρινος ὄγκος ἀναμένει πλησίον ἐνός κυλισθέντος, πρὸ αἰῶνων λησμονηθέντος, ἀδιαξέστου σπονδυλοῦ, ἐκεῖ ὅπου, μεταξὺ ῥωγμῶν χλοαζουσῶν, ἀραιὰ βλάστησις πευκῶν καὶ θάμνων καλύπτει τὰς λευκαζούσας οὐλὰς τοῦ παλαιοῦ λατομείου.

Δὲν ἔχει τὰς ὑαλῶδεις μαρμαρυγὰς, τὰ στίγματα ἐκεῖνα τὰ στίλβοντα, τὰ θρυπτόμενα ὑπὸ τὴν σμίλην ἢ μελανοῦμενα αἰφνης, οὐδὲ βεβηλώνουν τὴν ἀσπίλον ἀγνότητά του κυανίζουσαι ὀφιοειδεῖς κηλίδες. Εἶνε τὸ εὐγενὲς μάρμαρον, τὸ

ἀγωνιωδῶς ζητούμενον εἰς τὰ βᾶθη τῶν λευκῶν στρωμάτων, τὸ σπάνιον καὶ πολύτιμον, τὸ διαφανές, τὸ συγγενὲς πρὸς τὴν σάρκα καὶ μετέχον ἤδη ζωῆς, τὸ μάρμαρον τῶν ἀγαλμάτων.

Ἀναμένει τὸν ὀδυνηρὸν ἐκπατρισμὸν εἰς τὰ ξένα· τὸ ἐλατόμησαν διὰ τὸ ἀγαλμα τῆς Τέχνης, τὸ ὁποῖον, πάγκαλον καὶ μέγα, θὰ στηθῇ ἐπὶ λόφου ὑπερκειμένου τῶν Ἀθηνῶν, ὡς διὰ νὰ τὰς προστατεύῃ. Ἀλλ' ὁ ἀξίος καλλιτέχνης, ὅστις, μεγαλοφυῶς, θὰ ἐμφυσῆ εἰς αὐτὸ τὴν αἰωνίαν ζωὴν τῶν ἀθανάτων ἀριστουργημάτων, ὅστις τὸν δεῦτερον κόσμον, τὸν ὁποῖον ἐπλάσεν ὁ ἄνθρωπος, εὐρύτερον τοῦ ἄλλου, θὰ ἐμβάλῃ εἰς αὐτό, ἐν μεγαλοουργῶ δημιουργίᾳ, εἶνε ξένος ἐπὶ ξένης γῆς. Καὶ στέλλεται πρὸς αὐτὸν τὸ μάρμαρον διὰ νὰ δεχθῇ τὴν ἐμπνευσίν του. καὶ εἶνε περίλυπον τὸ μάρμαρον τοῦ Πεντελικοῦ!...

Ἐν ᾧ δὲ τὸ θλίβει ἡ ἀνησυχία τοῦ ἀγνώστου, τῶν ἀγνώστων ὀρίζοντων καὶ τῆς ἀγνώστου ζωῆς, τὴν ὁποῖαν θὰ φέρῃ ἐν ἑαυτῷ, ἐπὶ αἰῶνας, ὄνειροπολεῖ καὶ ἐνθυμεῖται.

Ἐπιστρέφει εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τοῦ ὄρους ἀνέθρωσκον θεοί, ὅποτε ἡ Τέχνη ἔλαμπε καὶ ἐθέρμαινε καὶ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν γῆν αὐτὴν χυμούς ζωῆς ὡς ἥλιος τῆς Ἑλλάδος· καὶ ἐνθυμεῖται τοὺς πρωτογενεῖς χρόνους, ὅποτε ἐγκαταλειφθέντος τοῦ βαναύσου λίθου ἤλθον πρὸς τὸ μάρμαρον αἱ εὐλαβεῖς χεῖρες· ἐνθυμεῖται τὰ ψηλαφήματα τῆς ἀπειρίας, τὸ ἐπιμονον πείσμα τῆς λιθίνης ἀκινήσιας, τὸ νοθρὸν ἀνοιγμα τῶν κεκλεισμένων ὀφθαλμῶν καὶ τὴν βραδείαν διάστασιν τῶν προσκεκολλημένων βραχιόνων καὶ τῶν συνεσφιγμένων κνημῶν· τὴν διατήρησιν τῆς πατροπαράδοτου ἱεράς ἀσχημίας καὶ τὴν στερεοποίησιν ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ βεβιασμένου καὶ ψευδοῦς μειδιάματος· τὴν ὑπερνίκησιν τῆς δυσκαμψίας τῶν βαρέων μελῶν, καὶ τῶν ὑπὲρ τὸ δέον ὀξέων γονάτων καὶ τῶν ὑπερμεγάλων ἐκπλήκτων ὀμμάτων, καὶ τὴν ἀφύπνισιν ὑποτυπώδους ζωῆς ἐντὸς ἀσυμμέτρων εἰσέτι σωματῶν καὶ τὴν βαθμηδὸν καθυπόταξιν τοῦ μάρμαρου.

Ἐνθυμεῖται τὴν σφριγῶσαν ζωὴν τῶν τελείων σωματῶν τῶν φρισσόντων ἐξ ἀλκῆς καὶ κάλλους, τῶν ὁποῖων τὴν εὐμελῆ εὐρωστίαν ἐξέτρεφεν ἡ παλαιότερα, καὶ τὴν ἐντονωτάτην κίνησιν ἐν τῷ αἰφνιδίῳ ἀνατιναγμῷ τοῦ δυσκοβόλου, καὶ τὸ σπασμωδικὸν ἐπιθανάτιον ἀσθμα τοῦ ἐκπνέοντος δολιχοδρόμου· καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ πομπὴν τῶν βαθυκόλπων κανηφόρων, καὶ τὴν γοργὴν ἱππηλασίαν τῶν τεθρίππων, καὶ τὴν ὄργην τῶν ἀφηνιαζόντων ἵππων καὶ τὴν ὄρμην τῶν ἀδαμάστων ταύρων καὶ τῶν προβάτων τὸ μελάγχολον βραδύ βάδισμα· καὶ τὴν ἀνυπερέβλητον εὐμορφίαν τῆς ἐπαφροδίτου σαρκὸς καὶ τῶν θαλερῶν κορμῶν τὴν σφριγηλὴν καὶ πάγκαλον γυμνότητα· ἐνθυμεῖται τὰς ἀγωνιώδεις προσπάθειας ὅπως εἰς τὸ κατακτηθὲν πλέον σῶμα, τὸ παλλόμενον καὶ σφύζον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὰ ὀστᾶ καὶ τοὺς μῦς καὶ τὴν ἐπιδερμίδα ἠκούοντο, ἔλεγες, παλμοὶ καρδίας, εἰς τὸ σῶμα τὸ ἀναπνέον γηθοσύνης τὸν ἀέρα τῆς ζωῆς, συγγρατηθῆ τὸ διαφεύγον, δεσμευθῆ τὸ ἀσύλληπτον· αἱ συγαινῆσεις τῆς ψυχῆς.

Καὶ ἀναπολεῖ τὴν ἐκπαγλὸν χάριν τοῦ ἑλληνικοῦ μειδιάματος τοῦ φωτίζοντος, ὡς δι' ἐσωτερικοῦ φωτός, τὴν μορφήν, καὶ τὸν τερπνὸν

ῥεμβασμὸν τοῦ σατύρου, τοῦ φίλου τῆς σιωπῆς τῶν δασῶν, τοῦ αὐλοῦντος παρὰ τὸν μορμυρισμὸν τοῦ ῥυακίου, ἐν ᾧ προσερεῖδεται φαιδρῶς ἐπὶ κορμῷ δένδρου· καὶ τὴν λυτὴν κόμην τὴν σειομένην ὑπὸ τοῦ ἀέρος τῆς βακχικῶς οἰστρηλάτου Μαινάδος, καὶ τὸ ὄργιλον χεῖλος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὴν πετρωθεῖσαν ὄδυνην τῆς ἐσπαραγμένης μητρός.

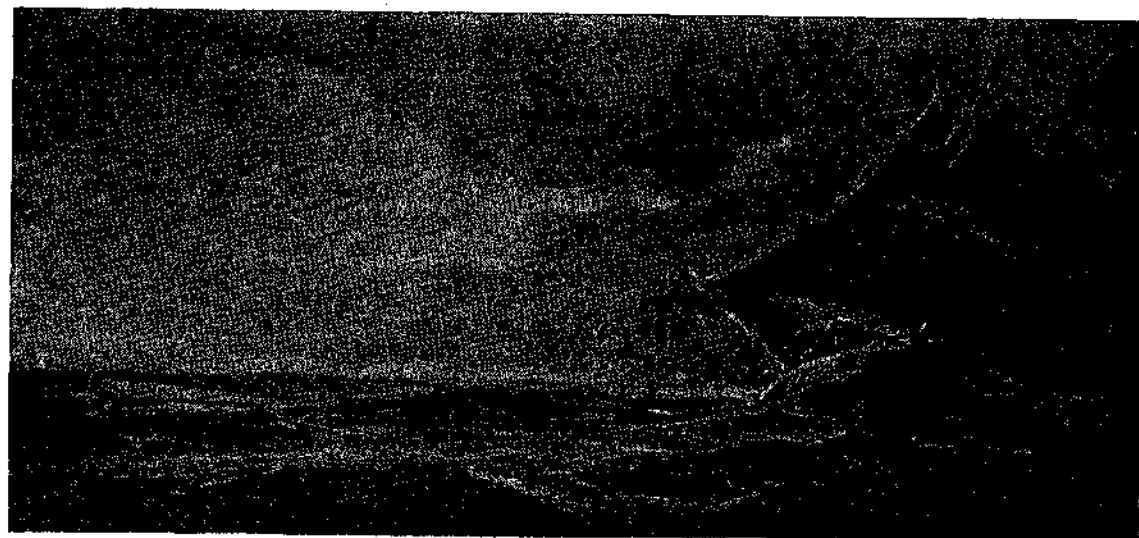
Ἐνθυμεῖται, μετὰ τὸν θρίαμβον τῆς τέχνης, μετὰ τὴν φιλοτέχνησιν ἀληθείας περικαλλεστέρως τῆς γηίνης, μετὰ τὴν παραγωγὴν ἀνθρώπων προσεγγιζόντων πρὸς τοὺς θεοὺς, ἐνθυμεῖται τὴν μεγάλην καὶ πάντολμον ἀναπτέρωσιν πρὸς τὰ ὕψη, τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας τοῦ ἀνεκράστου, τὴν διατύπωσιν τῆς ἀπειροῦ καὶ ἀορίστου, τῆς μυστηριώδους εἰς τὰ βαθύτατα βάθη τῆς ψυχῆς κινουμένης, ιδέας τοῦ Θεοῦ.

Ὅ,τι συγκεχυμένως ἐπὶ αἰῶνας ἤσθάνετο ἡ ἑλληνικὴ ἀνθρωπότης διὰ τὸν Ὑπερέλειον καὶ τὸν Παντοκράτορα, τὸ ἤρπασεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἀριστοτέλης καὶ ἐκάμφθησαν τὰ ἑλληνικὰ καὶ ρωμαϊκὰ γόνατα πρὸ τοῦ κατανεύοντος, εἰρηνικοῦ, πρῶτου, θείου μεγαλείου.

Καὶ ὄπτασία πάλλευκος περίπτατο περὶ τὸ μάρμαρον, ὄπτασία κινῶν, καὶ μετοπῶν καὶ τριγλύφων καὶ ζωφόρων, τὸ αἰῶνιον κάλλος τοῦ Διονύσου, τὸ ὁποῖον ἔμεινε καὶ ἐπὶ τοῦ ἡρωτηριασμένου κορμοῦ του, καὶ τὸ ἄρμα τοῦ Ποσειδῶνος ἤλαυνε περὶ αὐτὸ ἠνιοχούμενον ὑπὸ τῆς Ἀμφιτρίτης, καὶ ἡ Νίκη μὲ τὴν ἐναέριον ἦδη κίνησιν ἐπάλλετο πρὸς πτήσιν καὶ ἠλούετο ὁ θροῦς τῶν μαρμαρίνων πτερύγων. Ἡ πάλλευκος ὄπτασία περίπτατο· καὶ διὰ μέσου τῆς εὐωδίας τῶν πευκῶν ἔπνεε τὸ πνεῦμα τὸ ἀθάνατον, τὸ πνεῦμα τὸ δημιουργόν...

Τὴν ὄνειροπόλησιν τοῦ μαρμάρου διέκοψαν βαναυσοὶ χεῖρες· σκαιὸς χρωστήρ ἐρρύπανεν αὐτὸ δι' ἐνὸς ἀριθμοῦ· ἐπιμόχθως ἀνεβιάσθη ἐπὶ φορτηγοῦ ἀμάξης, διὰ βραδείας δὲ κυλινδήσεως καὶ βαρέος τριγμοῦ οἱ βόες ἐν διπλῇ σειρᾷ ἔφερον αὐτὸ πρὸς τὸ ἄγνωστον. Καὶ προησθάνετο τὸν τραχὺν ἐναγκαλισμὸν τῶν ἀλύσεων καὶ τὴν βιαίαν ἀνάρτησιν ἀπὸ τοῦ βαρουλοῦ καὶ τὴν μακρὰν καθειρξίν ἐντὸς τοῦ κύτους τοῦ ἀπόζοντος, καὶ τὴν ἀποβίθασιν εἰς ξένην ὀμιχλώδη γῆν, καὶ προησθάνετο τὴν μεγαλοργὸν πνοὴν τὴν ζωογονοῦσαν αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνίατον νοσταλγίαν τοῦ ἀττικοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ τὰς φλέβας του θὰ ἐπάγωνεν ἡ χιών τοῦ Βορρᾶ.

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Η ΓΟΛΕΤΤΑ

*Ἀφροκοποῦν τὰ κύματα στὸ μάνιομα τοῦ ἀνέμου,
Καὶ παραδέρνει ὀλονυχτίς μὲς τοῦ πελάγου τὴν ὄργη
Ἀνάλαφρη γολέττα.*

*Πυκνότητα ξαπλόνεται στὸν οὐρανὸ σκοτάδι,
Καὶ σὸν κατράμι ἀναλτῶ θεριεύει καὶ πυρογόνεται
Ἡ θάλασσα ὀλοένα.*

*Γέρνει ἡ γολέττα. Τρίζουνε τὰ ξάρτια. Τὰ πανιά της
Σχίζει ὁ ἀγέρας. Μιά ψηλὰ καὶ μιὰ βαθειὰ ἀρμενίζει
Καὶ πάει ἔμπρὸς καὶ πίσω.*

*Στὴν ἄκρια τοῦ ὀρίζοντος — παρηγοριὰ κ' ἐλπίδα —
Φέγγει ἓνα φῶς ὠχρόλευκο, ποῦ ἄλλοτε παίρνει δύναμι
Κι' ἄλλοτε πάλι σβόνει.*

*Ὅμοια ἡ ψυχὴ μου στῆς ζωῆς τῆ σκοτεινιά, τὰ κύματα,
— Παρηγοριὰ κ' ἐλπίδα
Ἐχει ἓνα φῶς ὠχρόλευκο, ποῦ ἄλλοτε παίρνει δύναμι
Κι' ἄλλοτε πάλι σβόνει...*

ΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

“ Α Δ Ε Λ Φ Ο Ι , ,

« Ἀδελφοί . . . ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη,
χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, πραΰτης ».

(Ἐπιστολὴ Παύλου πρὸς Γαλάτας, 5).

Ἦσουν ἀκτῖνα χαρῶπῃ,
ποῦ τὰ σκοτάδια ἐφίλησες ;
Ἦσουν Ἀγάπης ἀστραπή,
ποῦ μέσ' στήν ἔχθρα ἐκύλισες ;

Ἦ λέξεις θεία, ἐστάλαξες
ἀπ' τὴν πηγὴν τῶν οἰκιωμῶν
κ' εὐδὺς τὴν ὄψιν ἄλλαξες
τῆς γῆς αὐτῆς τῶν στεναγμῶν.

Ἦ σκοτεινὴ ψυχὴ τῆς γῆς,
ποῦ ἀποβαρβαρώθηκε,
μὲ τὰ λουλούδια ἐστρώθηκε
νέας, χαρμόσυνης αὐγῆς.

Καὶ τῶν τυράννων τὴν καρδιά
τὴν πέτρινην ἠμέρωσες,
κι' ἀπ' τὴν ἀλύτρωτη σκλαβιά
τοὺς δούλους ἐλευθέρωσες.

Κ' ἐδάμασεν ὁ ἡμέρος, ὁ ἀδελφοποιὸς Στανρὸς
τὰ φλογερά, τὰ ματωμένα ξίφη
τὰ ξίφη ἐταπεινώθηκαν στὸ θεῖο σύμβολον ἐμπρός,
στῆς ἀνθρωπότητος τὴν ἀειπάρθενη τὴ Νύφη !

Τὰ χεῖλη τοῦ πολεμιστοῦ ποῦ ἀφρίζανε
ἀπὸ θυμὸν κι' ἀπὸ χολὴν καὶ δάσαν αἵματος,
λόγους ὑποταγῆς ἐφιθυρρίζανε
ἐνώπιον τοῦ πατριαρχικοῦ τοῦ στέμματος !
τοῦ ταπεινοῦ καλόγερον τὰ χέρια τὰ φιλοῦσαν,
τὰ παντοδύναμα, γιατί τὴν χάριν ἐσκορποῦσαν !

Ἦ θεία λέξις « Ἀδελφοί ! »
ποῦ τῆς Ἀγάπης τὸ Εὐαγγέλιον ἐκήρυξες,
καὶ τὴν κρυφὴν ἐλπίδα ποῦχαν οἱ σοφοὶ
μὲ θρίαμβον στὸν κόσμον τὴν ἐστήριξες,

Σὰν ποιά χαρὰ παρήγορη, χαρᾶς φρικίασι
ἔνοιωσαν στήν καρδιά των οἱ πιστοί,
κι' ἀνοίξε διάπλατ' ἡ ψυχὴ των ἢ κλειστή
μὲ ἀγαλλίασι,

Ἦταν μέσ' στὰ ὑγρά τὰ καταχθόνια,
μέσα στὸν πρῶτον τῶν κατακομβῶν ναόν,
τὸν ἀκτιστο, ποῦ προσκυνοῦσαν τὸν Θεόν,
ἀντήχησες γλυκειά καὶ παναρμόνια !

Κ' εὐδὺς οἱ θόλοι ἀνοῖξαν οἱ βαριόκτιστοι,
κ' οἱ τρομαγμένες μὲ μιᾶς ἀνοῖξαν καρδιές,
κ' οἱ ἄγγελοι κατέβηκαν μὲ ψαλμοудиές,
κ' οἱ οὐρανοὶ χαμήλωσαν οἱ ἀστροφῶτιστοι !

Ἦ θεία λέξις « Ἀδελφοί ! », σὺ ἀναγέννησες
τὸν ἄνθρωπον τὸν παλαιόν,
σὺ τὸν ἀνόψωσες
στὸν Ἄγνωστον Θεόν !

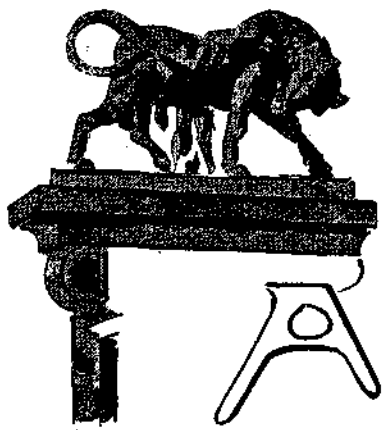
Τὸ πνεῦμά του ἐπλάτυνες,
τὸ πνεῦμά του ἐβράδυνες,
καὶ στήν καρδιά του σὺ τὴν ἀνειρήνευτη
ἀνοίξες νέας χάριτος πηγῆ,
πηγῆ ἀστείρευτη !

Κι' ἀνάβρυσαν κρυστάλλινα καὶ φωταυγῆ
τὰ πλοῦσιά της κύματα,
κ' ἐδρόσισαν, ἐπότισαν, ὠμόρφησαν τὴ γῆ
μὲ νέα ἰδανικά, μὲ νέα αἰσθήματα,
μὲ νέας τέχνης κ' ἐπιστήμης κόσμους φωτεινοῦς,
μὲ νέας εὐτυχίας οὐρανοῦς !

Ἦ θεία λέξις « Ἀδελφοί ! »

Κ' διὰν ὁ κόσμος νοιώσῃ τὴ μαγεία σου,
τὴ χάρι σου, τὴ δύναμί σου τὴν κρυφῆ,
καὶ ξαπλωθῆ στήν οἰκουμέν' ἢ βασιλεία σου,
ἀπ' τὰ παλάτια ὡς τὴν καλύβη τὴ φτωχῆ,
τότε τοῦ κόσμου ἢ πολυπλάνητη ψυχῆ
θα φθάσῃ στῶν ὀνείρων της τὴν κρυφῆ !

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΥΘΟΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ

ρχαία χαλκή χείρ, τέχνης θαυμασίας και φυσικότητας υπέρχου, ανασυρθείσα εκ του σκοτεινού βυθού της παρά τα 'Αντικύθηρα βραχίονους και άγρίας ακτής υπό Συμναίων δυτών, έδωκεν άφορμήν εις την άκριβή και μετ' έπιστάσις έρευναν του μέρους εκείνου της θαλάσσης, άφου

μάλιστα οι ανασύραντες την χείρα ταύτην δύται έβεβαίουν ότι υπό την θαλάσσαν και έν τω βυθώ εκείνω κατέκειτο πληθής δλη άγαλμάτων και άλλων άρχαίων και ότι υπήρχεν έλπίς ν' άνελκυσθώσιν εκείθεν και έλθωσιν εις τό φώς της ήμέρας δσα επί αιώνας δλους ό ένοσίχθων Ποσειδών κατεκράτει εις τά σκοτεινά και άξένα βασιλεία του.

Τό όπλιεταγωγόν «Μυκάλη» σύρουσα όπισθεν του τά δύο πλοιάρια των Συμναίων δυτών εξέκίνησε κατά τάς τελευταίας του Νοεμβρίου ήμέρας διευθυνόμενον προς την ακτήν εκείνην των Αντικυθήρων, παρά την όποίαν τίς οίδε κατά ποίαν θυσιλώδη και άγρίαν νύκτα κατεποντίσθη άυτανδρος ή ναύς ή κομίζουσα τά άρχαία ταύτα, συντριβείσα επί των μελανών βράχων της ακτής ταύτης, παρά την όποίαν πάντοτε και κατά πάσας τάς ώρας του έτους άγριον και μετά πατάγου θραύεται τό κύμα της Μεσογείου.

Έπί του άποσταλέντος τούτου πλοίου επέβη ως άλλος Ίάσων και ό καθηγητής της άρχαιολογίας έν τω Πανεπιστημίω κ. Α. Οικονόμου, μή δειλιάσας νά ύποστή τάς εκ της τρικυμίας και του άκαταλλήλου της ώρας του έτους τάλαιπωρίας χάριν του χρυσοϋ δέρατος, όπερ ήπλοϋτο έν τω βαθυτάτω εκείνω βυθώ των Αντικυθήρων.

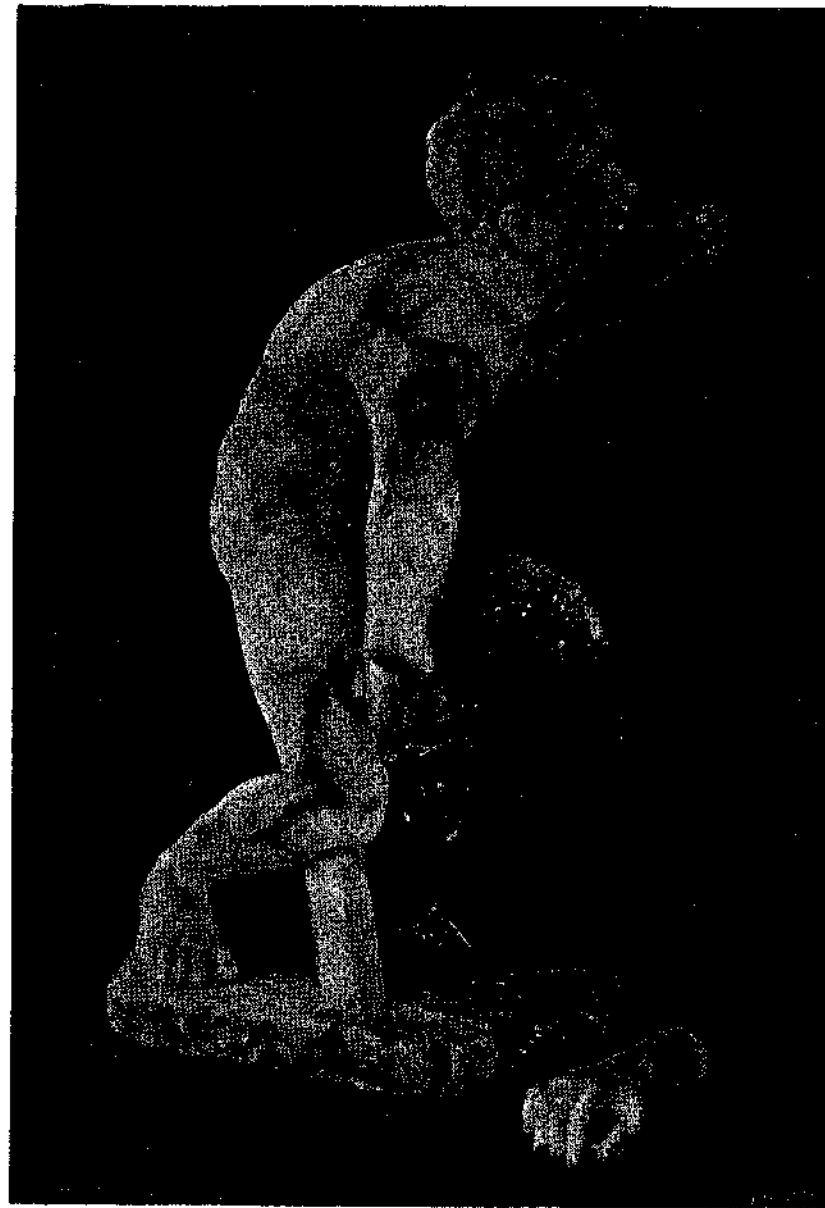
Άτυχώς ή τρικυμία άφ' ενός και τό άκατάλληλον του άποσταλέντος πλοίου άφ' έτέρου δέν επέτρεψαν την εξακολούθησιν των άρξαμένων έργασιών των δυτών και μετά τρίωρον έρευναν του βυθού ή «Μυκάλη» επέστρεψεν εις Πειραιά κομίζουσα τά πρώτα εύρήματα, άτινα κατώρθωσαν οι δύται ν' άνελκύσωσι κατά τό μικρόν εκείνο διάστημα. Τό σημαντικώτερον των εύρημάτων είνε χαλκή παγωνοφόρος κεφαλή, πιθα-

νώς πύκτου, ως δύναται τις νά εικάση τούτο εκ της μετ' αϋτης ανασυρθείσης χαλκής χειρός ανηκούσης πάντως εις τό άγαλμα εις ό ανήκεν ή κεφαλή. Οι όφθαλμοί, ένθετοι δντες, διατηρούνται έτι, θαυμασίως δέ διατηρείται και του προσώπου ή έκφρασις παρ' όλην την φθοράν, ην έπέφερεν ή θάλασσα.

Τά εύρήματα ταύτα και ή βεβαίωσις των δυτών ότι έν τω βυθώ εκείνω κατάκειται πληθής δλη άρχαίων συνετέλεσαν ν' άποσταλή ως τάχιστα έτερον πολεμικόν, ή άτμομημολία «Σύρος», θεωρηθείσα κατάλληλος διά την άποστολήν ταύτην, έφ' ης διετάχθην παρά του Ίπουργού της Παιδείας κ. Στάη νά επέβω και έγω όπως παρακολουθήσω εκ του σύνεγγυς τάς έργασίας της άνελκύσεως των άρχαίων. Μεθ' όλην την έπικρατούσαν τρικυμίαν περί τό μεσονύκτιον της 2 Δεκεμβρίου άπεπλόμεν ταχείς προς τον Αύλαιίμωνα των Κυθήρων, έν φ είχον καταφύγει τά δύο σπογγαλιευτικά πλοιάρια των δυτών αναμένοντα τό πολεμικόν, όπως δυνηθώσι νά επαναλάβωσι τάς έργασίας των.

Περί την έσπέραν της 3 Δεκεμβρίου εισηρχόμεθα ήρέμα εις τον όρμον του Αύλαιίμωτος, έν φ μετ' άγωνίας μάς άνέμενον οι δύται σπεύσαντες μετά ζωηρών ένδειξεων χαράς και ένθουσιασμού νά μάς ύποδεχθώσιν. Ο κυβερνήτης της «Σύρου» κ. Ίάσων Μπούμπουλης παραχρήμα κχθορίζει τον τρόπον των έργασιών και τη έπομένη λίαν πρωί άπεπλόμεν εις Αντικύθηρα προς τό μέρος, έν φ ό τά άρχαία περιέχων βυθός. Μετ' άγωνίας παρακολουθώ μακρόθεν τάς άποκρήμους της νησιδος ακτάς, άξένους σχεδόν πάσας, άνερευνών νά συμπεράνω την θέσιν έν η έμέλλομεν νά άναζητήσωμεν του ναυαγίου τά λείψανα. Έτέλος μετά τετράωρον περίπου πλοϋν προσεγγίζομεν εις την περιώνυμον ακτήν, η μάλλον παρά τον ήλίβατον βράχον, παρ' όν εύρίσκετο τό στάδιον των έργασιών μας.

Η θεά της ακτής προξενει τη άληθειά φρικην εις την ψυχήν μου. Άπόκρημος και μελανή δέν έχει τίποτε τό γελαστόν, τίποτε τό χαριέν. Ο ήλιος ρίπτων ζωηρώς τάς ακτίνας αϋτου επί της κρημνώδους ταύτης παραλίας συντελεί μόνον νά καταστήση άγριωτέραν την όψιν αϋτης, ην κοσμεί βράχος καθέτως φερόμενος μέχρι του βυθού αϋτης. Νομίζεις ότι έπλάσθη διά νά χρησιμεύση ό τάφος όχι μιας τριήρους, αλλά στόλου ολοκλήρου. Η θεά της ακτής ταύτης

Ν Ε Α Ν Ι Α Σ

Έκ των άνελκυσθεισών παρά τά Αντικύθηρα άρχαιοτήτων.

φέρει εἰς τὴν φαντασίαν μου τὴν θελλωδὴ νύκτα, καθ' ἣν θὰ κατεποντίσθῃ ἡ ναὺς ἐκεῖνη, ἥς τὰ συντρίμματα κείναι ἐτι ἐν τῷ βυθῷ ἀναμιζ με χαλκᾶς κεφαλᾶς καὶ συντετριμμένας μαρμαρίνας χεῖρας, με ξίφη ὑπερμεγέθη καὶ εὐγράμους πόδας ἵππων καὶ κενταύρων. Καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι ἀντηχοῦσιν ἐτι εἰς τοὺς βράχους αἱ κραυγαὶ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων ναυδατῶν, οἵτινες ἐπιζητοῦντες ἐπὶ τῆς παραλίας τὴν σωτηρίαν θὰ εὕρισκον τὸν θάνατον παρὰ τὸν ἀπαισίον ἐκεῖνον βράχον.

Πόθεν ἀρὰ γε ἀνηπάγησαν αἱ ἀρχαιότητες αὐταὶ καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν συνέβη τὸν ναυάγιον; Ποῦ διηθύνετο ἡ ναὺς ἢ συντριβείσα ἐκεῖ καὶ εἰς τίνας ἀνήκει; Τὰ περιεχόμενα ἐν αὐτῇ ἀρχαῖα ἦσαν ἀρὰ γε τὰ ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου δικτάτωρος Σύλλα ἀρπαγέντα ἐξ Ἑλλάδος μετὰ τῆς περιωνύμου Κενταύρου τοῦ Ζευξίδος καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Λουκιανὸς ἀναγράφει ἐν τῷ Ζευξίδιδι τοῦ ἡ Ἀντιόχου ὅτι ἡ θεία δίκη δὲν ἐπέτρεψε νὰ φθάσωσιν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰταλίας καταποντισθείσης τῆς νεῆς περὶ τὴν Μαλέαν ὡς νομίζει; Ἡ μήπως δυνάμεθα νὰ τὰ ἀναγάγωμεν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Πομπηίου πειρατικὸν πόλεμον καὶ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι τὰ ἀρχαῖα ταῦτα ἀρπαγέντα ὑπὸ τῶν πειρατῶν ἀπὸ Ἑλληνικῆς πόλεως προωρίζοντο νὰ πωληθῶσιν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Αἰγύπτου, ὅπως κοσμήσωσι πλουσίον τινὸς τὰ μέγαρα καὶ τὰς ἐπαύλους; Ἡ ἦσαν προωρισμένα νὰ στολίσουν τὸν θρίαμβον Ῥωμαίου τινὸς νικηφόρου Ὑπάτου;

Ταῦτα πάντα εἶνε προβλήματα, ὧν τὴν λύσιν ἐπὶ πολὺ θ' ἀναζητῶμεν. Τὸ μόνον βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ναυάγιον ἐγένετο ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ δὲν νομίζομεν ὅτι ἀφιστάμεθα τῆς ἀληθείας ἂν τάξωμεν ὡς χρονολογίαν τὸν α' π. Χ. αἰῶνα.

Εὐρήματά τινα τοῦλάχιστον, εἰς τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα τῆς νεῆς ἀνήκοντα, ἀναγούσιν ἡμᾶς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν. Πιθανώτατα ὁμῶς συνεχιζομένων τῶν ἐργασιῶν νὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς καὶ ἕτερα, μέλλοντα ἢ ν' ἀνατρέψωσι τὴν γνώμην μου ταύτην ἢ νὰ τὴν καθορίσωσιν ἀκριβέστερον. Μικρὸν τοῦλάχιστον ἀλαβάστρινον ἀγγεῖον σχήματος σχεδὸν παρομοίου πρὸς τὰ ὕλινα Φοινικικὰ καὶ δύο ἐτι ἢ τρία ἄλλα ἀγγεῖα ἀνήκοντα οὐχὶ εἰς τὸ φορτίον ἀλλ' εἰς τὸ πλήρωμα εἶνε βεβαίωτατα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Ἄλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὰς εἰκασίας ταύτας, ἀφ' οὗ εὕρισκόμεθα ἤδη εἰς τὸν τόπον τοῦ ναυαγίου καὶ αἱ ἐργασίαι αἱ πρὸς ἀνελευθέρωσιν ἐπαναλαμβάνονται.

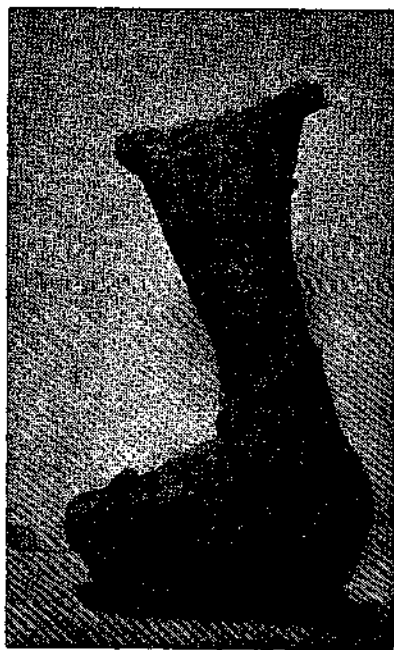
Τὸ πλοῖαριον τῶν δυτῶν, σαρβόμενον ὑπὸ ἐπι-

τελίδος τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, ὀδηγεῖται εἰς τὸν τόπον τοῦ ναυαγίου ἀπέχοντα τοῦ βράχου περὶ τὰ 15 μέτρα. Ὁ πρῶτος δῦτης ἐνδεδυμένος τὴν στολὴν του ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ φέρων μικρὰν σκαπάνην εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ρίπτεται κατερχόμενος μετὰ ταχύτητος εἰς τὸν βυθόν, οὗ τὸ βάθος ποικίλλει μετὰ 30—35 ὄργυιων. Δὲν παρέρχονται 3' λεπτά καὶ σείεται βιαίως τὸ λεπτὸν σχοινίον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνεῖ ὁ δῦτης μετὰ τοῦ ἀνω κόσμου.

—Μπράμα! ἀνέκραξεν ὁ καπετὰν Φώτης ὁ πλοίαρχος τῶν σπογγαλιευτικῶν, ἐννοῶν ὅτι ὁ δῦτης ἀναγγέλλει τὴν εὕρεσιν ἀρχαίου.

Ἀνασύρεται ὁ δῦτης ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου καὶ παρέρχονται περὶ τὰ 2'-3' διὰ νὰ δυνηθῇ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐν τῷ βυθῷ ὑπάρχει σωρὸς ὄλος χαλκοῦ, ὃν ἀποκαλεῖ μετὰ τὴν ἐγγωρίαν του προφορὰν μίχμα καὶ ὅτι ἐκ τοῦ μίγματος ἐκεῖνου ἔχει ἀποσπάσει χαλκοῦν πόδα.

Δεύτερος δῦτης καταβυθίζεται ὅπως προσέδωκε τὸν χαλκοῦν πόδα, ἵνα ἀνασπρῆ. Μετ' ὀλίγον,

σημεῖον τοῦ ἐν τῷ βυθῷ δῦτου ἀναγγέλλει ὅτι ὁ πούς δύναται ν' ἀνελευθέρωθῃ ἀσφαλῶς. Ἀνασύρεται ταχέως ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου καὶ περὶ αὐτὸν συνωθοῦνται πάντες θαυμάζοντες καὶ προοικονοζόμενοι πολυτιμότερα εὐρήματα.

Ὄντως ὁ πούς οὗτος δύναται νὰ λογισθῇ μετὰ τῶν ἀξιολογωτέρων τῶν μέχρι τοῦδε εὐρη-

μάτων. Σωζόμενος τελείως μέχρι τοῦ γόνατος φέρει πέδιλον μετὰ πάντων τῶν ἱμάντων, δὲν ἐλλεῖπει δὲ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μέρος τοῦ πεδίλου, ἀφοῦ καὶ αἱ χρυσαὶ γραμμαὶ, δι' ὧν ἐκοσμεῖτο τὸ δέρμα, διατηροῦνται ὡς νὰ ἦσαν χθεσινὰ κατασκευάσματα. Νομίζω ὅτι ὁ χαλκοῦς οὗτος πούς θὰ εἶνε πολὺτιμον μελέτημα καὶ διὰ τοὺς ζωγράφους δυναμένους πλέον καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν νὰ σπουδάσωσι τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀρχαίου πεδίλου.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ δῦται ρίπτονται διαδοχικῶς εἰς τὸν βυθόν, πᾶς δ' ἀνερχόμενος ἢ κομίζει εὐρημὰ τι ἢ μετὰ χαρᾶς ἀναγγέλλει τὴν ὑπαρξίν εὐρημάτων, ἐπαναλαμβάνων ὡς ἐπαθδὸν τὴν φράσιν:

—Εἶνε μπράμα κάτω! εἶνε μίχμα κάτω!

Ἀναβιβάζονται μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς ἐκείνης δύο μαρμαρίνα ἀγάλματα ἐφαρμένα ἀτυχῶς, πλὴν τοῦ ἑτέρου, οὗ σώζεται τὸ ὀπισθεν μέρος καὶ ἐξ οὗ δύναται τις νὰ θαυμάσῃ τὴν τελειότητα τῆς τέχνης τοῦ ἔργου. Τρεῖς μαρμαρίναι χεῖρες καὶ δύο ἕτεροι χαλκοὶ πόδες.

Ἡ ἐπομένη Δευτέρα δὲν ἐφάνη ἀτυχῶς εὐμενῆς εἰς τὰς ἐρεῦνας μας. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπικρατοῦσαν τρικυμίαν ὁ Κυβερνήτης μας κ. Μπούμπουλης ἀποφασίζει νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὰ Ἀντικυθήρα. Τὸ πλοῖαριον τῶν δυτῶν, μόλις φαίνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαινομένων κυμάτων.

Ὁ καπετὰν-Φώτης θαλασσινὸς γερολύκος ἀρχίζει καὶ αὐτὸς νὰ νομίζῃ τὸ πρᾶγμα ὀλίγον δύσκολον διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐν τσοσούτῳ χάρις τῇ ἐπιμονῇ τοῦ Κυβερνήτου προσεγγίζομεν εἰς τὴν ἀκτὴν φερόμενοι ἐπὶ τῶν ἀγρίων κυμάτων καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τούτων ριπτόμενοι εἰς τὸ ἕτερον. Ὁμολογῶ ὅτι τὴν πρωίαν ἐκείνην ἐχόρευσα μετὰ παντὸς τοῦ πληρώματος καὶ τῶν σκευῶν πολὺ δυσάρεστον χορόν. Παρὰ μικρὸν ἐκ τῆς μαινομένης τρικυμίας ἐρριπτόμεθα ἐπὶ τῶν ἀπαισίων τῆς ἀκτῆς βράχων διὰ νὰ συντροφεύσωμεν τὰς ἐν τῷ βυθῷ ἀρχαιότητας. Μετὰ πολὺν κόπον κατορθοῦμεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἐκεῖθεν μόλις μετὰ πέντε ἡμέρας ἐτολμήσαμεν νὰ ἐξεέλθωμεν διὰ νὰ συνεχίσωμεν τὰς ἐργασίας.

Τὰ εὐρήματα ὁμῶς τῶν τελευταίων ἡμερῶν ὑπῆρξαν πολλῶ εὐτυχέστερα τῶν πρώτων. Πλὴν κολοσσίου ταύρου μαρμαρίνου, ἀνασύρονται πληθὺς χαλκῶν ἀντικειμένων, ὧν ἀξιολογώτερα σπάθη ὑπερμεγέθους ἀνήκουσα εἰς ἀγάλμα, λύρα χαλκῆ, κοσμοῦσα, τίς οἶδε, ποῖον θαυμάσιον ἀγάλμα Ἀπόλλωνος, κοσμήματα χαλκᾶ τῆς καταποντισθείσης τριήρους καὶ βάθρον μαρμαρί-

νον. Τὸ τελευταῖον, ὅπερ καὶ τὸ ἄριστον τῶν εὐρημάτων, ἦτο τὸ θαυμάσιον μαρμαρίνον ἀγάλμα τοῦ νεανίου, ὅπερ βλέπει ἐν τῇ εἰκόνι ὁ ἀναγνώστης.

Ὁ πρῶτος δῦτης ὁ ἀνευρών τοῦτο ἄμα ἀνελευθῶν ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου μ' ἐπληροφόρει ὅτι ἀνεῦρε «στουλάκι». Ἄλλ' ἐκ τῆς περιγραφῆς του πᾶν ἄλλο ἐνόμισα ὅτι θὰ ἦτο ἡ μαρμαρίνος κύων. Καταρρίπτεται δεύτερος δῦτης καὶ μετ' αὐτὸν τρίτος καὶ τέταρτος καὶ μόλις οὗτος κατορθοῖ νὰ διακρίνῃ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ μαρμαρίνου ἀγάλματος νεανίου. Τρεῖς δῦται διαδοχικῶς καταβυθισθέντες ἔδωσαν ἀσφαλῶς τὸ ἀγάλμα, ὅπερ μεθ' ἱκανοῦ κόπου ἀνασπρῆν ἐτέθη μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαθείας ἐν τῇ ἐπιτελίδι τοῦ πολεμικοῦ.

Πάντες οἱ ἐν τῷ πλοιαρίῳ τῶν δυτῶν συνωθοῦνται νὰ θαυμάσωσι τὸ εὐρημα, κρίσεις διάφοροι ἐκφέρονται, καὶ ἀπειλὴ ἐκτοξεύεται κατὰ τοῦ μαρμαρίνου νεανίου ὑπὸ τοῦ τελευταίου δῦτου ἀνακράζαντος:

—Διαβολάτσιν, εἴ! Ἐν ἤθελες νὰ σὲ δέσω! ἤθελες νὰ τρῶς καθούρους.

Ἄλλ' ἀνώτερος ἦτο ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ πληρώματος τοῦ πολεμικοῦ. Ὅτε ἀνεβιβάζετο ἐπ' αὐτοῦ, ὄλον τὸ πλήρωμα ἀνέκραξε μετὰ χαρᾶς καὶ θαυμασμοῦ. Τινὲς τῶν ναυτῶν προέτειναν νὰ τὸν ἐνδύσωσι τὸν μαρμαρίνον νεανίαν διὰ νὰ φρουρήσῃ τὴν νύκτα μετ' αὐτῶν τὸ πλοῖον.

Τὸ ἀγάλμα τοῦτο σώζεται σχεδὸν ἀλώβητον κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος καὶ τὰ νῶτα μόνον δὲ ἡ δεξιὰ χεὶρ καὶ ὁ πούς ἔχουσι καταφαγωθῆ ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶνε φυσικοῦ μεγέθους παριστῶν νεανίαν μετὰ προσδοκίας τινὸς καὶ εὐχαριστήσεως ἀτενίζοντα πρὸς πρᾶξιν τινα τελουμένην πρὸ αὐτοῦ. Ζωηροτάτην ἐντύπωσιν πρόξευε τὸ πρόσωπον ἰδίως τοῦ ἀγάλματος, οὗ ἡ ἔκφρασις εἶνε τῶσον ζωντανή, ὥστε νομίζει τις ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μαρμαρίνου ἔργου, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο περὶ ἔμπνου νεανίου.

Ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης εἶνε εἰσέτι πλήρης ἀρχαιότητων. Ἀναμιζ εὕρισκονται κάτω ἐκεῖ εἰς τὰ σκοτεινὰ τοῦ Ποσειδῶνος βασιλεία συμπεφυρμένα μαρμαρίνα καὶ χαλκᾶ θεῶν καὶ ἡρώων σώματα μετὰ θυμοειδῶν Κενταύρων, συντρίμματα τῶν κοσμημάτων τῆς τριήρους μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ πλοίου σκευῶν. Τίς οἶδε ποῖαι ἐτι ἐκπλήξεις κρύπτονται εἰς τὸν βυθὸν ἐκεῖνον τῶν Ἀντικυθήρων καὶ ποῖα ἀριστουργήματα θέλουσιν ἔλθει εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἐπὶ αἰῶνας ὄλους ἐλικνίσθησαν εἰς τὸν ἄζενον ἐκεῖνον καὶ μελανὸν πόντον.

Αἱ ἐξακολουθοῦσαι ἐρευνᾶι ἐλπίζω νὰ δικαιώσωσι τὰς χρηστὰς μου ἐλπίδας.

ΟΤΑΝ ΕΣΒΥΝΕΝ Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Σαλπίζω τὸν ἱερὸν συναγεμῶνα. Πρὶν κόψης, μητέρα, τὴν πλασμένην μὲ τὰς γλυκύτητας τοῦ οἴκου βασιλόπητταν, τὴν κρύπτουσαν τὸ Ὄθωνικὸν φλωρίον, σύμβολον μιᾶς ἐποχῆς ἀποθανούσης ἀπὸ τὴν ὁποίαν διεσώθη αὐτὸ καὶ ἕνας ὠραῖος οἰκογενειακὸς ἀρχοντισμὸς — πρὶν μᾶς συναθροίσῃ ὄλους ἐδῶ ἢ παιδικὴ ἀργυροθηρία καὶ πρὶν ἀνασκάψωμεν τὸ ἀφρῶδες γλύκισμα διὰ μαντικῶν βλεμμάτων, θέλω νὰ ὀμιλήσω. Σαλπίζω τὸν ἱερὸν συναγεμῶνα. Ἀπὸ τοῦ δούτοντος γέροντος μέχρι τοῦ ἀνετέλλοντος βρέφους θέλω ὄλοι νὰ συναχθῶν περὶ τὴν τράπεζαν αὐτὴν, ὁ μικρὸς μᾶς λαὸς νὰ τριγυρῆ τὸς ἀρχοντίας του, τὸ δένδρον μᾶς νὰ ἀνυψωθῆ μὲ τὰς ἀνοίξεις του καὶ τοὺς χειμῶνάς του, τὰ στρογγυλὰ βρεφικὰ μάγουλα νὰ θωπευθῶν ἀπὸ τὰς λευκὰς γενειάδας, οἱ θύσανοι τῶν παρθενικῶν πλεξίδων νὰ κινηθῶν ἀνήσυχτοι, τὰ νεανικὰ μάτια ἐπὶ τῶν βλεφάρων τῶν ὁποίων ἤρχισαν νὰ κατέρχωνται αἱ σκιαὶ τῶν φροντίδων νὰ ἐμφανισθῶν φωτεινά, οἱ μὲν ἀνδρικοὶ μύστακες νὰ ἀναταθῶν τρυπῶντες τὸν ἀέρα μὲ τὰς αἰχμάς των ὑπερήφανοι καὶ κατακτητικοί, ἢ ἐπάργυρος μητρικὴ κόμη νὰ στῆθῃ ἐπὶ τῶν βαθυθέντων κροτάφων. Τὸ σάλπισμά μου θέλω νὰ ἠχήσῃ βροντῶδες καὶ συναγερτικόν. Κανεὶς νὰ μὴ λείψῃ. Νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ μαύρη μᾶς Ἑστίας, ἢ γάτα μὲ τοὺς πρασίνοὺς τῆς ὀφθαλμοῦς, καὶ ἄς νανουρισθῆ ἐπὶ τῶν γονάτων σου, μητέρα. Νὰ ἔλθῃ ὁ Μολοσσὸς καὶ τεινῶν τὴν ἀπηυδημένην του κεφαλὴν καὶ ὑψῶν τὴν παρδαλὴν οὐρανὸν, ἢ ὁποία μὲ κόπον λαμβάνει πλέον τὴν ὑπερήφανον ἐκείνην κύκλωσιν, νὰ μᾶς ψαύσῃ ὄλους μὲ τὸ ρύγχος του θωπεύων καὶ ζητῶν θωπείας, τὰς ὁποίας οὐδεὶς θὰ τῷ ἀρνηθῆ.

Γνωρίζω ὅτι ὁ πρῶτος μύστης τῆς ἱερουργίας αὐτῆς θὰ λείψῃ: Γνωρίζω ὅτι ὁ παπποῦς ρέγγει εἰς τὸ ἐνδότερον δωμάτιον ἐπὶ ἐνὸς προσκεφαλαίου, τὸ ὁποῖον θὰ δεχθῆ καὶ τὴν αἰωνίαν του κατάκλισιν. Ἄλλ' ἀφήσατέ τον μόνον μὲ τὴν νοσοκόμον καὶ μὲ τὴν κανδήλαν, ἀφήσατέ τον. Εἶνε τόσοσὸν μεγάλη ἡ σκηνὴ τῆς ἡμέμου ἀγωνίας του — ἀγωνίας τοῦ δικαίου — ὥστε σεῖς περιτριγυρίζοντες τὸ κρεββάτι του, ταράσσετε ἐν μεγαλείῳ. Ἐκεῖνος ἐκπνέει μαζὺ μὲ τοὺς κρότους τοῦ ὠρολογίου, καὶ περιμένει τὸν χρόνον διὰ νὰ βαδίσουν μαζὺ πρὸς τὸ ἄγνωστον. Αἱ ροκάναὶ ποῦ βροντοῦν ἔξω εἰς τὰς ἀγυῖας ὡς ὀδόντες κατὰ θρυμματίζοντες, οἱ αὐλοὶ ἐντὸς τῶν

ὁποίων μελωδεῖται κακοτέχνως ὁ ἀήρ, τὰ σαλπύγγια τὰ ὁποῖα θραύονται ὑπὸ τὸ ἐπίμονον φύσημα τῶν παιδικῶν χειλέων ἀφίνοντα ὄξειαν κραυγὴν μυκτηρισμοῦ, ὅλη ἡ βοή τῶν ἀγυῶν εἰς τοὺς ἀγρίους φθόγγους τῆς ὁποίας ὀμιλοῦν αἱ λύπαι, αἱ χαραὶ καὶ αἱ προσδοκίαι τοῦ κόσμου, ἢ βοή δὲν φθάνει μέχρι τῆς νεκρᾶς ἀκοῆς τοῦ γέροντος. Ἀναχωρεῖ ἡσυχῶς, ὡς θὰ σβύσῃ μετ' ὀλίγον ὁ ἄλλος ἐπιθανάτιος μεταξὺ τῶν δύο συνηνωμένων λεπίδων τοῦ ὠρολογίου. Καὶ ὁ θάνατος τοῦ πατριάρχου μᾶς μέσα εἰς τὰ φέγγη τῆς κανδήλας, εἶνε ὁ θρίαμβος τῆς ἰδικῆς μᾶς ζωῆς. Οὐδεὶς θὰ πενήσῃ αὐτὴν τὴν νύκτα. Ἡ βασιλόπηττα δὲν θὰ λείψῃ, τὸ φλωρίον θὰ σημειώσῃ πάλιν κάποιον εὐτυχῆ, ὁ κόκκινος διαφεγγῆς οἶνος μέσα εἰς τὰ ποτήρια θὰ σκορπίσῃ πάλιν ἐδῶ τὴν ζωὴν καὶ τὸ μεδίαιμα καὶ τὸ ἠλιόφως τῶν ἀμπέλων, ἐνῶ ὁ παπποῦς θὰ σβύσῃ εὐτυχῆς ἐν ἧτο δυνατόν νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὴν τὴν τεραστίαν ἀνθησιν τοῦ γενναίου του αἵματος.

— Συναχθῆτε! Μοιράζω τὰ δῶρα.

Μίαν ἡμέραν εὐρεθεὶς εἰς τὸ δάσος, Πατέρα, ἔκοψα ὁ ἴδιος τὸν κλάδον ἐνὸς ἀγριοπρίνου, καὶ τὸν παρέδωκα εἰς λεπτοτέγνας, παρακαλέσας νὰ τὸν λειάνουν καὶ νὰ τὸν δέσουν μὲ βελόνας χρυσοῦ. Ἰδοὺ τον, εἶνε ἐδῶ. Ἐλεπτοτεχνήθη ὡς σκῆπτρον. Σοῦ τὸ παραδίδω διασφῶζον ἀκόμη τὸ ἄρωμα τῶν χυμῶν τοῦ δάσους. Εἶνε σκληρόν ὡς τὸ γῆρας σου, ἀκαμπτον ὡς αἱ διαταγαὶ σου, αἱ ὁποῖαι ἀκόμη βροντοφονοῦν τὸν φόβον εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου. Θέλω νὰ σὲ στηρίξῃ εἰς τοὺς μακρινούς σου ἐξοχικοὺς περιπάτους, νὰ σὲ κρατῆ ὀρθιον καὶ ἀδάμαστον ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ διαβαίνης μαζὺ του ἐν ἀπὸ τὰ πείσιμονα καὶ τὰ ἀνθιστάμενα κατὰ τῆς φθορᾶς γήρατα. Εἶνε σκῆπτρον, Πατέρα, τοῦτο, σκῆπτρον εἰς τὸν γαλήνιον Κυριαρχῆν τοῦ κράτους, τοῦ ὁποῖου τὰ ὄρια χαράσσει μία αὐλὴ καὶ ἐν ἀεικίνητον σκιαγράφημα λιγυρῶς σαλευομένης εἰς τὸν ἀνεμον ἀκακίας, τοῦ κράτους τοῦ ὁποῖου οἱ ὑπήκοοι καὶ οἱ πολῖται καὶ οἱ νομοτελεσταὶ εἶνε αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐμπρὸς σου συσσωρευμένοι περὶ τὸν Κυριαρχῆν, ὡς εἰς τὰς μικρὰς Ἀρχοντίας τῶν παλαιῶν ἐτῶν.

Σὺ, σεμνὴ μορφή, ὡς ἀπότυπον Ρωμαϊκοῦ νομίσματος, σὺ Μητέρα, καλλιτέχνις τῶν κεφαλῶν τούτων, ἀνθοκόμος τῶν ροδινῶν τούτων σαρκῶν, φωτοδότρια τῶν μαλλιῶν αὐτῶν ποῦ σχηματίζον ἐλαφρὰ ἀκτινωτὰ γύρωθεν των ὑπὸ

τὸ φῶς τὸ ὑπορόδιον τῆς λάμπας, ἀνυψώτρια τόσων ὑπάρξεων ἀπὸ τοῦ λίκνου εἰς τὸ ἀνάστημα καὶ εἰς τὸν ἀέρα, ζωγράφος τόσων ὀφθαλμῶν, ὑπάρχει τίποτε ἀρὰ γὰρ τὸ ὁποῖον νὰ σοῦ δωρῆσω; Ἰπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν μὲν ἀνδρικὸν βραχίονά μου, ὁ ὁποῖος ἤμπορεῖ ἂν ὄχι νὰ σὲ στηρίξῃ εἰς τὴν γυναικειῶν ἀδυναμίαν καὶ τὸν μητρικὸν τρόμον, ἀλλὰ νὰ σὲ ὀδηγήσῃ τοῦλάχιστον κάτω εἰς τὸν κῆπον διὰ μέσου τῶν φύλλων ποῦ πῖπτουν καὶ τῶν χρυσαυθῆμων ποῦ ὀμοιάζον μὲ κόμας ἀναταραχθείσας ὑπὸ ρεμβασμῶν, καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀέρα ὅπως περιπτύχῃ καὶ ἀνακαινίσῃ τὴν γλυκεῖαν ὠχρὰν; Δὲν θὰ κατορθώσω ἐγὼ νὰ γίνω δωρητὴς σου. Διότι σὺ κρατεῖς τοὺς θησαυροὺς τῶν δώρων. Δὸς μου ἂν θέλῃς αὐτὴν τὴν στιγμὴν, διὰ νὰ σοῦ τὰ ἀποδώσω, ἕνα φθόγγον ἀπὸ τὴν μουσικὴν τῶν νανουρισμάτων σου, μίαν θωπεῖαν ἀπὸ τὸ βελούδον τῆς νεανικῆς μητρικῆς σου χειρὸς, ἕνα ἀδάμαντα ἀπὸ τὰ δάκρυά σου, τὰ ὁποῖα μοῦ ὑγρῶν τὸ προσκεφάλαιον ὅταν ὁ βορρᾶς, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπαιζὸν παιδίον, μὲ ἔρριπτεν ἀσθενῆ, ἕνα ἀπὸ τοὺς σβύσαντας διὰ παντός ἤχους τῶν ἐπιπλήξεων σου, δὸς μου τὰς παιδικὰς μου ἐορτινὰς χαρὰς, τὰς ἀπάτας μὲ τὰς ὁποίας μὲ ἔτερπες, πείθουσά με ὅτι τὸ τζάμι, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκρότει ἡ χάλαζα, ἦτο ἄθυρμα, δὸς μου τὴν λησμονημένην μουσικὴν, δὸς μου τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἀπωλέσθη μέσα μου. Διότι δῶρον δὲν ὑπάρχει ἄλλο διὰ σὲ ἢ νὰ γείνω πάλιν παιδίον καὶ νὰ σκορπίσω τὴν κόμην μου ἐπὶ τῶν γονάτων σου, τῶν γονάτων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἢ γλυκυτέρα μου κλίνη.

Σεῖς, Ἀδελφαί μου, θέλετε δῶρα; Βλέπω ἐπὶ τῶν κεφαλῶν σας ἰδεωδὴ κἀνιστρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων φέρετε τὴν νεότητα καὶ κατέρχεσθε πρὸς τὴν ζωὴν. Δὲν θὰ σᾶς ὑμνήσω ἐγὼ, διότι σᾶς ὑμνοῦν κάτω αἱ δεινροσειραὶ τοῦ κήπου, παρατεταγμέναι ἐν ἀκίνησις προσευχῆς πρὸς τὸν χλωμόν ὀρίζοντα, καθὼς ἡ ἰδικὴ σας τριάς ὅταν περιπατῆτε εἰς τὸ ἀνδρον ἀποτυποῦσαι τρεῖς λιγυρὰς σκιάς ἐπὶ τοῦ λυκόφωτος. Μίαν ἡμέραν αἱ σκιαὶ αὐταὶ θὰ γίνων δύο, ἔπειτα θὰ μείνῃ ἢ μία, ἔπειτα καὶ αὐτὴ θὰ λείψῃ. Καὶ εἶνε ἀληθὲς ὅτι θὰ θρηνησῶμεν τότε τὸν θρήνον τῆς χαρᾶς καὶ τὰ ἀνθη τοῦ ἀνδῆρου μᾶς θὰ συλλάβουν μὲ τὰς ἀκάνθας των τὸν λευκὸν σας πέπλον διὰ νὰ

σᾶς εἰποῦν «μὴ φεύγετε» — ἀλλὰ δὲν θὰ μείνετε, ὦ νύμφαι, διότι θὰ μεταβαίνετε ἄλλου νὰ στήσετε λίκνα, καὶ νὰ ἀνυψώσετε νέα ἀνθη ὑγείας εἰς τὸν ἥλιον.

Σὺ Ἀδελφὲ ἀνιούλε, ὁ ὁποῖος ἔχεις τὰς κόγχας τῶν ὀφθαλμῶν σκιερὰς καὶ ὄνειροπολεῖς, σεῖς Ἀδελφοὶ τρυφεροὶ καὶ μικροὶ καὶ ἀειθόρουβοι, ἔλατε. Ὁρμήσατε. Ἐδῶ ἔχω μίαν χάρταν τεραστίαν, ἀκούσατέ τὴν πῶς ψιθυρίζει, καὶ μέσα ὑπάρχουν χρώματα ἐκπλήσσοντα, ὑπάρχουν ἀνθρωπακοὶ, ὑπάρχουν στρατιῶται οἱ ὁποῖοι πειθαρχοῦν εἰς τὰς διαταγὰς σας, στρατηγὸί μου, ὑπάρχουν ξίφη σφάζοντα μόνον τὸν ἀέρα, ὑπάρχουν ἀμαξάκια μικρὰ καὶ σιδηρόδρομοι μικροὶ, οἱ ὁποῖοι περιμένουν νὰ κυλισθοῦν καὶ νὰ ξεκαρφοθοῦν.

Ἄλλὰ . . . Ποῖος μπαίνει σιγὰ εἰς τὴν θύραν; Ποῖος ἀναβαίνει τὴν σκάλαν; Ποῖος; Φέρετέ μου τὰ ὄπλα, τὰ ὄπλα τῆς στοργῆς! Συνασπισθῆτε, κρατηθῆτε στερεά, δεθῆτε μὲ τοὺς βραχίονας σφικτά, σφικτά. Ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς διὰ νὰ μᾶς πάρῃ τὸν γέροντα. Ἦλθε, καὶ νομίζω πῶς ἀκούω νὰ κτυπᾷ τὴν θύραν ἐκεῖ μέσα. Ἦλθε διὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ ὅτι ὑπάρχει αὐτός, ὁ Θάνατος ὁ αἰώνιος ποῦ εἰσέρχεται ἀπὸ τὰς χαραμάδας καὶ κατεβαίνει ἀπὸ τὴν ὀροφὴν, ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἰορτάσωμεν ὅταν δὲν θέλῃ αὐτός, ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ συναθροισθῶμεθα ὡς λαὸς καὶ νὰ ἐναγκαλιζώμεθα καὶ νὰ σχηματίζωμεν τὸ σύμπλεγμα τοῦ κοινῶν αἵματος, ὅταν δὲν θέλῃ αὐτός, ὅτι ἤμπορεῖ νὰ φέρῃ μίαν ἡμέραν ἐδῶ μέσα ὀσμήν φαρμάκων, δάκρυα, ὠχρότητα, κραυγὰς ὑστερικών, μαῦρα νέφη κρεπίων, νὰ μαδήσῃ τὰ ρόδα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ ρόδα τοῦ κήπου. Ἦλθε νὰ πάρῃ τὸν παπποῦ. Ὁ Πατριάρχης μᾶς φεύγει! Καὶ ὁ σφαγιαστὴς κρυμμένος κάπου ἐδῶ εἰς τὸ παραπέτασμα μᾶς βλέπει καὶ ἀπειλεῖ. . . Ὡ! Σαλπίζω τὸν ἱερὸν συναγεμῶνα! Συναχθῆτε! Δεθῆτε μὲ τοὺς βραχίονας καὶ μὲ τοὺς πλοκάμους. περιπτύχῃτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σφικτά, κρατηθῆτε ἠνωμένοι μὲ τὴν στοργὴν, ὑψώσατε ὡς φρούριον τὸ μέγα σύμπλεγμα, ὑψώσατέ το καὶ νὰ μὴ σκορπισθῆ ποτέ!»

Εἶπον. Ὁ Μολοσσὸς ὀρμήσας ἔξω ἐγαυγίζεν εἰς τὸ σκότος τὸν ἀγνωστον ἐχθρὸν, ὁ ὁποῖος ὄμως εἶχεν εἰσελθεῖ ἤδη καὶ ἀπεμαρμάρωνε μίαν λευκὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς κλίνης.

Z. A. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΚΟΥΚΛΑ

(Πρωτοχρονιάτικο διήγημα).

— Νειόννη, καλορρίζικη κι' ὠμορφη... τί σοῦ λείπει
καὶ κλαῖς τέτοια χροιάρικην ἡμέρα;

— "Ἐχω μὰ λύπη,
πές την ἂν θές παιδιάτικη μὰ ὄλος ὁ κόσμος ξέρει
πῶς ἢ βελόνα κάποτε τρουπῆ σὰν τὸ μαχαῖρι
καὶ πῶς ἢ ψεύτικες χαρὲς ποῦ τίς γεννᾷ ἢ συνήθεια
γίνοντ' ἀληθινότερες κι' ἀπὸ τὴν κάθε ἀλήθεια...

— Σ' ἀγάπησα, μὲ ἀγάπησες μὲ πῆρες καὶ σὲ πῆρα
τὴν εὐτυχία τὴν ποθητὴ μᾶς ἔστειλεν ἡ Μοῖρα.
Στὴν πρώτη μας πρωτοχρονιά λησιμόνει κάθε πόνο,
γιατ' ὅποιος κλάψη σήμερα θὰ κλαίῃ ὄλο τὸ χρόνο...
Τί ἔχεις;

— Τὴν πρώτη κοῦκλά μου, τὴν παιδική μου προῖκα,
μέσ' στὸ κοντὶ τῆς σήμερα σπασμένη τὴν εὐρῆκα!...

— Μιὰ τέτοια ἀσήμαντη ζημιὰ τόσο πολὺ σὲ θλίβει;

— Οἱ ἄνδρες σεῖς ἀδιάφοροι δὲν ξέρετε τί κρύβει
βαθεῖα ἢ ψυχὴ τῶν γυναικῶν...

*

Τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι
καὶ μὲ πικρὸ παράπονο στὸ ἐσμάρι τῆς τὸν φέρει
κι' ἀνοίγοντάς το σιγαλὰ μὲ δακρυσμένα μάτια
τοῦ δείχνει οὐόρτια στὸ κοντὶ τῆς κούκλας τὰ κομμάτια...

Γύρω προβάλλονν ζηλευτὲς ἢ παιδιακίσιες τρέλλες,
κουκλόπανα κι' ἀσπρόρρουχα, κεντήματα, δαντέλλες,

ὄλα τῆς κούκλας τὰ προικιά μὲ χάρι ἀραδιασμένα,
χρόνων καὶ χρόνων προκοπὴ καὶ κόποι... Τὸ καθένα
μὲ τὴ δική του τὴ θωριά, μὲ τὸ δικό του χρώμα
ἔχει καὶ μιὰν ἐνθύμησι, μιὰν ἱστορία ἀκόμα.
Ἐτοῦτο τὸ μεταξωτὸ τῆς τῶδωσε ἡ μαμμιά τῆς,
ρετάλι ποῦ περίσσεψεν ἀπὸνα φόρεμά τῆς
ἐκεῖνο, ποῦ τριζοβολᾷ σὰν τὸ ξερὸ τὸ στάχυ,
δουλεύοντας μερόνικτα τὸ κέντησε μονάχη,
καὶ τ' ἄλλα, ἀραχνοῦφанта) νοικοκυριοῦ στολίδια,
μὲ τὰ δικά τῆς χρήματα τ' ἀγόρασεν ἢ ἴδια
καὶ τῆς θυμίζον ὄλ' αὐτά, βαλμένα στὴν ἀράδα,
ἓνα παιγνίδι, μιὰ χαρὰ, μιὰ ἀθῶα φιλενάδα...

Ἔ! πόσα σέρνει ἀκούραστος ὁ χρόνος ποῦ διαβαίνει!

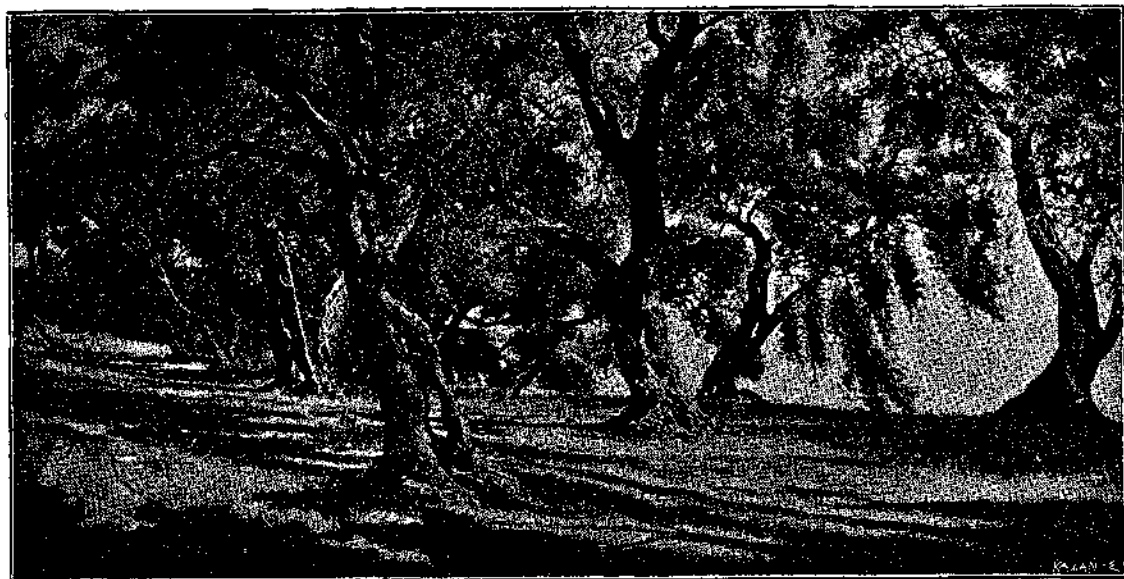
— Γέλασε ἂν θές, ἀγάπη μου μὰ ἡ κοῦκλα αὐτὴ ἢ σπασμένη,
ὅπου τὴν κλαίγω σὰν παιδί καὶ τὴ νεκροστολίζω,
μ' ἔμαθε πρώτη ν' ἀγαπᾶ, νὰ καρτερῶ, νὰ ἐλπίζω
καὶ νὰ μοιράζω τὴ χαρὰ καὶ τὴ ζωὴ μου ἀκόμα
μὲ μιὰ ματιὰ ἀπ' τὰ μάτια μου, μὲ ἓνα φιλὸ ἀπ' τὸ στόμα...

Ἐτσι μιλεῖ σιενάζοντας καὶ τὸν καῦμό τῆς λέει
καὶ γέρνει στὴν ἀγκάλη του δειλὰ καὶ σιγοκλαίει.
Κ' ἐκεῖνος ποῦ περήφανος τὰ κάλλη τῆς χαϊδεύει
καὶ στὰ λυτὰ τῆς τὰ μαλλιά τὰ δάκτυλα ἀναθεύει
καὶ ποῦ φιλεῖ τὴ λύπη τῆς στὰ μάτια τῆς κρυμμένη
σὲ διαμαντάκια φωτερὰ, σὲ δάκρυα ἀναλυμένη,
χαμογελῶντας ἀπαντᾷ:

— Μὴν κλαῖς, χαρὰ μου μόνη!
ξεχνοῦνται οἱ ψεύτικοι καῦμοι καὶ λησιμονοῦνται οἱ πόνοι.
Τοῦ χρόνου σὰν καὶ σήμερα, τὰ λόγια μου θυμήσου,
θᾶχης μιὰ κοῦκλα ζωντανή... τ' ἀληθινὸ παιδί σου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Ἐλαιογραφία : Β. Μποναισιάμπη.

ΕΛΑΙΩΝ

Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὶν τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων».

Φωτογραφία Σπ. Κοκκόλη.

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Μὲ τὸ κυνηγετικὸν ὄπλον ἐπ' ὤμου, — πρό-
φασιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς πρὸς τὴν
ἐρημίαν νοσταλγίας, — ἐπλανώμενη ἀνὰ τὰς κλι-
τύς καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ Πεντελικοῦ, ὅπου ἡ
πεύκη ἀκόμη δὲν ἐξωστρακίσθη, ὅπου ὑπὸ τὴν
ἐπιφορὰν τῆς αὔρας στεναζοῦν οἱ χρυσοπράσινοι
κλάδοι τῆς μελωδικοῦ στεναγμοῦ πλαγιαῦλων,
στεναγμοῦ ἐναρμονίου, οἱ ὅποιοι πρὶν ἐμπνεύ-
σουν εἰς τὸν Λαμαρτινὸν γλυκυτάτους στίχους,
ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Θεόκριτον τὸν ἀλησμόνητον
ὕμνον τῆς πίτυος εἰς μυροδόλους στίχους, ἐν τῇ
μολπῇ τῶν ὁποίων νομίζει τις ὅτι εἰσπνέει τὸ
μελιττώδες τῆς πεύκης ἄρωμα.

Ἄδύ τι τὸ φθύρισμα καὶ ἡ πίτυς αἰπόλε τήνα
ἢ ποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσσεται, ἄδύ δὲ καὶ τὸ
συρίδες . . .

Ἦτο φθινόπωρον, Νοέμβριος θαυμασία ἐποχὴ
διὰ περιπλανήσεις εἰς τὰς κλιτύς τῶν ἀττικῶν
ὄρεων, ὅπου εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις
τόσην ἀτάρακτον γαλήνην, τόσην ἐρημίαν, τε-
τράωρον μόλις ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἰοστεφάνου
πολιέθρου.

Ἡ γῆ ἡ λεπτὴ καὶ πτωχὴ τῆς Ἀττικῆς ἔχει

καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοὺς κόσμους τῆς τοὺς
περικαλλεῖς. Δὲν εἶναι πλέον ἡ τεφρὰ, ὡς παι-
πάλη σποδοῦ, γῆ τῶν καυμάτων τοῦ Ἰουνίου.
Περιεβλήθη ἤδη πρασίνην χλαῖναν μὲ πτυχῶ-
σεις ἰδιοτρόπους, τὰς ὁποίας σχηματίζουν αἱ
ἀπειροπληθεῖς, ὅσων οὐδενὸς ἄλλου χρώματος,
ἀποχρώσεις τοῦ πρασίνου· ὁ σχοῖνος μὲ τοὺς
κοραλλίνοους κόκκους τοῦ λάμπει ὑπὸ τὸ λουτρόν
τῶν φθινοπωρινῶν ὑετῶν· καὶ ἡ ἐρείκη ἡ σεμνή,
μὲ τὸ μυστικόν, τὸ δειλὸν ὄσον καὶ ἀβρὸν ἄρωμά
της, κατὰφορτος ἀπὸ τοὺς ροδοχρόους κωδωνί-
σκους της, δανεῖζει εἰς τὰ κράσπεδα τῶν ὄρεων
καὶ τὰς παρθένους ἀπὸ τὰς βιαιοπραγίας τοῦ
ἀρότρου πεδιάδας. τῆς ἡοῦς τοὺς ἐναρμονίους
χρωματισμούς.

Καὶ τοῦ χειμῶνος ἡ ἀηδῶν, ὁ λάλος, ὁ εὐθυ-
μος, ὁ ἀεικίνητος ἐρυθρόλαιμος, ὁ καλογιάννος
τῶν θαυμασιῶν στίχων τοῦ Βαλαωρίτου, μετα-
πῆδ᾽ ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, τονίζων ἀπὸ τῆς
χαραυγῆς μέχρις οὗ ἡ νύξ ἀπλώση ἐπὶ τῆς φύ-
σεως τὸν βαρὺν μανθῦαν τοῦ σκότους, ὕμνον ἀδιά-
κοπον εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν χαρὰν.

Εἶναι, βέβαια, πολὺ λιτὴ, πολὺ πενιχρὰ ἡ

χλωρὴ τῆς Ἀττικῆς· οἱ βράχοι της πολλαχοῦ
ἀποσχίζουσι τὸ πράσινον αὐτῶν πλαίσιον, τὸ τόσον
πενιχρὸν· καὶ προκύπτουσι μελανόφαιοι, ἰόχροοι,
ἐναχοῦ ὑσγίνοβαφεῖς, ὡς βράχη ἐσχισμένης πορ-
φύρας. Ἄλλ' ἡ λιτὴ, ἡ ἀπέριττος αὕτη χλωρὴ,
ἡ ἀρμοζομένη πρὸς τοῦ ὀρίζοντος τὴν διαφάνειαν,
ἐμπνέει ἐντυπώσεις πολὺ πλέον εὐφροσύνης, παρέ-
χει εἰκόνα τοῦ Καλοῦ ἐν τῇ φύσει πολὺ καλλιτεχνι-
κωτέραν, — καὶ ἄς θεωρηθῇ τοῦτο ἰδιοτροπία —
ἀπὸ τὴν δαφιλῆ, τὴν ἀχαλίνωτον, τὴν ἀσελγῆ
χλωρίδα, τὴν ἐμφαίνουσαν ἀτελεύτητον, ἀδάμα-
στον τῆς φύσεως ὄργασμόν, καὶ στεφομένην ἀπὸ
ὀμιγλώδεις ὑδρατμούς, ἀπὸ ὀρίζοντα, ὁ ὁποῖος,
καὶ ὅταν εἶναι ἀνέφελος, ποτὲ δὲν δύναται νὰ
δώσῃ τὴν θυμῆρην εἰκόνα τοῦ ἀττικοῦ ὀρίζοντος.
Ἡ ἀττικὴ φύσις ἡ πάγκρατος ἐν τῇ λιτότητι
αὐτῆς, αὕτη, φαίνεται, ἐνεπιστεύθη κατὰ τοὺς
καλοὺς τῆς Ἑλλάδος χρόνους τὸ μυστικὸν τοῦ
ἀπροκαλύπτου Καλοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν Τέχνην,
τὴν λιτὴν εἰς τὰς γραμμάς της, τὴν νηφάλιον
εἰς τὰ χρώματα τῶν πινάκων της, τὴν ἀπέριτ-
τον εἰς τοὺς κόσμους καθ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις
τοῦ Καλοῦ.

Ὁ Νοέμβριος εἶναι ἐκ τῶν μηνῶν, οἱ ὅποιοι
ἐναλλάσσουσι ἀπρόοπτος μετεωρολογικὰς σκηναί.
Διὰ τὰ ἀστεροσκοπεῖα καὶ τὰ βαρόμετρα ἴσως τὰ
ἀπρόοπτα τῶν σκηνῶν τούτων κατηργήθησαν·
ἀλλ' οἱ κυνηγοί, — ἐν Ἑλλάδι τοὐλάχιστον, —
δὲν ἔφθασαν ἀκόμη μέχρι τῆς προόδου τοῦ νὰ
συμβουλευθῶνται τὰ βαρόμετρα.

Διὰ τοῦτο, ἐνῶ ἐπλανώμενη ἀμέριμνος, ἡ ἐλα-
φρὰ αὔρα, ἥτις ὑγρὰ, ἐκλύουσα ὡς οἱ ζέφυροι
τοῦ Μαΐου, ἐπέπνεεν ἐκ νότου ἀπὸ τοὺς νεοσπάρ-
τους ἀγρούς τοῦ Σπάτα, ἐξέπνευσεν αἰφνης ἀκα-
ριαίως, ὡς ὑπὸ τὸ πρόσταγμα ὑπερόχου τινὸς
θελήσεως ἀοράτου· θερμότης δυσπνοιῆ ἐπεχύθη
πανταχοῦ· καὶ ἀπὸ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ ἐκ
τῶν κορυφῶν τῆς Πάρνηθος μέχρι τοῦ Πεντελι-
κοῦ, μελανόφαιος ἐξετυλίχθη ζώνη, αὐτοσχέδιον
δημιούργημα ὀλίγων στιγμῶν. Καὶ νύρυνετο
ὄλονεν καὶ κατέκτα δι' ἐξελίξεως ὀλιγιώδους
ταχύτητος τοῦ ὀρίζοντος τὸ ἔδαφος καὶ τὸν
κατεκάλυψε μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ Σαρωνικοῦ
συμφύρουσα τὰ πάντα ὑπὸ κάλυμμα ὁμόχρονον,
ὑπὸ ἓνα βαθύτερον μανθῦαν. Ἐσίγησε τότε τὸ
ἄσμα τοῦ ἐρυθρολαίμου. Ἐκρύβη ἡ ὑπολαῖς, ὁ
καρυδαλλὸς ὁ τονίζων ὑψηλὰ αἰθέριος τὸν ὕμνον
τοῦ φωτός ἐξηφανίσθη, καὶ τὰ μονοσύλλαβα τε-
ρετίσματα τοῦ σπίνου ἔπαυσαν νὰ ἀντηχοῦν ἐπὶ
τῶν κλάδων. Τότε τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν
τοῦ ζόφου διέκοψαν ἀποτυφλωτικαὶ μαρμαρυγαί,

θλωμένων ἀργυρῶν γραμμῶν ἐπὶ τοῦ πίνακος
τοῦ κελαινοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κερκυνοῦ ὁ βρόμος
ἐξερράγη ὡς συμπυροκρότησις χιλίων πυροδόλων
ἀντηχῶν διὰ τῶν κλιτύων ὡς παρατεταμένος
γῶος τῆς πενθούσης φύσεως.

Ὁ ὕμβρος ἐξεχύθη τότε ἀκάθεκτος μαστίζων
τοὺς κλάδους καὶ καταλειθόμενος διὰ τῶν φύλλων
ὡς δι' ἀπειροπληθῶν κρουσῶν, μετ' ὀλίγον δὲ πα-
φλάζοντες αὐτοσχέδιοι χεῖμαρροι διεσταυροῦντο
καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

*

Ἡ τύχη μὲ ἔφερε πλανώμενον πρὸ τοῦ μόνου
ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκεῖνη καταφυγίου.

Πενιχρὸν, σχεδὸν ἠρειπωμένον βυζαντινὸν ἐρη-
μοκλήσι, ἐκρύπητο κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς
γιγαντιαίας τολύπης πυκνῶν βάτων.

Ἦθησα τὴν σκαληκόβρωτον ξυλίνην θύραν
καὶ εἰσῆλθον.

Πολὺ προσομοιάζουσι πρὸς ὑπογίους παλαιούς
τύμβους τὰ ὑγρά, τὰ ἠρειπωμένα ταῦτα λείψανα
τῆς βυζαντινῆς εὐσεβείας. Ἡ αὐτὴ ὑγρασία, ἡ
διαπερῶσα τὰ ὅσα, ἡ αὐτὴ παγετώδης ἐντύπω-
σις τῆς φθορᾶς, ἡ αὐτὴ μελαγχολικὴ ἀπόπνοια
τῶν ἀνηλίων, τῶν ἀφωτιστῶν τόπων, οἱ ὅποιοι
ἐπὶ μακρὸν εἰς οὐδεμίαν ἔρχονται ἐπαφὴν πρὸς τὴν
ζωογόνοον πνοὴν τοῦ ὑπαίθρου. Ἀδριστός τις ὁμοῦ
τοῦ καπνοῦ τοῦ λιθανωτοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ ἐρη-
μοί, οἱ κλειστοὶ ναοὶ φυλάττουσι ἐπὶ μακρὸν,
ἠνωμένη μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ἀπόπνοιαν, τὴν
ὁποίαν ἀναδίδει ἐν αὐτοῖς ἡ ὑγρὰ γῆ διὰ τῆς
ἀποσυνθέσεως ἀοράτων ζωϊκῶν ὀργανισμῶν, ἐπι-
δρῶσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ὡς μία παγερὰ ἐντύπωσις
σπαρακτικῆς ὀδύνης.

Ἐντὸς τῶν ρωγμῶν τῶν τοίχων τοὺς ὁποίους
ἐσπάραζεν ἡ ὑπακοιβὴ τῶν αἰῶνων, ἐξύφαινον
τὴν παραστατικὴν αὐτῶν ὑπαρξίν αἱ ἀγριοσυκαὶ
καὶ λειχῆνες. Ὁ εὐρώς, βαθυπράσινος, κίτρινος,
μελανόφαιος, ἐπενέμετο πανταχοῦ τὰς ἐσωτερι-
κὰς παρεῖας τοῦ ναοῦ, ὑγρὸς, γλοιώδης κατα-
λειθὼν δάκρυα ὑγρασίας, ἀληθῆ μαῦρα δάκρυα,
ἀντὶ τῶν φανταστικῶν τῶν δημῶδων ἁσμάτων,
εὐρώς προσόμοιος πρὸς πυορροούσας πλάκας ἐπὶ
σώματος λεπροῦ.

Ὁ εὐρώς οὗτος καὶ οἱ παρασιτικοὶ λειχῆνες,
μετὰ τῆς συμμαχίας τῶν αἰῶνων καὶ τῆς μισαλ-
λοδοξίας τῶν κατακτητῶν ὑπῆρξαν οἱ δεινοὶ
ἐχθροὶ τῶν βυζαντινῶν ἀγιογραφῶν, τὰς ὁποίας
ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκεῖνη ἐζωγράφησεν ἡ βυζαντινὴ
εὐσεβεία. Μὲ ἀποσυντεθειμένους τοὺς χρωματι-
σμούς, μὲ ἀδιόρατα σχεδὸν τὰ σχήματα, μὲ τὰ
πρόσωπα καλυπτόμενα ὑπὸ τοῦ πέπλου τοῦ κα-

πνοῦ, ὅστις ἐπεκάθισεν ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τόσους αἰῶνας, αἱ μορφαὶ τῶν ἁγίων παρίστανται ἐπὶ τῶν εὐρωτιῶντων τοίχων πού μὲν ὡς σκιαὶ φασμάτων, πού δὲ ὡς ἰνδάλματα ἀπνηθρακωμένων πτωμάτων, ἅτινα ἡ ἰδιοτροπία τοῦ ζωγράφου ἔστησεν ἐκεῖ ὀρθά.

Ὀλίγαι τούτων τῶν εἰκόνων διασφύζουν τὴν ζωὴν τοῦ βλέμματος, ζωὴν τόσον παράδοξον καὶ τόσον ἀκατάληπτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὄλου ἐκείνου νεκρικοῦ περιβάλλοντος, ὥστε ἐκείνοι οἱ ἀνοικτοὶ ὀφθαλμοί, οἱ ὅποιοι νομίζετε ὅτι σὰς ἐνατενίζουσι περιέργως, σὰς ἀνησυχοῦν φανταζέσθε ὅτι προσηλθούνη ἐφ' ἡμῶν καὶ σὰς κατατρῶγουν τὰ ἐταστικά βλέμματα ὑπερκοσμίων ὄντων, ὅτι φασματώδεις τι σὰς περισφίγγει μέχρις ἀποπνιγμοῦ καὶ σχεδὸν λυπεῖσθε ὅτι ἡ τουρκικὴ μισαλλοδοξία δὲν ἐξώρυξεν ὄλους τούτους τοὺς διαβρωτικούς ὀφθαλμούς.

Διότι τὸ ἐπραξεν ὡς πρὸς τὰς πλείστας τῶν εἰκόνων τούτων. Καὶ ὅ,τι μετὰ τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ ὑπομονῆς ἀπέεικασεν ἡ εὐσέβεια ἀπωτάτων γενεῶν τῶν πατέρων ἡμῶν, πανταχοῦ ὅπου βυζαντινὸς ναὸς ἐν τῇ ἐρημίᾳ, τὸ κατέστρεφεν ἡ αἰχμὴ τοῦ ξίφους καὶ ἡ λόγχη τοῦ Τούρκου. Ἰδίως οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἁγίων, ἐκείνοι ἐστενοχώρουσιν τὴν μισαλλοδοξίαν, ἐκείνοι ἐξωρύττοντο μετὰ μεγαλειτέρας μανίας.

*

Ταλαίπωροι ἄνθρωποι! Τὰ αὐτὰ ἐλατήρια, ἡ εὐσέβεια, τοῦ θεοῦ ἢ λατρεία, ἡ προσευχὴ πρὸς τὸν Ἀθάρατον, ἡ ἐκλιπαροῦσα τὴν διαιώνισιν τῆς ζωῆς, ἡ ἐπαιτούσα τὴν ἀθανασία, ὑπὸ μορφήν ἀταράκτου, αἰωνίας μετὰ θάνατον εὐδαιμονίας, τὰ αὐτὰ ἐλατήρια ἔστησαν τὸν εὐσεβῆ ἐκείνον βωμὸν πρὸς τὸν Θεόν, τὰ αὐτὰ ἐνέπνευσαν καὶ τὴν ἀγρίαν ἔφεισιν τῆς καταστροφῆς του, καὶ ἔθετον ὡς σκοπὸν τῶν σφαιρῶν τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν καὶ ἐνέβαλλον τὸν ἀκατάσχετον πόθον τῆς ἐσκαφῆς τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἁγίων.

Μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἦτο φόρος λατρείας πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐνῶ ἡ καταστροφὴ του ἦτο τρόπος προσκυνήματος τοῦ θεοῦ τοῦ Ἰσλάμ. Δι' ὁδῶν τοσοῦτον ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ μουσουλμανικὴ εὐσέβεια ἐβάδιον πρὸς τὴν Ἐδέμ ἢ πρῶτη, πρὸς τὸν παράδεισον τοῦ Κορανίου ἢ δευτέρα.

Ἀδιάφορον ἂν ἐν τῷ μεταξύ, ἀφ' ἧς ὑπάρχει ἡ ἀνθρωπίνη δημιουργία, ἡ ἀνθρωπότης, τοῦ μέλλοντος βίου ἢ λιπόψυχος νοσταλγός, ἀλληλοσπαράσσεται ἐν τῷ ἐπιγίῳ βίῳ καὶ βιά-

πει δι' αἵματος τὴν γῆν ἕνεκα τοῦ αἰωνίου, τοῦ ἀτελευτήτου ἀνταγωνισμοῦ τῆς λατρείας ὑπαμβιωμένων θεοτήτων, χωρὶς ποτε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ τὸ πρόβλημα, τὸ ὅποιον τόσον ἐτάραττε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀμλετ. Τί ἄρα γε ὑπάρχει πέρα τῆς δύσεως τοῦ ὀρίζοντος τῆς ζωῆς, τί ἀντικρύζει τις ἐκείθεν τοῦ οὐδοῦ τοῦ τάφου;

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ δημιουργία ἀκολουθεῖ ἀκαματον τὸν δρόμον τῆς φθορᾶς καὶ τῆς γενέσεως.

Ἦθη, πολιτικὰ συστήματα, κράτη τῆς γῆς, βασιλείαι, θρόνοι, θρησκευματα ἀποσυντίθενται, σήπονται, ὑπαμβιωται καὶ μόνη ἀπομένει κυρίαρχος ἡ φθορά. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐσπέραν τῆς σήμερον ἡ ζωὴ θὰ εἶναι ἤδη μεταβεβλημένη εἰς λιπασμα, διὰ τὴν βλάστησιν τῆς ζωῆς τῆς ἐπαύριον.

*

Καὶ ὅμως μετὰ πόσης ἐπιμονῆς ἔχεται τοῦ πόθου τῆς διαιώνισεως τοῦ ἐγὼ του ὁ ταλαίπωρος τοῦ βίου τούτου διαβάτης. Μετὰ πόσον πείσμονος ἐγώισμοῦ ἀπέναντι ὄλων τῶν ἐνοργάνων ὑπάρξεων, ἀπέναντι παντός ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὄντος ἐν τῷ ζωικῷ βασιλείῳ, τὸ ὅποιον ὡς αὐτὸς γεννᾶται, ὡς αὐτὸς ἐλπίζει καὶ ἀγαπᾷ καὶ θνήσκει, διεκδικεῖ τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς ἀθανασίας!

Καὶ τὴν θέλει τὴν ζωὴν τὴν ἀτελευτήτην ἔχει μόνον εἰς ἀγνώστους σφαίρας, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν ὀνομάζει κλαυθμῶνα καὶ κευθμῶνα! Καὶ κατώρθωσε μὲν νὰ πεισθῇ ὅτι ἐπ' αὐτῆς τοῦλάχιστον τῆς γῆς ὁ θάνατος εἶναι μοιραῖος αὐτοῦ κληρὸς, ἐπιμένει ὅμως πολὺ διὰ τὴν ἀθανασία τῆς μνήμης του μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ὡς πρὸς τοῦτο οὐδένα δέχεται συμβιβασμόν. Ἀδιάφορον ἂν ἡ μνήμη τῆς ἱστορίας μόνος κατορθῶναι νὰ συγγρατῆσθῇ ἐλάχιστά τινα ὀνόματα, — τὰ κακουργότερα ἐννοεῖται ὀκοθεν, — καὶ ἂν, ὅταν ἡ ἡλικία τοῦ κόσμου προχωρήσῃ τινὰς ἀκόμη χιλιετηρίδας, ἡ ἱστορία δὲν θὰ δύναται νὰ διαθέσῃ περισσοτέρους τῶν δύο στίχων δι' ἕνα Μέγαν Ἀλέξανδρον ἢ ἕνα Ναπολέοντα.

*

Καὶ εἰς τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο βυζαντινὸν ἐρημοκλήσι ὅπου ὄλαι αὐταὶ αἱ τεφρόχροι σιέψεις μοῦ κατέκλυζον τὸν νοῦν καὶ μοῦ ἐπλημμύριζον τὴν ψυχὴν ὀδύνης, ἐνῶ ἐπὶ τῆς στέγης ἐξηκολούθει καταλειβομένη μονότονος, μελαγχολικὴ, μετ' ἀδυσωπήτου ἐπιμονῆς ἡ βροχὴ, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ εἶδον τὴν ἐπιμονὸν τοῦ ἀνθρώπου φιλοδοξίαν, ὅπως ἐπιζήσῃ τῷ θανάτῳ του διὰ τῆς αἰωνίας

μνήμης, τῆς σαρκαστικῆς ταύτης αὐτοχλείης τοῦ δυστυχῆ ἀνθρώπου.

Κάτωθεν μιᾶς τῶν τεσσάρων εἰκόνων τοῦ Τέμπλου ἦτο χαρᾶχμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «Τὴν τετάρτην Ἰουνίου 1522 ἐτελειώθησαν αἱ τέσσαρες ἄγιοι εἰκόνες διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Ἀν...». Ἀλλ' ἐκεῖ δυστυχῶς τὸ ξύλον ἦτο ἀπνηθρακωμένον ἢ αἰωνία μνήμη ἀπέλιπε τὸν ἀτυχῆ ἀγιογράφον! Κάτωθεν τῶν ἰχνῶν ἄλλης εἰκόνος ἐπὶ τοῦ τοίχου φέρεται «Εἰς αἰωνίαν μνήμην τῶν δούλων...». Ἀλλ' ἄνωθεν ἡ στέγη χραίνει τίς οἶδεν ἀπὸ πόσου χρόνου, καὶ τὰ καταλειβομένα ὕδατα ἔχουν ἀπαλείψει τὰ εὐσεβῆ ὀνόματα. Ἐξτὸς τούτου, ἔχει προσκολληθῆ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀπὸ μακροῦ σπογγώδεις τι νεόπλασμα, τὸ ὅποιον διέκρινα, ὅτι ὑπῆρξεν ποτε συνοικισμὸς σφηκῶν. Τίποτε πλέον δυστυχῶς, τὸ ὅποιον νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν λήθην τῶν ἐπιγενομένων.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπιμονος τριγμός, ὡς λίμας κατατρῶγούσης ξύλον, ὁ μόνος κρότος ἐν τῇ σιγῇ ἐκείνῃ τῇ ὑπερτάτῃ, προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν μου. Ἦτο μία ἐπιμονος ἐργασία τῶν σπητῶν, οἵτινες διεβίθρωσκον ἀκαμάτως τεμάχιον ξύλου, τὸ ὅποιον ὑπῆρξεν ποτε ἡ Ὠραία Πύλη τοῦ ναοῦ, καὶ ἐκρέματο σήμερον ἀπὸ σκωριῶντος στροφῆως. Καὶ ὁ τριγμὸς ἐξηκολούθει ἀνένδοτος καὶ λεπτὴ ὡς ἄλευρον ἐπιπτεν ἡ κόνις τοῦ σεσηπτότος ξύλου.

*

Ὀλαι αὐταὶ αἱ εἰκόνες τῆς φθορᾶς συνέσχον τὴν ψυχὴν μου ὀδύνη πικρὰ μὲ περιέσφιγγεν. Ἐνόμιζον ὅτι μὲ περιβάλλον παγεραὶ τοῦ θανάτου αἱ χεῖρες.

Ἦψωσα τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον. Ἦ μορφή του ἡ νεκρική, οἱ κλειστοὶ ὀφθαλμοὶ του συνεκέντρωσαν ὄλην μου τὴν ὑπαρξίν.

Καὶ ἐν συνχίσθημα ὄλωσ ἀντίθετον ἐπλημμύ-

ρισε τὴν ψυχὴν μου, ἐνῶ προσητένιζον τὸν Μέγαν Μάρτυρα, καὶ ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει νὰ κτυπᾷ τοὺς θραυομένους κεράμους ἄρκη τις ἀνεκφράστου ὑπερκοσμίου ἠδυσπαθείας, ἡ συγγίνης τῆς ἀταράκτου γαλήνης, μία ἐνδόμυχος προαγγελία τῆς εὐδαιμονίας τοῦ μηδενισμοῦ, τῆς νεκρώσεως τῆς ὀδύνης, τῆς παραδεισίου εὐτυχίας τοῦ ὕπνου τοῦ χωρὶς ὄνειρα, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἐφιάλτας.

Ἐκλείσα τοὺς ὀφθαλμούς καὶ προαπῆλαυσα τοῦ μέλλοντος τούτου βίου τὴν εὐφρόσυνον ἀπολαυσίν.

Ἦσθανόμην ὅτι θὰ ἦτο πολὺ ἀφιλόνητος ὅστις ἤθελε μὲ ἀποσπάσει ἀπὸ τῆς καταστάσεως ἐκείνης, ἀπὸ τῆς γλυκυτάτης ἐκείνης εἰσαγωγῆς εἰς τὴν αἰωνιότητα τοῦ μηδενισμοῦ.

*

Μετὰ τινα ὥραν ἐγένετο αἰθρία. Ἦκολούθησα μίαν ἀτραπὸν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν εἶχον λησμονήσει.

Διηυθύνθη πρὸς σημείον ὅπου ἦτο ἄλλοτε θαλερὰ δρῦς. Πολλάκις παιδίον εἶχον ἐπιζήτησει τὴν σκιάν ὑπὸ τὸ φύλλωμά της.

Δὲν τὴν εὐρον πλέον. Ὁ κορμὸς εἶχεν ἀποκομισθῆ ἐκείθεν ἀποκοπιεὶς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας. Αἱ ρίζαι εἶχον σαπῆ μεταβληθεῖσαι εἰς μελανόφαιόν τινα μάζαν, ἐφ' ἧς εἶχον φυτὴ ἀπειροπληθεῖς δηλητηριώδεις μύκητες, ἐνῶ μιᾶς πρασίνης σαύρας ἡ κεφαλὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τινος ῥωγμῆς καὶ οἱ σπινθηροβόλοι μικροὶ ὀφθαλμοὶ της μὲ ἠτένιζον ἐταστικοί.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι νεόφυτος μικρὰ δρῦς, μόλις ὑπερέχουσα τῆς γῆς εἰς ὕψος σπιθαμῆς, ὀργῶσα πρὸς τὴν ζωὴν, ἀνεδύετο ἐκ τῆς μάζης ἐκείνης τῆς σήψεως καὶ τῆς φθορᾶς.

Ἀλλ' οὐδεὶς, οὐδ' ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἦλθον εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν γέννησιν της, θὰ προλάβῃ νὰ σκιασθῇ ποτε ὑπὸ τὸ φύλλωμά της.

Ἡ χρυσὴ καδένα¹

Αὐτὸς ὁμως ἔχει πίστιν εἰς τὴν δύναμιν τὴν μυστικὴν τῆς χρυσῆς του καδένας, ἐξηκολούθησεν ὁ Λαλεμῆτρος, καὶ ἤλπιζε νὰ δικαιωθῆ ὡς καὶ ἄλλοτε, καὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦτον. Ἄλλ' ἡ θεία χάρις φαίνεται τὸν εἶχεν ἐγκαταλίπει πλέον, καὶ ἔβλεπεν ὅτι αἱ δυνάμεις του ὄλονεν κατέπιπτον, μὲ ὅλα τὰ μέσα τὰ θεραπευτικὰ τῶν ἰατρῶν. Τότε ἠθέλησε νὰ γράψῃ πάλιν πρὸς τὴν σύζυγόν του καὶ νὰ ζητήσῃ συγχωρήσιν, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον. Ἐνῶ δὲ ἀνέμενε τὸν θάνατον, ἐξύπνησε μίαν πρωίαν τυφλός.

— Οἱ ὀφθαλμοί μου εἶχον ἐξασθενήσει, εἶπεν ὁ Λαλεμῆτρος καὶ ἔχασα τὸ φῶς μου.

— Λαλεμῆτρό μου! ἔκλαυσεν ἡ Θωμαή.

— Χειρότερα ἀπὸ θάνατο! ἐθρήνησε καὶ ἡ γραῖα, πίνουσα τὸν καφέ.

— Πῶς νὰ σὰς διηγηθῶ τότε τὴν σκοτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησα ἕνα ὀλόκληρον ἐξάμηνον; Ἥμουν ζωντανός εἰς τὸν Ἄδην.

— Ἀλήθεια, γυιέ μ'! διέκοψεν ἡ γραῖα.

Ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσε ποτε νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὴν θαυματουργὸν χάριν τῆς χρυσῆς του καδένας, ἐξηκολούθησεν ὁ Λαλεμῆτρος. Ἄλλὰ τὸ παράπτωμά του δὲν εἶχεν ἀκόμη συγχωρηθῆ. Τῷ ἐφαίνετο ἐνίοτε ὅτι κατόπιν τῶσαν θεραπευτικῶν φαρμάκων, τὰ ὁποῖα ματαίως τῷ ἔδιδον οἱ ἰατροί, εἰάν κατῴρθονε νὰ ἴδῃ μίαν φοράν εἰς τὸν ὕπνον του τὴν φαινήν τῆς συζύγου του μορφῆν, θὰ ἐθεραπεύετο, θὰ ἐφωτιζέτο πάραυτα. Ἄλλὰ τοῦτο τὸ φάρμακον ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸ ἀπολαύσῃ. Πανταχοῦ σκοτία. Τότε περιεφρόνησε πλέον τὰ πάντα καὶ μόνον τὸ πταίσμά του ἐσυλλογίζετο. « Καλὰ νὰ πάθω, ἔλεγεν ὀδυρόμενος, διότι ἐγκατέλιπον εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπελπισίας μίαν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἐν μόνον σφάλμα ἔπραξε, νὰ συμπαθήσῃ εἰς ἕνα τέτοιον ἄνθρωπον. Καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ μὴ ζήσῃ πλέον. Ὑπέμεινεν, ἐσκέπτετο, τὰ σκότη τῆς θαλάσσης ὑπέμεινε τὰ σκότη τῆς γῆς ἢ ὑπέμεινε δικαίως καὶ τὰ αἰώνια σκότη τοῦ Ἄδου. Ἄλλὰ τὰ σκότη τῆς ζωῆς δὲν θὰ τὰ ὑπέμεινεν.

— Εἶνε ἄλλο χειρότερο! διέκοψεν ἡ θεία Ἄννουσα πάλιν. Ἐνα ζύλο κούτσουρο εἶνε ὁ τυφλός.

Ἡ Θωμαὴ ἀδιακόπως ἔκλαιε.

— Τυφλός, θεέ μου, ἐκραύγαζα, τί νὰ κάμω εἰς τὸν κόσμον; ἐξηκολούθησεν ὁ Λαλεμῆτρος.

Νὰ μὴ βλέπω τὸν ἥλιον νὰ λάμπῃ τὴν ἡμέραν, νὰ μὴ βλέπω τὴν σελήνην νὰ φέγγῃ τὴν νύκτα; Νὰ μὴ βλέπω τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς ἀστράς, τὴν γῆν μὲ τὰν θῆνη, τὴν θάλασσαν μὲ τὰ ψάρια; Νὰ μὴ βλέπω, Παναγία μου, τὴν εἰκόνα σου, τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν τὴν ὀλόφωτον, παρεκάλουν τὴν Θεοτόκον διαρκῶς, νὰ μὴ βλέπω τὴν Θωμαὴν μου; . . . Καί, κατεφίλουν τὴν χρυσὴν μου καδένα, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυσα νὰ καταφεύγω πάντοτε ὡς εἰς τελευταίαν ἀγκυραν σωτηρίας.

Ἀπελπισθεὶς ὁμως τελειῶς νὰ θεραπευθῶ καὶ προτιμῶν ἐκεῖ νὰ τελειώσω τὸν βίον μου, εἶχον ἀποφασίσει νὰ σοὶ ἀποστειλῶ ὅσα χρήματα ἐπερίσσευσαν ἀπὸ τὴν μακρὰν νόσον καὶ ἦσαν ἀρκετά, ὅτε μίαν νύκτα — ἄχ! μία νύξ συνεχῆς ἦσαν τότε αἱ ἡμέραι μου ὅλα! — μίαν νύκτα, ἐπάνω εἰς τὸ ἔτος ἀκριβῶς, βλέπω εἰς τὸν ὕπνον μου ἕνα λαμπροστόλιστον ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος ἔφερεν εἰς τὰ στήθη του ἕνα ἐγκόλπιον ἀπὸ σμάλτον, ἔχον ἐξωγραφημένον ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἅγιον Γεώργιον, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο ἀπὸ τὸν λαιμὸν τοῦ ἀρχιερέως μὲ μίαν ὠραίαν χρυσὴν ἀλυσίδα, σὰν τὴν χρυσὴν καδένα μου ἀπαράλλακτον. Ἡ χρυσὴ καδένα μου! ἐφώναζα. Κ' ἐξυπνήσας ἀμέσως, ἐπέφαινον μὲ πόθον τὴν καδένα μου τὴν χρυσὴν, θαρρῶν ὅτι μοῦ τὴν ἀφῆρεσαν. Δὲν ἠξέυρω πῶς, ἀφοῦ ἐξύπνησα, ἀπὸ ὅλην τὴν χρυσὴν παράστασιν τοῦ ἀρχιερέως ἀπέμεινεν εἰς τὴν ἐνθύμησίν μου ἀνεξάλειπτος ἡ χρυσὴ ἄλυσις τοῦ ἐγκόλπιου του, ἡ ὁποία μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἔλαμπεν ἀκόμη, μέσα εἰς τὴν βαθειὰν ἐκείνην νύκτα τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἐξύπνησα δὲ διαφορετικὸς τὴν πρωίαν ἐκείνην. Εἶχα κάποιον θάρρος ἀποκτήσει εἰς τὴν ψυχὴν μου, κάποιαν ἀνεξήγητον, κρυφὴν χαρὰν.

Ἐκαμα ἀμέσως τὸν σταυρὸν μου καὶ ἠσπάσθην εὐλαβῶς τὴν χρυσὴν μου καδένα χωρὶς νὰ τὴν βλέπω. Μοῦ ἐφάνη δὲ ὅτι τὴν πρωίαν ἐκείνην — πρώτην φοράν — εὐωδίαζε, σὰν θυμίαμα, σὰν ἅγιον λειψανόν. Ἐνθυμήθην τότε τὸν Ἑβραῖον πάλιν καὶ ἔλεγα: Καλὰ μοῦ ἔλεγε. Πρώτην φοράν εἶδα Ἑβραῖον νὰ πῆ ἀλήθεια. Ἀπὸ ἐγκόλπιον ἀρχιερέως θὰ εἶνε ἡ καδένα μου, κανενὸς παλαιοῦ, κανενὸς ἁγίου ἰσως. Ἡ κατασκευὴ τῆς μ' ἐβεβαίωνε πάντοτε περὶ τῆς ἱερότητός της, ἀλλὰ τῶρα τὸ ἐνύπνιον μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἀπεκάλυψεν εἰς ἐμὲ τὴν προέλευσίν της τὴν ἱεράν καὶ εἶχον ἀκλόνητον πεποιθήσιν πλέον ὅτι ἔφερον ἐπ' ἐμοῦ κειμήλιον ἅγιον. Ἐλθὼν δὲ κατόπιν καὶ ὁ ἰατρός,

κατὰ τὴν συνήθειαν, ἰθαμβὸς παρετήρησε κάποιαν καλλιτέρευσιν τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ μοῦ ἔδωσε νέον θάρρος. Ἀνέβαλον τότε νὰ σοὶ ἀποστειλῶ τὰ χρήματα, διὰ νὰ τὰ φέρω μόνος μου — τὸσον θάρρος εἶχον ἀποκτήσει. Οὔτε σοὺ ἔγραψα, διότι εἶχα τὴν ἐλπίδα ὅτι ταχέως θὰ θεραπευθῶ καὶ ἤθελα ἔξαφνα ἕνα πρωὶ νὰ μὲ ἴδῃτε. Ἡ συνειδησίς μου ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ καθησυχάζῃ, ἡ ἐνοχος, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἤρχισα νὰ διακρίνω ἐπάνω εἰς τὸ στήθος μου, ὅπου εἶχον πάντοτε τὴν χρυσὴν μου καδένα, κάτι τι ὡς φῶς, κάτι τι ὡς ἀναμμένον κηράκι, καὶ μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἀνέπνεα ὀσμήν μοσχολίθανου. Θάρρος μοῦ ἔλεγε πάντοτε ὁ ἰατρός, θάρρος μοῦ ἐπανελάμβανε καὶ ὁ ἕτερος τῶν γλωσσιτῶν, ὅπου μὲ ὑπερτεοῦσεν ὡς ἀδελφός μου. Κατόπιν ἤρχισα νὰ σὲ βλέπω εἰς τὸν ὕπνον μου τακτικὰ καὶ μοῦ ἐφαίνετο ὅτι τοῦτο πολὺ μὲ ἐδυνάμωνε. Πάντοτε μέσα ἔς τὰ μαῦρα ἔνδυμήν. Πάντοτε σκεπασμένη μὲ μιὰ ὀλόμαυρη μανδύλα. Κ' ἐπήγαινε τάχα — νύκτα χαράμματα — καὶ ἀναβες τὰ κωνδηλάκια τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅπως συνειθίζεις πάντοτε. Κ' ἔτρεχεν ἀπέξω τάχα τὸ νεράκι, ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα τῆς ἐκκλησίτσας. Καὶ ἤθελα τάχα νὰ πιῶ, μὰ δὲν ἔβλεπα τὴν βρύσι. Μόνον ἀκούα ποῦ ἔτρεχε τὸ νεράκι κελαϊδιστά. Κ' ἐφώναζα τάχα: Πήγαινε με ἔς τὴ βρύσι, Θωμαή μου, νὰ νιφθῶ, νὰ δροσίσω τὰ ματάκια μου, νὰ πιῶ, νὰ δροσίσω τὴν καρδιά μου! Πήγαινε με ἔς τὸ νεράκι, Θωμαή μου; ἔλεγα τάχα τυφλός ἔς τὰ ζυπνητά μου, τυφλός καὶ εἰς τὸν ὕπνον μου.

Ἡ Θωμαὴ ἀκούουσα ἔκλαιεν. Ἡ θεία Ἄννουσα ἔκαμνε τὸν σταυρὸν της.

— Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας πάλιν, ἐξηκολούθησεν ὁ Λαλεμῆτρος, διέκρινα, σὰν μέσα στὰ σύννεφα ὁμως, ἕνα εὐμορφον καθαλλάρην, σὰν τὸν ἅγιον Γεώργιον, ὅπου εἶδα εἰς τὸ ἐγκόλπιον τοῦ ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος, θαμβὰ — θαμβὰ, ἤρχετο κ' ἐστέκετο ἔμπρὸς μου ὠραν πολλήν, ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογο καὶ μοῦ ἔφεγγε τάχα μ' ἕνα κηράκι καὶ μ' ἐλιθάνιζε μὲ μοσχολίθανον, ὅπου ἐγέμιζεν ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὴν εὐωδίαν κ' ἐχόρταινα ὡς νὰ ἐλάμβανα τροφήν κ' ἐδυνάμωνα. Ὑστερα ἀφοῦ ἐσώνετο τὸ κηράκι, μ' ἐσκέπαζε πάλιν ἡ μαύρη νύχτα. Ἐκαμνα τότε τὸν σταυρὸν μου καὶ ἐφιλοῦσα τὴν χρυσὴν μου καδένα, καὶ παρακαλοῦσα τὸν ἅγιον Γεώργιον. Αὐτὸ ἐξηκολούθησεν ὀλόκληρον ἕνα σαρανταήμερον κ' ἔβλεπα ὅτι αἱ δυνάμεις μου ἐπανήρχοντο ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν. Μόνον ποῦ ἤμουν ἀκόμη τυφλός. Ἄλλὰ εἶχα θάρρος εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ δὲν ἐσυλλογίζομην πλέον τὸν θάνατον. Τότε σηκονόμενος, μὲ τὴν

βοήθειαν τοῦ καλοῦ γλωσσίτου — τὸν ὁποῖον ἐφιλοδώρησα καλὰ διὰ τὴν ἀδελφικὴν του φροντίδα — καὶ καθήμενος εἰς τὸ μικρὸν προαύλιον τῆς κατοικίας μου, μὲ πίστιν τελείαν ὅτι θὰ ἀπολαύσω πάλιν τὸ φῶς μου, ἐσυλλογίζομην τὴν ἐπάνοδον κ' ἔλεγα: Τάχα θὰ μὲ συγχωρήσῃ ἡ Θωμαὴ μου; Ὅθι μοῦ συγχωρήσῃ τὰ λόγια ποῦ τῆς εἶπα ὅταν ἔφευγα; Μὲ τί μάτια θὰ τὴν ἴδῶ; Τί θὰ τῆς εἰπῶ; Ὅθι τῆς εἰπῶ ὅτι εἶχα χάσει τὸ λογικόν μου. Ἡμπορεῖ ποτε κανεὶς νὰ μὴ συγχωρήσῃ ἕνα τρελλόν; Ἡ σκέψις αὐτὴ μὲ καθησύχαζε. Κ' ἐσχεδιάζα τότε πολλὰ. Νὰ πληρώσω τὰ χρέη μου εἰς τὸν Βόλον. Νὰ χαρίσω τάλευρια, ποῦ μοῦ χρεωστοῦσαν ἔς τὸ χωριό. Καὶ πλέον νὰ μὴν κάμω τὸν ἀλευρᾶν. Ν' ἀγοράσω κτήματα καὶ νὰ καλλιεργήσω ἕνα ὀλόκληρον βουνόν, ποῦ εἶνε τόσα βουνὰ ἄγρια εἰς τὸ χωριό μου. Συνείθισα πλέον εἰς τοὺς κόπους τοῦ μεταλλείου. Ν' ἀφήσω τὰ ἀκοπίαστα κέρδη καὶ νὰ ἐργάζομαι τὴν γῆν, τρώγων τὸν ἄρτον μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου μου καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἤρχετο καθ' ἡμέραν ὁ καθαλλάρης μου, πρωὶ βράδυ, σωστός γιαντρός πλέον πάντα μὲ τὸ κηράκι του καὶ πάντα σκεπασμένος μὲ ὀμίχλην, σὰν νᾶθελε νὰ φυλάξῃ μυστικὸν τὸ καλὸν ὅπου ἔκαμνε. Τὴν ἡμέραν ὁμως ποῦ ἐτελείωνε τὸ σαρανταήμερο — θυμοῦμαι καλὰ ὁ ἄρρωστος καὶ ὁ φιλάργυρος δὲν κάμνονεν λάθος εἰς τὸ μέτρημα — βλέπω κ' ἔρχεται, καθαρὰ — καθαρὰ πλέον, τὴν αὐγὴν, ὁ ἅγιος Γεώργιος, ἔς τὸν ὕπνον μου.

— Ἄη μ' Γιώργη! Διέκοψεν ἡ Θωμαὴ, κάμνουσα τὸν σταυρὸν της.

— Ἄη μ' Γιώργη! προσέθηκε καὶ ἡ γραῖα.

— Βλέπω τὸν ἅγιον Γεώργιον, καθὼς τὸν εἶδα ζωγραφισμένον εἰς τὸ ἐγκόλπιον τοῦ ἀρχιερέως. Ἦτο ἕνας ροδόξανθος καὶ ροδοκόκκινος νέος. Καθάλα εἰς ἄσπρο εὐμορφον ἄλογον, στολισμένον μὲ χρυσαῖς φούνταις εἰς τὸ στήθος. Ἀρματωμένος ὁ ἅγιος μὲ ὅλα τὰ ἄρματα του τὰ ὀλόχρυσα. Χρυσοπράσιναις δόξαις ἀστραφτενὸν ὁ θώρακάς του. Κόκκινη, βασιλική, ἡ σέλλα τοῦ ἀλόγου. Μὲ τὸ ἀσημένιο τὸ κοντάρι του, τὸ μακρὸν, μ' ἕνα μαλαμματέιον σταυρὸν εἰς τὴν ἀκρὴν ἐπάνω. Τροπαιοφόρος καὶ ρωμαλέος ὁ ἅγιος. Ἦλθε πάλιν μὲ τὸ κηράκι του τὸ ἀναμμένο κ' ἐστάθη ἔμπρὸς μου καὶ μοῦ ἔφεγγε, καὶ μ' ἕνα ἀσημένιο θυμιατὸ μ' ἐθυμιάζε μὲ μοσχολίθανον. Σὰν ἀλήθεια, σὰν ὄνειρο. Κ' ἐκεῖ ποῦ ἐπλησίαζε νὰ σωθῆ τὸ κηράκι καὶ νὰ καῖ τὸ μοσχολίθανον — ὦ ἀνέκφραστη στιγμή! — ἀκούω καὶ μοῦ φωνάζει μὲ ρωμαλέαν φωνήν: — Μὴ φοβάσαι, Λαλεμῆτρο! Ἀνέβα ἔς τὰ καπούλια, νὰ σὲ πάγω ἔς τὴν γυναϊκά σου! Πα-

¹ Τέλος ἴδε σελ. 172.

ναγία μου, σὰν νὰ τὸν βλέπω ἀκόμα μπροστά μου.

Εἶπε καὶ ἔκαμε τὸν σταυρὸν τοῦ Ὁ Λαλεμη-τρος καὶ εἶτα ἐξηκολούθησεν ἀμέσως:

Ἐξύπνησα. Ἰσὰ μάτια μου ἔλαμψεν ἡμέρας φῶς. Εἶδα τὸν κόσμον. Εἶδα τὸν ἥλιον, εἶδα τὸ φῶς μου.

— Ἀη μ' Γιώργη! ἀνέκραξε πάλιν ἡ Θωμαῆ, δοξολογοῦσα. Μεγάλη ἡ χάρις σου!

— Μεγάλη ἡ χάρις σου! προσέθηκε καὶ ἡ θειά— Ἀννοῦσα.

— Καθὼς μὲ εἶδες 'ς τὸν ὕπνο σου, Λαλεμη-τρο, εἶπε τότε ἡ Θωμαῆ. Ἐγὼ σαράντα μέραις καὶ σαράντα νύκτες ἀναβα τὰ κηράκια 'ς τὴν ἐκκλησίᾳ σου, καὶ ἐλιβάνιζα τὴν εἰκόνα σου, σαράντα μέραις καὶ σαράντα νύκτες, σὰν νὰ μοῦ εἶπε κάποιος ὅτι κακὸ θὰ πάθης.

Ὁ Λαλεμητρος ἔμεινεν ἀναυδὸς πρὸς τὴν νέαν αὐτὴν ἐξομολόγησιν τῆς συζύγου τοῦ ἀπὸ τῆς συγκινήσεως.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ χρυσὴ καδένα τοῦ Λα-λεμητροῦ ἐφάνη εἰς τὴν Θωμαῆν ὅτι μὲ οὐρά-νιον αἴγλην περιεβλήθη. Ἡ δὲ ἐξεγερθεῖσα φαν-τασία τῆς ἐκ τῆς θαυμαστῆς διηγήσεως συνεπλή-ρωσεν, ἐκεῖ ἔμπρὸς τῆς, ὀλόκληρον τὸ σμάλτινον ἐγκόλπιον τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ φανέντος καθ' ὕπνου εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, καὶ ἦτο ἡ χρυσὴ κα-δένα τοῦ Λαλεμητροῦ, τῆς ἐφάνη, ἡ χρυσὴ τοῦ ἐγκολπίου ἀλυσίς, ἡ ὁποία ἐβάσταζεν αὐτό, ὄλον ἀπαστράπτον, μὲ τὸν Τροπαιοφόρον ἐπάνω του, ὀλόφωτον ἅγιον ἐγκόλπιον, βασταζόμενον ἐκεῖ θαρρεῖς, ὑπὸ ἀοράτου ἀγγέλου.

— Σὰν φθάσουμε, μὲ τὸ καλὸ, στὸ χωριό, εἶπεν ἡ Θωμαῆ τότε, νὰ δώσης πίσω 'ς τὸν Ἀη Γιώργη τὴν χρυσὴν καδένα, γιατί δική του εἶνε. Δὲν κάνει νὰ τὴν ἔχῃς ἐπάνω σου.

Καὶ μετ' εὐλαθείας ἀσπαζομένη αὐτὴν καὶ προσφάουσα, θεώρει τὸ παράδοξόν τῆς σχῆμα καὶ τὴν βυζαντινὴν τῆς παλαιᾶν τέχνην, ὡς νὰ τὴν ἔβλεπε πρώτην φορὰν. Τὸ ἀτμόπλοιο προσ-ἤγγιζεν ἤδη εἰς τὸ μικρὸν χωριόν.

Ἡ δὲ θειά— Ἀννοῦσα, ἐνοήσασα τοῦτο, εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐτοιμάζῃ τὴν μικρὰν βασταγὴν τῆς, μὴ προσέχουσα πλέον εἰς τὴν ὀμιλίαν, μὲ ὀλό-δροσον χαρὰν, τὴν ὁποίαν τῆς ἔφερον εἰς τὸ γε-λαστὸν πρόσωπον αἱ αὔραι τῶν βουνῶν τοῦ σκιε-ροῦ χωρίου τῆς, εὐωδιάζουσαι πατρίδος εὐωδίαν καὶ ἤχετο μεγαλοφώνως εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν, ὡς ν' ἀπεθιβάζετο πλέον ἀπὸ τὸσον μακρὰν:

— Πάντα κατεῦθδιο!

Οἱ δύο σύζυγοι, ἐπακουμβῶντες ἐπὶ τῆς κω-παστῆς ἔβλεπον καὶ αὐτοὶ μετ' εὐφροσύνης τὸ

χωριόν, τὸ ὁποῖον μὲ τὸν ταχὺν τοῦ ἀτμοπλοίου δρόμον ἐφαίνετο ὅτι τοὺς ἐπλησίαζεν ἡρέμα, μὲ κομφὸν καμάρωμα νύμφης προβαῖνον, ἐστολισμέ-νον ὄλον καὶ πάγκαλον, μὲ τὰ βουὰ του τὰ καταπράσινα, μὲ τοὺς ἐλαιωνὰς του τοὺς τε-φροῦς, μὲ τοὺς ἀμπελωνὰς του χλοάζοντας ἀκόμη, μὲ τὴν παραλίαν τὴν ἀμμώδη καὶ γελα-στήν, μὲ τὰ κάτασπρα σπιτάκια του εἰς τὸν αἰγιαλὸν κάτω, ὡς γλάρους ἐπάνω εἰς τὰ κύματα, ἄλλους ἐπάνω εἰς τὸν βράχον συσσωρευθέντας ὄλους μαζί, ὡς εἰς μίαν φωλεάν, καὶ ἄλλους, ἀράδα—ἀράδα, караβίζοντας παρὰ τὴν ἄμμον.

— Νὰ τὸ σπιτάκι μας! ἀνέκραζεν ἡ Θωμαῆ. Μὲ τὰ σφαλισμένα παραθυράκια του, σὰν λυ-πημένο, μὲ τὸ σφαλιστὸ μαγαζάκι του, σὰν ἔρημο! Τὸ καύμένο τὸ σπιτάκι μας! Ποιὸς νὰ τοῦ τῶλεγε, πῶς θὰ τ' ἀνοίξουμε πάλιν!

Ὁ Λαλεμητρος συνεκινήθη ἀπὸ τοῦ χαρμο-σύνου τῆς πατρίδος τοῦ θεάματος καὶ ἔκλαιε τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς του.

— Νὰ καὶ τὸ ἀμπελάκι μου! ἀνέκραξε μετ' ὀλίγον ἡ Θωμαῆ πάλιν. Καὶ καταβιβάσασα τὴν μανδήλαν τῆς πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα μὴ φαί-νωνται τὰ δάκρυά τῆς, ἤκουσθη ψιθυρίζουσα: Ἀκλάδευτο! ἄσκαφο! χολεριασμένο! τὸ καύ-μένο τὸ ἀμπελάκι μου! Ποιὸς νὰ τοῦ τῶλεγε, πῶς θὰ τὸ κάλλιεργήσουμε πάλιν!

Καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγεν ἡρέμα, ὀμιλοῦσα μόνη τῆς:

— Μιά μαύρη σκιά, μέσα καταμεσῆς, στέκει, σὰν νὰ μυρολογᾷ. Κυττάζει πρὸς τὸν οὐρανό, σὰν νὰ εὐχεται, σὰν νὰ καταριέται... ἡ καύμένη ἡ μαννοῦλά μου!... Ποιὸς νὰ τῆς τῶλεγε, πῶς θὰ μᾶς ζαναϊδῇ πάλιν!...

Ἐφώσασα δ' αἴφνης τὴν φωνὴν τῆς, ὡς νὰ ἐλησμώνησεν, ὡς νὰ ἦτο μόνη, ἀνέκραξε:

— Μὴ, μαννοῦλά μου! Δὲν κάνει νὰ καταριέ-σαι. Νὰ εὐχέσαι, μαννοῦλά μου, καὶ νὰ μὴ καταριέσαι, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστὸς μας.

Οἱ σιδηροὶ κρότοι τοῦ ἀγκυροβολήσαντος ἀτμο-πλοίου κατέπιניζαν τὴν κραυγὴν τῆς καὶ Ὁ Λαλε-μητρος οὐδὲν ἤκουσεν.

Ἐπλημμύρισαν ὁμῶς τὰ δάκρυα τοὺς μαύ-ρους τῆς ὀφθαλμούς, ἀδαμάντινα δάκρυα, τῆς χαρμολύπης τὸ κλαῦμα, τὸ ὁποῖον ἀσπρίζε πλέον, θαρρεῖς, διὰ παντός, τὴν μαυρισμένην καρδίαν τῆς.

— Περρασμένα—ξεχασμένα! ἀνεφώνησε τότε ἡ θειά— Ἀννοῦσα, ἥτις βασταζούσα τὸ καλάθκι τῆς μὲ τὴν μίαν χεῖρα καὶ τὴν μικρὰν βαστα-γὴν τῆς μὲ τὴν ἄλλην, μὲ ἀνυπόμονον νοσταλ-γοῦ ἀνησυχίαν, ἦτο ἐτοιμὸς νὰ ἐξέλθῃ πρώτη-πρῶτη αὐτή.

Τῆ ἐπαύριον, νύκτα—νύκτα, ὑπὸ τὰς ἐλαίας καὶ τὰς κυπαρίσσους καὶ μίαν ὑψιλόκλαδον πλά-τανον, ἐγλυκόμεγεν ὁ μικρὸς ναῖσκος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, πέραν ἐκεῖ, παρὰ τὴν ἀμπελον τῆς Θωμαῆς. Ἐτελεῖτο ἐν αὐτῷ λειτουργία τὴν πρωίαν ἐκείνην. Εἰς γέρον βοσκός, εἶχε σταμα-τήσει ἀπέξω, εἰς τὸ βουνόν, τὸ ποίμνιόν του, εἶχεν ἐπακουμβήσει εἰς τὴν ράβδον του καὶ θὰ ἤκροατο βεβαίως, ἐκείνην τὴν ὥραν, τοῦ ἄσμα-τος τοῦ ἁγίου: «ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθε-ρωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούν-των ἰατρός...» ὅπερ γλυκύτατα ἐμελωδεῖτο ἔνδον ἀπὸ τὸν μπάριμπ'— Ἀναγνώστην τῆς Περ-μάχως, τοῦ ὁποίου ὄσον σκληρὸν καὶ ἄγριον ἦτο τὸ καποτάκι, ὡς δορὰ ἀγριμίου, τόσον μαλακὴ καὶ γλυκεῖα ἦτο ἡ φωνή, λεία καὶ χρωμα-τιστή, ὡς τὰ πτερά τοῦ παγωνίου. Μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου εἶχεν ἀπολύσει πλέον ἡ θειά Μυσταγωγία. Ἄρωμα μυστικόν, ἡ εὐωδία τῆς τελεσθείσης ἱεουργίας, ἐπλήρου τὸν ναῖσκον. Λειψάνα λαμπάδων καὶ κηρίων ἔφεγγον ἀκόμη ἐπὶ τῶν ξυλίνων μανουαλίων. Ὁ ἱερεὺς ἐκεῖνος ὁ γηραλέος καὶ σεβάσιμος, ὁ πνευματικὸς τῆς Θω-μαῆς, ἀπεκδυόμενος ἤδη τὰ ἱερά ἄμφια, ἐδί-πλωνεν αὐτὰ ἐπιμελῶς, ἐπιλέγων, ἐν ἐκάστῳ, στίχους ἐκ τινος ἀρχαίου ἄσματος τῆς Θεοτό-κου καὶ τὰ ἐναπέθετε, χάριν εὐλογίας, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γρηᾷ—Κυρατζοῦς, ἥτις φοροῦσα τὸ καλὸ φορετὸν τῆς, ὅπου ἐφύλαττε διὰ τὴν θανάην τῆς, λάμπουσα ὄλη ἀπὸ εὐχαριστησιν, διὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν τέκνων τῆς, τὰ ὁποία δὲν ἤλπιζε νὰ ἐπανιδῇ, ἔκυπτε πρὸ τῆς ὥραις Πύ-λης, ἐν κατανύξει ὑπερτάτη, τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως προσμένουσα, νὰ ζήσῃ τῶρα ἀκόμη. Ἐκυ-πτεν ἐκεῖ ἀκίνητος, ὡς νὰ ἐχειροτονεῖτο, ἀπορ-ροφῶσα μὲ ἱερὰν ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῶν εὐλογη-μένων ἀμφίων ἐκπεμπομένην μυστικὴν εὐωδίαν κ' ἐπιλέγουσα εἰς ἕκαστον στίχον τοῦ ἱερέως τὸ Ἄμην. Ἡ Θωμαῆ, παραπέρα, γονατισμένη ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, φέ-ρουσα ἐπ' ὤμων τὸ χρυσοῦφαντον ἰνδικὸν σάλιον, τὸ καινόν, μὲ μίαν ὀλοκαίνουργον μανδήλαν, πολυτίμον λαχωρή, τὸ ὁποῖον ἀπαξ μόνον μετὰ τὸν γάμον τῆς ἐφόρεσε, μίαν Κυριακὴν τῶν Βαίων, ὅπου ἐπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ λάβῃ τὴν βαρρακωμένην βέργα τῆς, εὐχαρις, μὲ τὸ ὠρόλευκον πρόσωπόν τῆς καὶ τὰ μαύρα ἀκτι-νοδόλα μάτια τῆς, ὡς μάρτυς ἀρχαία τῶν ῥω-μαϊκῶν διωγμῶν εἰς τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς δόξης τῆς, συνεπλήρου τὴν δοξολογίαν τῆς πρὸς τὸν Τροπαιοφόρον Μεγαλομάρτυρα, ὅστις εἰκο-νισμένος ζωηρῶς ἐκεῖ, θαρρεῖς κ' ἐσπίρτα ἀπὸ

χαρὰν, διὰ τὸ ἐπιτευχθῆν ἀγαθόν, ῥωμαλέος ἐπὶ τοῦ ἵππου του, σχεδὸν χρεμετίζοντος ἐξ εὐχα-ριστήσεως. Ἡδὴ ὁ ἱερεὺς ἀπέθεσε, διπλωμένα, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γρηᾷ—Κυρατζοῦς τὴν ζώ-νην τὴν ὀλόχρυσον μὲ τὰς μαλαμμοκαπνισμένας τῆς ἀργυρᾶς πόρπας, καὶ τὰ χρυσοκέντητα ἐπι-μάνικα μὲ τὸν Εὐαγγελισμόν ἐν ἀρχαίᾳ βυζαν-τινῇ τέχνῃ, λύσας κ' ἐξαγαγὼν αὐτὰ ἀπὸ τὰς χειρᾶς του, ἐν ἐκάστῳ τὸ ἄσμα τῆς Θεοτόκου πάντοτε ἐπιλέγων καὶ προχωρῶν:

— Τοὺς ἱερεῖς εὐλόγησον τοὺς σὲ ἱερουρ-γοῦντας...

— Ἀμήν! ἐπανελάβε πάλιν ἡ γραῖα μὲ ὄλην τὴν καρδίαν τῆς, ἐπαναδιπλώσασα νῦν ἐξ εὐχα-ριστήσεως, ἀμήν, παπᾶ μου!

Ἀποκρεμάσας εἶτα ὁ γέρον ἀπὸ τὸν λαιμόν του καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἀπὸ βαρεῖαν χρυσοῦ-φαντον στόφαν, πεποικιλμένον ὄλον καὶ πάντε-χρον, διηρημένον εἰς δύο μακρὰς δι' ἀργυρῶν κωδωνίσκων συνδεδεμένας ταινίας, ἐφ' ὧν ἦσαν κεντημένοι διὰ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων σταυροὶ καὶ ἄγγελοι καὶ συμπτήξας αὐτό, ἀπέ-θεσεν ὡσαύτως μετὰ τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆς κεφα-λῆς τῆς κυπτούσης πάντοτε γραίας κ' ἐξ εὐλα-θείας καὶ ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἀμφίων, ἐπιλέγων τὴν συνέχειαν τοῦ ἄσματος:

— Τοὺς κοσμικοὺς συμπάθησον, τοὺς σὲ παρα-καλοῦντας...

— Ἀμήν! ἀνεφώνησε πάλιν ἡ γραῖα.

Τέλος ὁ ἱερεὺς, μὲ ἀπαστράπτον τὸ ἀσκητι-κόν του πρόσωπον, ὡσεὶ ἀναβαλλόμενος τὸ φῶς ὡς ἱμάτιον, ἀσκητής, μὲ τὴν ὀλόλευκον κεφαλὴν του, καὶ φορῶν πλέον μόνον τὸ κάτασπον ὀλο-βράχιον στιχάριον, Λευίτης τῆς Νέας μὲ τὸν ποδῶρη χιτῶνα τῆς Παλαιᾶς, ἀπονηθεῖς τὰς χεῖρας ἐν τῷ νιπτῆρι τοῦ Βήματος, ἦλθε πρὸς τὴν γραίαν πάλιν καὶ πρὶν ἀποσπογγισθῆ, ἐρ-ράντισε τρεῖς αὐτὴν κατὰ πρόσωπον, ἐπιλέγων τὸ τέλος τοῦ ἄσματος:

— Ὅταν καθίσῃ ὁ κριτὴς κρίναι τὴν οἰ-κουμένην.

Καὶ λαβὼν εἶτα τὰ ἱερά ἄμφια ὅλα ὁμοῦ, ὡς ἦσαν διπλωμένα, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς γραίας, μὲ τὰς χεῖρας του, εὐωδιάζοντα ἀπὸ θεῖαν χάριν, νύλογησε τρεῖς δι' αὐτῶν σταυροειδῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς γραίαν, κύπτουσαν πάντοτε, καὶ μὲ τὰς χεῖρας τῆς προστρίβουσαν ἐπὶ τῶν ὀφθαλ-μῶν τῆς καὶ τοῦ προσώπου τὰ ἅγια τοῦ ἱερέως ῥαντίσματα, ὅστις ἐπεράτωνεν ἤδη καὶ τὸν τε-λευταῖον στίχον τοῦ ἱεροῦ ἄσματος:

— Τότε ἡμᾶς βοήθησον, Δέσποινα Παναγία!..

Τρεῖς σταυροειδῶς ὁ ἱερεὺς νύλογησε τὴν γραίαν

καὶ τρεῖς ἐπανέλαβε τὸν τελευταῖον στίχον· τρεῖς δὲ καὶ ἡ γρηῃ - Κυρατζοῦ, ἀνοιγοκλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐφ' ὧν ἔλαμπον ἀκόμη ὡς σταγόνες ὄμβρου οἱ ἀγιασμένοι βάντισμοί, ἐπέειπε τὸ Ἄμην, μὲ ἀνέκφραστον εὐλάβειαν, θαρροῦσα ὅτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἐκείνῃ ἐξχναστεφανώθησαν τὰ τέκνα της. Κ' ἐπῆρεν εἶτα ὁ ἱερεὺς τὰ ἱερά ἄμφια εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα.

Ἡδὴ ὁ μπάριμπ' - Ἀναγνώστης τῆς Περιμάχως, μὲ τὸ σκληρὸν ἐκεῖνο καποτάκι του πάντοτε, ἀνεγίνωσκε τὰς τελευταίας εὐχὰς τῆς Εὐχαριστίας, ἐγγὺς τοῦ δεξιοῦ παραθύρου τοῦ ναΐσκου, ὁπόθεν προσπίπτουσαι φαιναὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἐπράυνον τὸ πρόσωπόν του, καθιστώσαι αὐτὸ ἰαρόν, μέσα εἰς ἐκείνην τὴν κτηνῶδη δορὰν τοῦ ἐπενδύτου του. Ἀναγνώρισας πλέον μὲ μεγάλην του στενοχωρίαν τὸ λάθος του, εἶχε πεισθῆ ὅτι ἄλλον ἀντὶ τοῦ Παλεμήτρου ἐξέλαβε μέσα εἰς ἐκείνην τὴν πολυάνθρωπον Βαβυλῶνα, ὡς ἀπέκαλει τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἀπὸ τὸν κορνιαχτό, ἔλεγε δικαιολογούμενος, οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀγνώριστοι, καὶ ἦλθεν, ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸν ναΐσκον, νὰ συλλειτουργήσῃ τὸν ἱερέα, ἵνα συγχωρηθῇ διὰ τὸ πταίσιμόν του, ἀδίκως ὀργισθεὶς ἄλλοτε κατὰ τοῦ Παλεμήτρου, ἐπειδὴ ἐνήργησε πάλιν ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας νὰ κληρωθῇ ἔνορκος καὶ θὰ ἐταξείδευε, καὶ δὲν ἤθελεν αὐτός, παιδί τῆς ἐκκλησίας, νὰ ταξιδεύσῃ ἀσυγχώρητος. Ἀνεγίνωσκεν ὁ μπάριμπ' - Ἀναγνώστης τῆς Περιμάχως ὀλίγον βιαστικὰ πλέον τὰς τελευταίας εὐχὰς, ῥίπτων συγχρόνως βλέμματα πλάγια καὶ κρυφὰ ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ἔξω εἰς τὸ προαύλιον τὸ δροσερόν,

ὅπου ἡ θειά - Ἀνοῦσα ὑπὸ τινὰ ἐλαίαν, καθαρὰ πάντοτε καὶ ἀμεμπτος εἰς ὅλα, ἀλλ' ἐπιμένουσα ὅμως ἀκόμη ὅτι εἶδε τὸν Παλεμήτρου εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον, ἀνάψασα μεγάλην πυρὰν, προσεπάθει μὲ πεταχτὴν προθυμίαν νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν καφέ, παρὰ τὴν διαυγῆ πηγὴν τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἡγιασμένον ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ ἅγιον Βῆμα τοῦ ναΐσκου, λαμπρὸν ὡς ἀσημένιο ὑπὸ τὰ δροσόχορτα, ἀγίασμα καθαρτικὸν καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ῥύπων.

Ὁ Παλεμήτρος ἐκθαμβος ἀπὸ τὴν ἄρρητον χαρὰν τῆς ἐπανόδου του, κρατῶν εἰς χεῖρας ἀκόμη τὸ ἀντίδωρον μετ' εὐλαθείας ἀρχαίου νεοφωτίστου, μὲ τὰ μαῦρα τσόχινα βούχά του, τὸ κάτασπρον ὑποκάμισόν του καὶ μὲ τὴν χρυσὴν καδένα του, ἀλλὰ μὲ ὑπόλευκον πλέον τὴν κόμπην, προσήνυχτο καὶ αὐτὸς ἐκεῖ τὰς τελευταίας πρὸς τὸν ἅγιον εὐχὰς τοῦ.

Καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν του, ἀφαιρέσας αἴφνης ἀπὸ τὸ ὠρολόγιόν του ἐκείνην τὴν λατρευτὴν χρυσὴν του καδένα, πλησιάζει μετὰ δέους πρὸς τὸ τέμπλον καὶ ἀποκρεμαῖ ταύτην, ὡς ἀνάθημα ἱερὸν ἀπὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Μεγαλομάρτυρος, βαθέως ἀναστενάζων ἐξ εὐχαριστήσεως, ὡς ν' ἀνεκουφίζετο, ὡς ν' ἀπέβαλλεν ἀπὸ πᾶνω του βάρους ξένου πράγματος, τὸ ὅποιον ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἦτο ἰδικόν του πλέον. Καὶ εἶδες τότε νὰ λάμπῃ ἔξαφνα ἡ ἀγία εἰκὼν, ὀλόφωτον καὶ ἀγγελικὴν λάμπειν, ὡς ν' ἀπέλαβε κάτι τι, τὸ ὅποιον τῆς ἔλειπε, κάτι τι, τὸ ὅποιον ἦτο ἰδικόν της καὶ τὸ ὅποιον συνεπλήρυνε τόσον σεπτῶς τὸν πλούσιον στολισμόν της.

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ

Ἐπὶ τῷ θλιβερωτάτῳ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου τοῦ ἐξόχου ἑλληνοσ ζωγράφου καὶ διαπρεποῦς φίλου μας **ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΥΖΗ** ἀπεστείλαμεν πρὸς τὴν ἐν Μονάχῳ φίλην οἰκογένειάν του τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Βαθύτατα συγκινημένοι συμμεριζόμεθα πένθος σας. Ἡ δόξα τοῦ Γύζη, ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη ὅλων μας, ὡς καταστήσουν θλίβῃ σας ἐλαφροτέραν».

Εἰς προσεχῆ φύλλα τῶν «Παναθηναίων» θὰ τελέσωμεν τὸ προσῆκον μνημόσυνον εἰς τὸν μέγαν καλλιτέχνην.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ